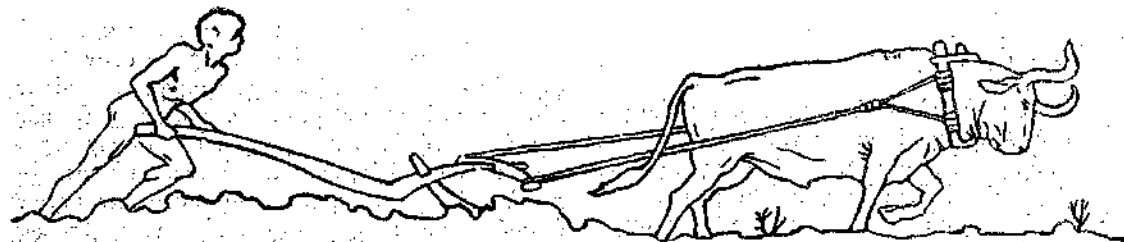

Α. ΜΑΒΙΑΗΣ, ΠΡΟΠΛΑΣΜΑ Π. ΡΟΥΜΠΟΥ
 "Ο ποιητής επισήμως τας παραμονάς της ανα-
 χωρήσεώς του διά την Ήπειρον — Φωτ. Κ. Θ.

ΠΑΝΔΘΗΝΑΪΑ

ΕΤΟΣ ΙΓ' 15—31
 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1912

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ ΜΑΒΙΑΗΣ

Βιογραφικὸν σημεῖωμα

Α

Ο Λαυρέντιος Μαβίλης ἐγεννήθη πρὸ πεν-
 τήκοντα δύο ἐτῶν ἐν Ἰθάκῃ, ὅπου ὁ πα-
 τὴρ του ἦτο δικαστὴς, ἀμφότεροι δὲ ὡς ὁ
 γονεῖς του ἦσαν γεννήματα καὶ θρέμματα τῆς
 Κερκύρας.

Ὡς γνωστὸν ἡ πατρικὴ του οἰογένεια ἦτο
 ἰσπανικῆς καταγωγῆς. Ὁ πάππος του, τοῦ ὁποῖου
 ἔφερε τὸ ὄνομα Λαυρέντιος, ἦτο Ἰσπανὸς εὐπα-
 τριδῆς, ἐπὶ μακρὸν ὑπηρετήσας ἐν τῇ πρεσβείᾳ
 Κωνσταντινουπόλεως. Ὡς Ἰσπανὸς ἐπιτετραμμέ-
 νος εἶχε μάλιστα ἀγοράσῃ τὸ θέρετρον τοῦ Βου-
 γιούκ-Δερέ ὅπου εἰσέτι διαθερίζει ἡ ἰσπανικὴ
 πρεσβεία. Ἡ λεπτομέρεια αὕτη ἀνεκαλύφθη
 ὑπὸ τοῦ λίαν γνωστοῦ καὶ προσφιλοῦς εἰς τοὺς
 Ἕλληνας Μαρκισίου Πρά δὲ Ναντιουγιέ. Ὁ
 διαπρεπὴς οὗτος Ἰσπανὸς διπλωμάτης ἐσυγγέ-
 νευε πρὸς τὴν οἰογένειαν τοῦ Μαβίλη: ὅτε δὲ
 πρὸ τετραετίας διωρίσθη πρέσβυς εἰς Κωνσταν-
 τινούπολιν, τῷ ἔγραψε προσκαλῶν αὐτὸν νὰ
 διέλθῃ τὸ θέρος εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ πάππου ἀγο-
 ρασθεῖσαν ἑπαλίαν.

Ὁ Ἕλλην ποιητὴς οὐδέποτε ἐπεδεύνηνε ὑπε-
 ρηφάνειαν διὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν ἐγγέ-
 νειαν τῆς οἰογενείας του, ἔτρεφεν δὲ ὡς φιλ-
 τροὺν πρὸς τὴν κοιτίδα της. Χωρὶς νὰ μεταβῇ εἰς
 Ἰσπανίαν εἶχε σπουδασθῆ ἐπιμελῶς τὴν ἰσπανι-
 κὴν γλῶσσαν, τὸν ἤκουσα δὲ ὁμιλοῦντα αὐτὴν
 ἀπροσκόπτως¹.

Ὁ ἐξελληνισμὸς τῆς οἰογενείας Μαβίλη ἐγένε-
 το ὡς ἑξῆς: Ὁ Λαυρέντιος Μαβίλης, ὁ πάπ-

πος, ἐπανερχόμενος ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως
 εἰς Ἰσπανίαν εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν τοιοῦτον τα-
 ξεῖδιον δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ γίνῃ ἀπ' εὐθείας,
 ἠναγκάσθη νὰ διέλθῃ διὰ Κερκύρας ὁπόθεν
 ἐακόπει νὰ διεκπεραιωθῇ εἰς Ἰταλίαν καὶ Νεά-
 πολιν. Κατὰ τὸν ὀλιγοήμερον ἐν Κερκύρᾳ σταθ-
 μὸν εἶδε κόρην τοῦ εὐγενοῦς κερκυραϊκοῦ οἴκου
 Πιέρρη, ἠγάσθη αὐτῆς καὶ ἐπιτυχῶν τὴν χεῖρα
 τῆς ἀπεφάσισε νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν τῇ νήσῳ
 τῶν Φαιάκων. Θανούσης δὲ μετ' οὐ πολὺ τῆς
 πρώτης του συζύγου, ἐνυμφεύθη ἄλλην Κερ-
 κυραίαν τοῦ ἐπίσης ἐπιφανοῦς οἴκου Δουσα-
 μανη, θείαν τοῦ ἐπὶ Προστασίας ἐπὶ εἰκοσαετίαν
 κατ' οὐσίαν πρωθυπουργοῦ¹ κόμητος Ἀντωνίου
 Δουσαμανη, ἔξ ἧς ἀπέκτησε καὶ τέκνα αἵτινα τὸν
 συνέδεσαν ὀριστικῶς πρὸς τὸν τόπον. Προκει-
 μένου δ' ὁ υἱὸς του νὰ εἰσελθῇ εἰς τὸ δικαστι-
 κὸν στάδιον ἐζήτησε νὰ πολιτογραφηθῇ Ἴόνιος.
 Ἡ πολιτογραφίαις τότε ἐγένετο διὰ νόμου.
 Ἐθρὸν δὲ διερχόμενος τὴν Raccolta degli
 Atti del Parlamento², τὸν βραχὺν πίνακα τῶν
 ἀπὸ τοῦ 1819-1845 πολιτογραφηθεισῶν οἰογε-
 νειῶν (βλ. παράρτημα Β' τῆς Συλλογῆς). Παρὰ
 τὴν οἰογένειαν Μαβίλη ἀναγράφεται ἐν αὐτῷ
 ἡ ἡπειρωτικὴ οἰογένεια Τοπάλη, ἧς γόνος, ὁ

¹ Τοιοῦτος ἦτο πράγματι ὁ «Γενικὸς Γραμματεὺς
 τῆς Γερουσίας», δηλαδὴ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ
 ἐκτελεστικοῦ. Οἱ ὑπουργοὶ ἐν Ἑπισημῶν ἐκαλοῦντο
 γερουσιασταὶ ὅπως νῦν ἐν Σάμῳ βουλευταί.

² Ἡ προκειμένη Συλλογὴ τῶν Ἰονίων νόμων ἐδη-
 μοσιεύθη τῷ 1849 ἐν Κερκύρᾳ τῇ συνεργασίᾳ πολ-
 λῶν νομομαθῶν ἐξ ἧν ὁ νεώτερος καὶ ἐκτοτε συγνά-
 κης βουλευτῆς Λευκάδος, Εὐάγγελος Τοσαλαμπᾶς, εἶ-
 εἰσέτι.

¹ Ἐκτὸς τῆς ἰσπανικῆς ὁμιλεῖ καὶ ἔγραψεν ἀπαι-
 στως τὴν γερμανικὴν, τὴν ἰταλικὴν, τὴν γαλλικὴν καὶ
 τὴν ἀγγλικὴν.

Αριστοτέλης, επέπρωτο ν' αποθάνη και ούτος εν Δρίσκω ως αξιωματικός των Γαριβαλδινών.

Και ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν πατρικὴν οἰκογένειαν τοῦ Μαρίλη. Πάππος του πρὸς μητρὸς ἦτο ὁ κόμης Καποδίστριας Σούφης, πρῶτος ἐξάδελφος τοῦ Κυβερνήτου, και μάμη του ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς τοῦ τέως πρωθυπουργοῦ Γεωργίου Θεοτόκη.

Οὕτω λοιπὸν ὁ Λαυρέντιος ἐουγγένειε στενῶς πρὸς τοὺς τρεῖς Κερκυραίους, οἵτινες κατὰ τὰ τελευταῖα 90 ἔτη ἤκησαν τὰ μεγαλύτερα τῶν ἀξιωματιῶν, τοῦ Καποδίστρια, τοῦ Δούσανη και τοῦ Θεοτόκη. Ἄλλ' ὅπως και οἱ τρεῖς οὗτοι ἄνδρες ἐλάχιστα ἔσχον τὰ κοινά, οὕτω και ὁ Μαρίλης, ἔσοχος και αὐτὸς φύσις, ὑπῆρξε τελείως διάφορος και τῶν τριῶν κυβερνησάντων τὴν πατρίδα των συγγενῶν του. Ἀναγράφω ὅθεν τὸ γεγονός τῆς συγγενείας, μᾶλλον περιουγείας χάριν. Οὐδὲν ἐξ αὐτοῦ θὰ ἠδύναντο ν' ἀντλήσωσιν οἱ ὁπαδοὶ τῶν σταβιστικῶν θεωριῶν.

Ἡ μήτηρ τοῦ Μαρίλη, καίτοι λίαν ἀνεπτυγμένη κυρία, δὲν εἶχε φιλολογικὰς ἀξιώσεις. Ἐν τούτοις ἔσχεν ἐπὶ τῆς μορφώσεως τῶν φιλολογικῶν θεωριῶν τοῦ υἱοῦ τῆς μεγίστην ἐπιρροήν. Ἰδοὺ δὲ πῶς: εἶχε διέλθῃ μέγα μέρος τῆς νεότητός της, εἰς τιμᾶριον τῆς οἰκογενείας της, εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος ἐκείνης τοῦ Ρόπα, τὴν ὅποιαν διασχίζον πάντες οἱ ἐπισκεπτόμενοι τοὺς Ἐρμονες τὴν ῥωμανικωτάτην ἀμμουδιάν, ὅπου κατὰ τὸν Βεγαρδ ἀπῆντησεν ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν Ναυσικάν. Ζῶσα δ' ἐν μέσῳ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἢ τότε Δ^α Καποδίστρια, ἔμαθε κατὰ βάθος τὴν πραγματικὴν δημοτικὴν, με ὅλα τὰ τραγούδια και τὰς παροιμίας της, ἠγάπησε τὸν ἀμύθητον πλοῦτον και τὴν φυσικὴν εὐγένειαν τῆς γλώσσης και με τὴν ἀγάπην αὐτὴν ἐπότισε τὸν υἱὸν της.

Τὴν ἀουναίσθητον και οὐχὶ ἐν προθέσεως, ἀλλὰ και διὰ τοῦτο ἴσως δραστηρικτέραν διδασκαλίαν συνεπλήρωσεν ἡ δογματικὴ κατῆχησις τοῦ Ἰακώβου Πολυλά.

Ὁ Πολυλάς ὑπῆρξε ἐξέχουσα και ἰδιόρρυθμος μορφή, ἦν πρέπει νὰ μελετήσῃ ἐκτελεστικῶς ὁ θέλων νὰ γράψῃ — ἐὰν εὐρεθῇ ποτὲ τοιοῦτος — τὴν ἱστορίαν τῆς Κερκύρας κατὰ τὰ τελευταῖα ἐξήκοντα ἔτη. Ὑπενεθύμιζε τοὺς φιλοσόφους οἵτινες ἐτυράνησαν μερικῶν Ἑλληνίδων πολιτειῶν τῆς ἀρχαιότητος. Παρ' ὅλα του τὰ ἐλαττώματα — οἱ ἐχθροὶ του τῷ προσήπτον τὴν βιασιότητα τῶν προσωπικῶν του ἀντιπαθειῶν¹,

Ἄ. χ. ὅτι ἐχωρίσθη ἀπὸ τοῦ Τρικοῦτη, οὐ ὑπῆρξεν εἰς τῶν ἀρχαιοτέρων ὁπαδῶν, ἔνεκα τῆς ἀνόδου εἰς τὴν

ὁμολογουμένως δ' ἦτο ἐν τισὶ στενὸς και ἀποκρουστικὸς και ἐν πολλοῖς ὑπὲρ τὸ δέον θεωρητικὸς — ὁ Πολυλάς εἶχε μόρφωσιν τόσοσιν εὐρείαν και τόσοσιν βαθεῖαν, τοιαύτας ἠθικὰς ἀρετὰς ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ, και τοσαύτην προσωπικὴν ἐπιβολήν, ὅστε κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ παρὰ τῶν μέχρι φανατισμοῦ θερμαινομένων ὁπαδῶν του πλήρη παραδοχὴν τῶν βαθῶσ παρ' αὐτῷ ἐρριζωμένων φιλολογικῶν και πολιτικῶν πεποιθήσεων.

Αἱ πεποιδήσεις αὐταὶ ἦσαν ὡς πρὸς μὲν τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, ἡ Μεγάλῃ Ἰδέα, ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἡ σαφῆς διάκρισις τῆς διοικήσεως ἀπὸ τῆς πολιτικῆς, ἀπὸ φιλολογικῆς ἢ κατισχυσις τῆς ἐθνικῆς γλώσσης, τῆς δημοτικῆς οἷαν τὴν ἀντελαμβάνετο ἡ σχολὴ τοῦ Σολωμοῦ². Ἐὰν ἐξαιρέσῃ τις τὸ τελευταῖον ἄρθρον, τὸ πρόγραμμα τοῦ Πολυλά συντεταχίζετο τελείως πρὸς τὸ πρόγραμμα ἐκεῖνο ὅπερ κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη ἐπόθησε τόσοσιν ἐπιμόνας νὰ ἴδῃ ἐφαρμοζόμενον ὁ ἑλληνικὸς λαός.

Πρέπει δὲ νὰ προστεθῇ ὅτι ὁ Πολυλάς, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ, ἐφήρμοξε μέχρι κεραίας τὸ πρόγραμμά του, φθάσας μέχρι ὀξέσεως πρὸς τὸν μόνον αὐτοῦ ἀδελφὸν διότι ἐτόλμησε ν' ἀξίωσῃ παρ' αὐτοῦ θέσιν³.

Ἡ δ' ἐκ τῆς εὐθαρσοῦς ταύτης εἰλικρινείας ἀποκτώμενοι φίλοι εἶναι μὲν ἴσως ὀλιγώτεροι τὸν ἀριθμὸν τῶν διὰ ῥουσοφτολογίας ἀγρευομένων, ἀλλὰ και καθίστανται και εὐσταθέτεροι και φανατικώτεροι. Οὕτω δ' ἐξηγεῖται πῶς τόσοι Κερκυραῖοι ὁμνύουν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πολυλά, ὅστις ἀπὸ δεκαεξαετίας ἀπέθανε και ἀπὸ τριακονταετίας και πλέον ἐξέλιπεν ἀπὸ τοῦ πίνακος τῶν βουλευτῶν.

Προσθετέον ὅτι αἱ περὶ γλώσσης θεωρίαι τοῦ Πολυλά εἶτε διότι εὐρισκον ἔδαφος διανοητικῶς μᾶλλον προηγμένον και λόγῳ ἱστορικῆς παραδόσεως μᾶλλον πρόσφορον, εἶτε διότι ὁ μαθητῆς και ἐκδότης τοῦ Σολωμοῦ γνωρίζων κατὰ βάθος τὴν δημοτικὴν ἀπέφευγε τοὺς τύπους ἢ

προεδρεῖαν τῆς Βουλῆς τοπικοῦ ἀντιπάλου, τοῦ Σπυρίδωνος Βαλαωρίτου. Οἱ ὁπαδοὶ του δημοσ ἀπῆνταν ὅτι ἡ ἀποχώρησις ἐπῆρξε ζήτημα ἀρχῆς, και ὅτι ὁ Τρικοῦτης ἐμπιστευόμενος ἐν τῶν ὑπᾶτων ἀξιωματιῶν εἰς πρῆφην ὑπουργὸν τοῦ Βουλῆσῃ, ἐγκατέλιπε τὰς ἀρχὰς τοῦ πέμπτου κόμματος. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν ὁ Μαρίλης ἐξαρχακήρισε τὸν Πολυλάν «ἐνα τῶν πολιτευτῶν τῶν ὑποστηρικτῶν τὸν πρῶτον Τρικοῦτην και ἐγκαταλείψαντα αὐτὸν ὅταν μετέβαλε γνώμας».

¹ Τοῦ ὁποῖου τὰ ἔργα εἶχε μετὰ θάνατον ἐκδόσῃ πρῶτος ὁ Πολυλάς.

² Τὸ γεγονός τοῦτο ἦκουσα ἀπὸ τῶν χειλέων τοῦ Μαρίλη.

τὰς λέξεις αἵτινες σκανδαλίζουσι τὸ οὖσ ἢ τὸν ὀφθαλμόν¹, εἶτε διότι ἡ διδασκαλία τοῦ Πολυλά ἐπεξετείνετο εἰς τὰς ξένας φιλολογίας και εἰς ἄλλας ἀπόψεις τοῦ ἡμετέρου φιλολογικοῦ ζητήματος, εἶτε δι' ἄλλους λόγους, ἀντὶ νὰ βλάψῃ ἐνίσχυσε τὴν πολιτικὴν ἐπιρροήν τοῦ Πολυλά.

Ὅντως ἡ διανοητικὴ μερίς τῆς Κερκυραϊκῆς κοινωνίας και ἰδίᾳ ἡ νεολαία, ἀντιπροσωπευμένη τότε ὑπὸ ἀνδρῶν οἱοὶ οἱ ἀδελφοὶ Καλοσγοῦροι, ὁ Νικόλαος Κογεβίνας, ὁ Στυλιανὸς Χρυσουμάλλης, ὁ Κεραλληνὸς και τόσοι ἄλλοι ἐν οἷς και ὁ νεώτατος Λαυρέντιος Μαρίλης, κατ' ἀρχὰς ἠτένιζον πρὸς τὸν Πολυλάν ὡς εἰς πνευματικὸν διδάσκαλον², μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν παρασυρόμενοι ὑπὸ τῆς εὐγενείας τῶν πολιτικῶν του θεωριῶν και τῶν προσφάτων εἰσέτι ἀναμνήσεων τοῦ ἐνωτικοῦ ἀγῶνος, καθίσταντο οἱ φανατικώτεροι τῶν Ρηγαίων³, φθάνοντες μέχρι τοῦ σημείου νὰ παραβλέπωσι ἢ μᾶλλον νὰ μὴ βλέπωσι τὰ προμνησθέντα ἐλαττώματα τῶν εἰδῶλων των⁴.

Τὴν πρὸς τὸν Πολυλάν υἱικὴν στοργὴν του ὁ Μαρίλης ἐξωτερικέυσεν ἐπισήμως ὁσάκις ὁμίλησε δημοσίᾳ. Ἀγορεύων διὰ πρῶτην φορὰν ἐν Κερκύρα μετὰ τὴν ἐκλογὴν του ὡς βουλευτοῦ, εἶπεν ἀμέσως ὅτι ἐξέλεγγ' ἵνα συνεχίσῃ τὴν τιμὴν και ἀνορθωτικὴν πολιτικὴν τοῦ Πολυλά. «Εἶμαι μαθητῆς και ὑπῆρξα ἐπὶ πολλὰ ἔτη φίλος τοῦ Πολυλά» ὑπῆρξαν και αἱ πρῶται λέξεις τῆς περιφήμου του ἀγορεύσεως ἐπὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος. Τὸ πρῶτον σπουδαῖον του ἄρθρον (Ρήγας Φεραῖτος, φύλλον 12 Ἀυγούστου 1884) τοῦ ὁποῖου «Ὁ Νουμάς» ἔλαβε τὴν καλὴν ἰδέαν ν' ἀναδημοσιεύσῃ τὰ σπουδαιότερα, εἶναι ἀπάντησις εἰς ἐπίκρισιν τῆς Ὀδυσσεῖας τοῦ Πολυλά.

Ὅστις ὅθεν δὲν ἔχει ὑπ' ὄψει τὸν Πολυλάν ἢ μᾶλλον τὸν Πολυλάν και τὸν εἰς τὸ κόμμα του ἀνήκοντα στενὸν κύκλον Κερκυραίων φιλολόγων, θὰ δυσκολευθῇ νὰ ἐννοήσῃ τὴν ψυχολογίαν τοῦ Μαρίλη.

¹ Πολλὰκις ὁ Μαρίλης μοι ἀνέφερεν ὡς ἄξιον μνήσεως τὸ παράδειγμα τοῦ Πολυλά και τοῦ Γεωργίου Καλοσγοῦρου, οἵτινες πρὶν δημοσιεύσωσιν ἔργον εἰς τὴν δημοτικὴν, τὸ ἀνεγνώσκον εἰς ἀνθρώπους πάσης τάξεως ἵνα ἐξακριβώσωσι ἐὰν οἱ τύποι και αἱ λέξεις ὡς μετεχειρίζοντο οὐκ ἔχοντες πρὸς τὸ γλωσσικὸν αἰσθημα τοῦ ἔθνους.

² Ἀκριβῶς ὅπως ὁ Πολυλάς, ὁ Μαρκοράς, ὁ Τυπάλδος, ὁ Κουαρτάνος, ὁ Μανουῖσος, ὁ Μάνεσης ἠτένιζον πρὸς τὸν Σολωμόν.

³ Οὕτω ἐκαλοῦντο κοινῶς οἱ ὁπαδοὶ τοῦ κόμματος ἐκ τοῦ ἐπισήμου αὐτοῦ ἑβδομαδιαίου ὀργάνου: «Ρήγας ὁ Φεραῖτος».

⁴ Ἀπόδειξις τούτου εἶναι και ἡ ἄλλως ὀφραϊοτάτη περὶ Ἰακώβου Πολυλά μελέτη τοῦ Γεωργίου Καλοσγοῦρου («Ἐστία» 1892, σελ. 257-260).

Τρεῖς δ' ἦσαν οἱ ἄξονες περὶ τοὺς ὁποῖους ἡ ψυχὴ του περιστρέφετο: Πατρίς, δημοτικὴ, φιλία. Ἡ λέξις πατρίς δὲν ἦτο διὰ τοὺς φίλους τοῦ Πολυλά ἐκλογικὸν σύνθημα· οἱ ἀρχαιότεροι ἐξ αὐτῶν εἶχον θυσιάζῃ και θῆσαι και συμφέροντα και παντοειδεῖς τιμὰς χάριν τῆς Ἐνώσεως, οἱ νεώτεροι ἦσαν πάντοτε πρόθυμοι νὰ δώσωσιν τὴν ζωὴν των.

Τὴν ἀγάπην δὲ διὰ τὴν μεγάλην πατρίδα συνεδύαζον πρὸς ἀπίστευτον λατρείαν πρὸς τὴν γενέτειραν¹ και πρὸς βαθεῖαν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν δημοτικὴν και τοῦτο διότι ἦσαν βαθῶς πεπεισμένοι ὅτι ὁ σχολαστικισμὸς καταστρέφει τὸ ἔθνος, ὅτι μόνον διὰ τῆς καλλιτεργείας και τῆς προαγωγῆς τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ δύναται νὰ καλλιεργηθῇ και νὰ προαχθῇ ὁ λαός², τέλος ὅτι ἐὰν ἐχάσαμεν τόσοσιν ἔδαφος εἰς τὴν Μακεδονίαν και τὴν βόρειον Ἡπειρόν, τοῦτο ὀφείλετο εἰς ὅτι οἱ Ἑλληνίζοντες ξενόφωνοι δὲν ἐξελληνίσθησαν γλωσσικῶς, δὲν ἐπετεύχθη δὲ ἡ γλωσσικὴ των ἐξελληνίσις διότι ἐδιδάσκοντο εἰς τὰ σχολεῖα γλώσσαν ἄλλην τῆς ἑαυτομένης εἰς τὰ ἑλληνικὰ κέντρα, και ὅταν ἔφθαναν εἰς ἐν ἐκ τούτων, παρ' ὅλους τοὺς κόπους και τὴν πολυτετὴ φοίτησιν εἰς τὰ σχολεῖα, πάλιν εὐρισκον νέον γλωσσικὸν τείχος χωρίζον αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς λοιπούς Ἑλλήνας.

Ἐξ ἄλλου οἱ προσβεβύοντες τὰ αὐτὰ ἠθικὰ και πνευματικὰ ἰδεώδη μαθηταὶ τοῦ Πολυλά, διηγοντο ὅλας τὰς ὥρας τῆς σχολῆς εἰς τὰ αὐτὰ κέντρα πῶρὶς τῆς οὐτῆς τραπέζης. Εἶχεν ὅθεν ἀναπτυχθῇ μεταξύ των αἰσθημα φίλιας ζωηρότατον και εὐγενέστατον ἀνάλογον πρὸς τὸ συνδέον τοὺς μαθητὰς τῶν μεγάλων φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος. Τὸ αἰσθημα τοῦτο ὤθησεν ὁ Μαρίλης εἰς τὸ καταδύρωσιν. Ἡ φίλια του ἦτο δυσσπόκτητος, ἀλλ' ἀπαξ δοθεῖσα, εἶδικο ἀπόλυτος και διὰ παντός. Κάποια δειλία, κάποια κρυφὴ ἀσθηρότης τὸν ἀπειμάζονεν ἀπὸ τοὺς πολλούς, ἀλλὰ χωρὶς ὀλίγου στενοῦς φίλους οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ ζῆσῃ, και οὐδέποτε τὸν εἶδα εὐτυχέστερον ἢ ἐν μέσῳ τῶν φίλων του εὐτυχούντων. Μία μικρὰ καλλιτεχνικὴ ἢ φιλολογικὴ συνάθροισις, μία ἐκδρομὴ, ἐνα ταξεῖδι, ἦτο δι' αὐτὸν ἡ μεγαλύτερα ἀπόλαυσις.

¹ Βλ. τοὺς τελευταίους στίχους τοῦ ἐπιτιμίου Σοννέτου του εἰς τὸν Νικὸν Κογεβίναν, ὅστις ἀπέθανε

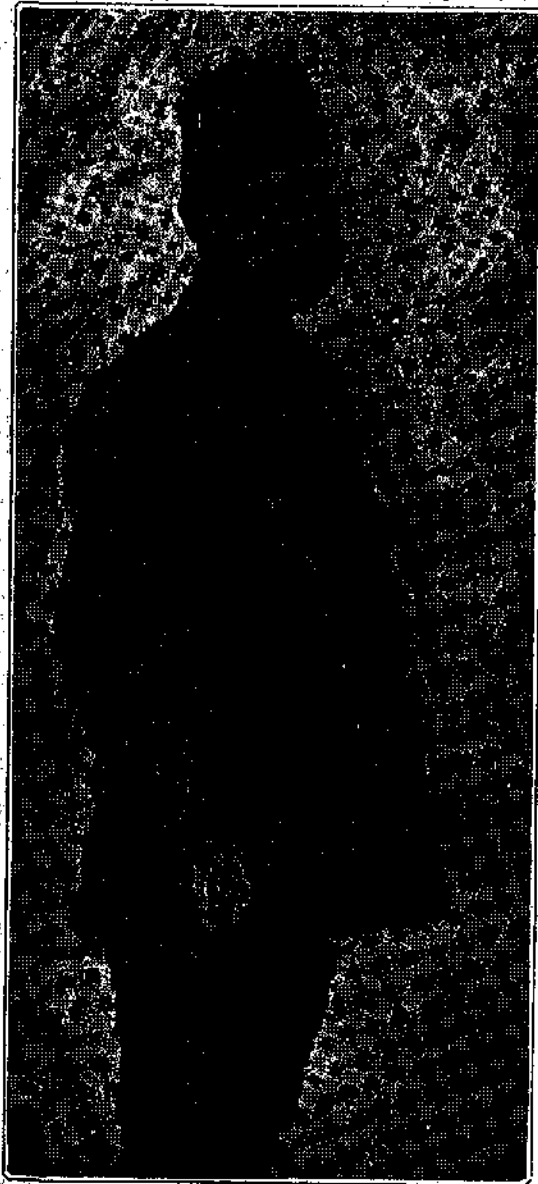
με τὴν λάβρα τάξιον Κερκυραῖου γιὰ τὸ ἦθος του τὴν εὐδαίμονια γιὰ τὸ ἔθος τῶν ἐθνῶν των.

² Ὁ Ν. Κογεβίνας, πατῆρ πέντε τέκνων, βαρεῖς ἀσθενῶν ἐγνώριζεν ὅτι πάσα μετὰκίνησις ἔθετε τὰς ἡμέρας του εἰς κίνδυνον ἤλθεν ὁμως τῷ 1897 δι' ἔθνικους λόγους εἰς Ἀθήνας ὅπου και ἀπέθανεν.

³ Βλ. τὸν λόγον τοῦ Μαρίλη εἰς τὴν Βουλὴν.

B'

Πλήν λησμονῶν διὰ αἱ παροῦσαι σελίδες δὲν ἔχον τὴν ἀξίωσιν οὔτε ψυχολογικῆς οὔτε κριτικῆς μελέτης, διὲν δὲν εἶναι παρὰ ἀπλοῦν βιογραφικὸν σημείωμα. Ἐξήγησα πῶς διεπλάσθησαν αἱ φιλολογικαὶ πεποιθήσεις τοῦ Μαβίλη. Ὁ Πολυλάς προσπαθῶν νὰ συγκεντρώσῃ τοὺς ἐκτιμωτάτους τῶν Κερκυραίων, τοὺς προσείκαλε νεω-

ΤΟΥΡΚΟΣ ΑΣΙΩΜΑΤΙΚΟΣ. ΤΗΣ ΧΡΟΦΥΛΑΚΗΣ Σελίδος Ε. Ἰωννίδης

τάτους με τὸν Μαβίλην συνεδέθη ὅταν ὁ τελευταῖος ἦτο ἀκόμη μαθητὴς γυμνασίου περὶ τὸ 1875. Τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ Μαβίλης ἐξελέγετο μέλος τῆς Ἀναγνωστικῆς Ἑταιρείας, ὅπου μέχρι τέλους διήρχετο 3-4 ὥρας τὴν ἡμέραν, καὶ ὅπου θὰ δοθῶσι πιθανῶς τὸ ξίφος καὶ τὸ πηλίκιον τοῦ πεσόντος λοχαγοῦ τῶν Γαριβαλδινῶν¹.

Τῷ 1877 ὁ Μαβίλης ἀνεχώρει διὰ Γερμανίαν, ὅπου, με διακοπὴν ἑνὸς ἔτους (1884-1885), ἔμεινε μέχρι τοῦ 1890. Ἐφοίτησε εἰς πολλὰ πανεπιστήμια, ἰδίως δὲ τὰ τοῦ Μονάχου, Φρειβούργου ἐπὶ Βρεισγάου, Στρασβούργου, καὶ τέλος Βρεσλάου ὅπου ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς φιλολογίας συγγράψας διατριβὴν περὶ τοῦ βυζαντινοῦ ἱστορικοῦ Σκυλίτη.

Ὡς μοὶ ἔλεγε πέρυσι, τὸν εἶχεν ἐλκύσῃ εἰς τὴν Γερμανίαν ἐκτὸς τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης καὶ ποιήσεως, ὁ βίος τῶν γερμανῶν φοιτητῶν, αἱ ἐκποικικαὶ καὶ ἀδελφικαὶ παραδόσεις τῶν σωματοειῶν, ὧν ζωηρὰς τοῦ ἔκαμνε περιγραφὰς ὁ ποτὲ ἀξιωματικὸς τοῦ βαναρικοῦ στρατοῦ Γενναῖος².

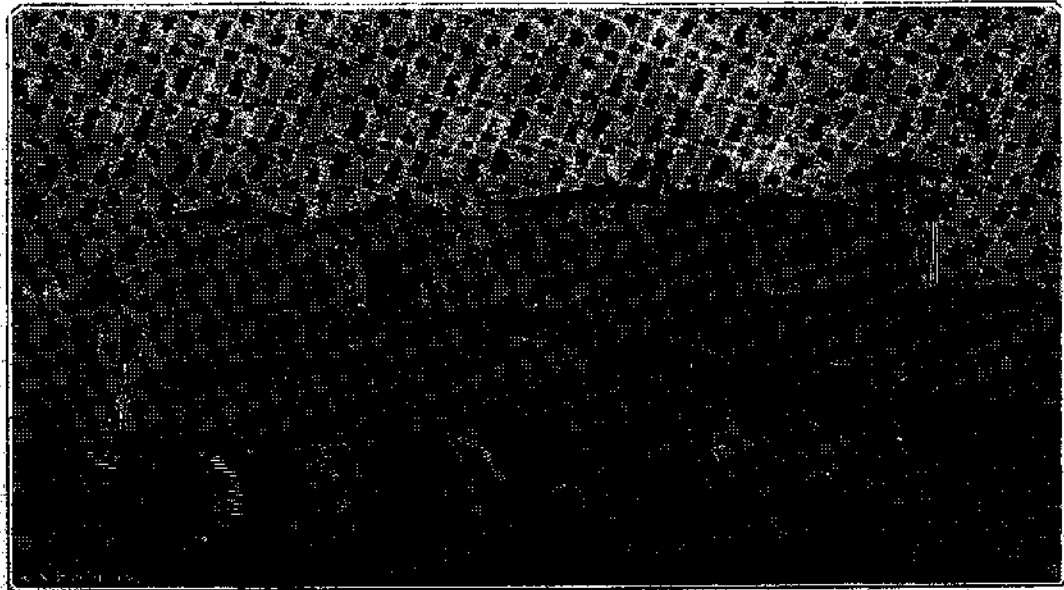
Περὶ τοῦ ἑνδεκαετοῦς τοῦ φοιτητικοῦ βίου πολλὰ πλείονα ἐμοὶ δύναται νὰ γράψουν οἱ φίλοι τῶν συμφοιτητῶν του κ. κ. Σαθηριάδης, Κεφαλληνός, Νάξος καὶ Πανταζόπουλος. Τὸ βέβαιον εἶναι διὰ αἱ σπουδαὶ τοῦ ὑπῆρξαν ἐγκλοπαιδικώταται, ἐπέκταθεισά εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς κλάδους τῆς φιλολογίας καὶ τῆς φιλοσοφίας, συνάμα δὲ διὰ τὸν ἐστέρησαν οὐδενὸς τῶν θελημάτων τοῦ φοιτητικοῦ βίου, ὅπως οὔτε ταῦτα τὸν ἔκαμαν ἐπὶ στιγμὴν νὰ λησμονήσῃ τὴν πατρίδα³. Ἡ ἀξιοπρεπὴς στάσις τῶν Ἀλοῦτων ἀπέναντι τοῦ προσφύτου κατακτητοῦ τὸν εἶχε συγκινήσῃ μεγάλως, ἀξήγησασα μάλιστα τὸν πόθον τοῦ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων. Εἰς τὰ γερμανικὰ σωματοεῖα ἡ γενναία ψυχὴ τοῦ συνειδίχισε περισσότερον εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ κινδύνου, διὰ τῶν συχνῶν μογομαχιῶν εἰς ἃς ἐλάμβανε μέρος καὶ αἰτινες, ὡς μοὶ ἔλεγεν ὁ κ. Ψίλλας Πανταζόπουλος, ἦσαν πάν-

¹ Ἡ Ἀναγνωστικὴ Ἑταιρεία, κοινῶς Ἀναγνωστήριον, ἰδρύθη τῷ 1837 ὑπὸ τοῦ Βραύλα, τοῦ Ν. Ζαμπέλη καὶ ἄλλων ἐτελεπιδῶν τότε νέων σπουδασάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν Γαλλίᾳ. Καίτοι ὑπῆρξε κέντρον πρὸ τῆς ἐνώσεως τῶν φιλελευθέρων μεταρρυθμιστικῶν καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν τῶν φίλων τοῦ Πολυλά, δὲν ἔλαβε ποτὲ πολιτικὴν χροιά. Ἀκόμη δὲ σήμερον δὲν ἔχασε τὸν ἀρχικὸν ἐπιστημονικὸν καὶ φιλολογικὸν χαρακτήρα, τῆς χαρτοπαξίας ἐπιτραπέσιος μόνον ἐπ' ἐσχάτων καὶ περιοριζομένης εἰς τὸ bridge.

² Υἱὸς τοῦ ὑποργοῦ τῆς Δικαιοσύνης τοῦ Καποδιστριαίου.

³ Βλ. καὶ τοὺς πρώτους τοῦ στίχους Ἀπὸ τῆς ξενιτείας, Εἰς τὴν Πατρίδα, Εἰς τὴν Μῆνα (ἐδημοσιεύθησαν πρὸ 23 ἐτῶν εἰς τὸ Ἀττικὸν Μουσεῖον) ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Α. Γραϊκός, τοὺς ἀνεδημοσίευσεν ὁ «Νουμάς».

هذا ليس رسمه في حالي

Σχέδιον Τουρκικοῦ Σταθμοῦ εἰρηδὲν ἐκτὸς τοῦ Στρατιωτικοῦ Σταθμοῦ τοῦ Σαρανταπόρου (δύο ἡμέρας μετὰ τὴν μάχην τοῦ Σαρανταπόρου) ὑπὸ τοῦ κ. Κώστα Λαδοπούλου, πολεμικοῦ ἀντακροῦτο.

τοτε ἐκ τῶν τελουμένων ὑπὸ ὄρους αὐστηροτάτους. Δύναται δὲ τις νὰ προσθήσῃ, διὰ νὰ δώσῃ τελειότεραν εἰκόνα τοῦ φοιτητικοῦ τοῦ βίου, ὅτι ὄχι ὀλίγον χρόνον ἀφιέρωνε καὶ εἰς τὴν τελειότητα ἐκμάθησιν τοῦ ζατοικίου¹. Συμμετέσχε εἰς πλείστους ἀγῶνας ζατοικίου, μέχρι δὲ τοῦ τέλους τοῦ βίου του ἔλυε καθ' ἑβδομάδα τὰ προβλήματα τὰ δημοσιεύμενα ὑπὸ τῶν ἀγγλικῶν εἰκονογραφημένων.

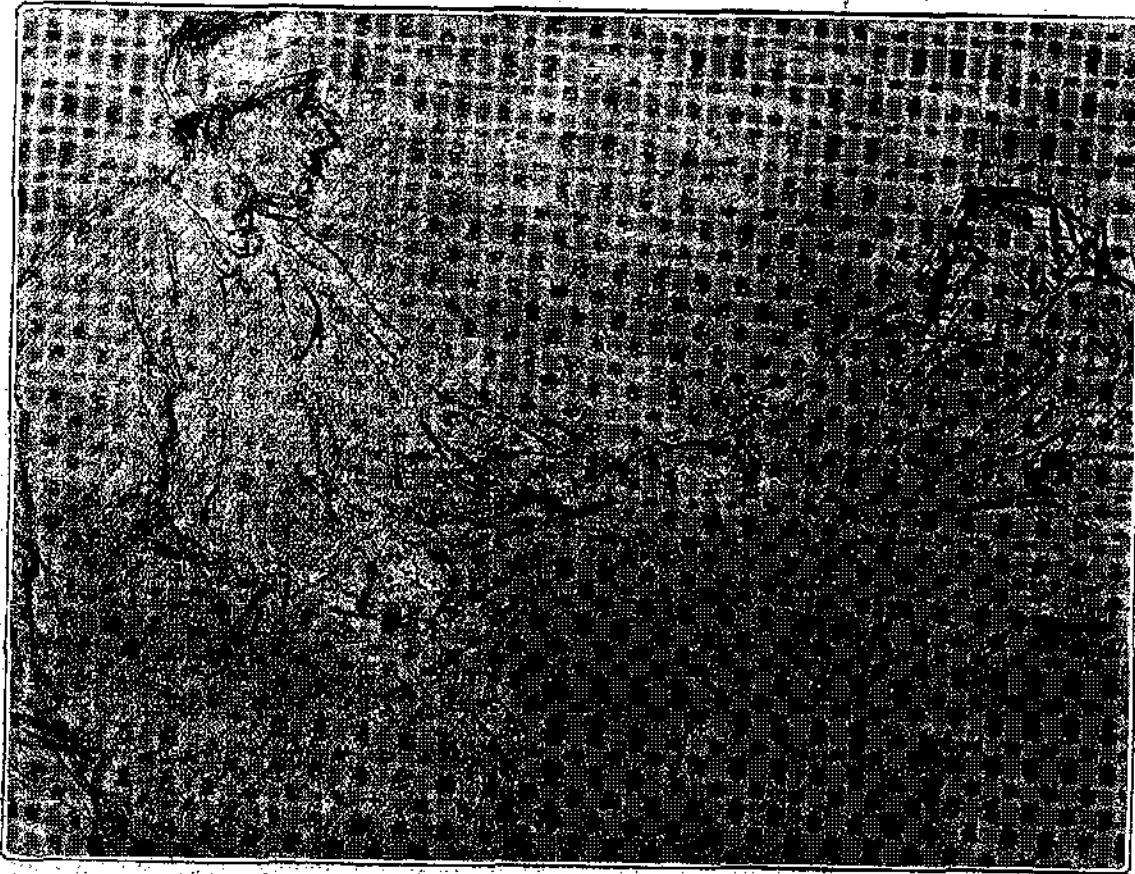
Μετὰ τοιοῦτον ἐλεύθερον βίον ψυχικῶν, διανοητικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἀπολαύσεων, ἡ βία μετὰ βίαιον εἰς στενὸν περιβάλλον ὑπῆρξε διὰ τὸν Μαβίλην σκληρὰ. Ἀπὸ τοῦ 1890 ὅτε ἐπανῆλθε ὅπως ἐκτέλεσῃ ἐν Κερκύρᾳ τὴν στρατιωτικὴν του θητείαν (σώζεται φωτογραφία του ὡς στρατιώτου) μέχρι τοῦ 1909 ὅτε ἐξελέγη βουλευτὴς, δις μόνον ἠκούσθη τὸ ὄνομα του τῷ 1896 ὅτε ὑπῆγε εἰς Κρήτην καὶ τῷ 1897 ὅτε ὑπῆγε εἰς Ἡπειρον, δύναται δὲ νὰ λεχθῇ πλέον τώρα διὰ κατὰ

¹ Τὸ σκάκι ἀπετέλει καὶ αὐτὸ μέρος τοῦ κατὰ Πολυλάν βίου. Ἐπαίξατο ὑπὸ τῶν ὁπαδῶν του καὶ εἰς τὸ Ἀναγνωστήριον καὶ εἰς τοῦ Παναγιῆ (τὸ καφενεῖον τοῦ κόμματος).

τὰς δύο ἐκείνας ἐπιστρατείας ὄχι μόνον ἔχουσε τὸ αἷμα του ἀλλ' ἐθύσασε ἐν πράγμα ἀπαραίτητον διὰ φύσιν ὡς τὴν ἰδικὴν του, τὴν ὕλην του ἀνεξαρτήσταν.

Ἐξαιρέσει ὁμως τῶν ἐκστρατειῶν τούτων καθ' ὅς ἡ ἀνδρεία καὶ αἱ ἄλλαι του ἀρεταὶ τὸν ἔφερον ἀκοντα εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν, σύμβολον τοῦ βίου του ἦτο τὸ «λάθε βιώσας». Σπανιώτατα καὶ ποτὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα του, ἐδημοσίευσεν ὀλίγους στίχους¹. Τὰς ἡμέρας του διήρχετο ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του, ἐν τῷ Ἀναγνωστηρίῳ, ὅπου ἠκολούθει ὅλον τὸν ξένον καὶ ἑλληνικὸν τύπον, καὶ ἐν τῇ συναστροφῇ τοῦ Πολυλά καὶ τοῦ Καλοσοφίου. Τούτους θανόντας διεδέχθησαν οἱ ἐγκριτώτεροι τῶν ἐν Κερκύρᾳ φιλολόγων, ἰδίως οἱ Κ. Θεοτόκης, Α. Ἰδρωμένος, Α. Κεφαλληνός καὶ Πασαγιάννης. Τὴν μελαγχολικὴν ψυχὴν τοῦ ἐδέσμαινον μό-

¹ Κατ' ἀρχὰς ἐπέγραψε Α. Γραϊκός, ἐπειτα ἀπλῶς Μ. Χαρμικηριστικὸν τοῦ ἀνδρός καὶ τὸ ἔξης: Ἐστειλε μερικά ποιήματα εἰς τὴν Τέχνην, ἐκ «φιλίας» (ὡς μοὶ εἶπεν ὁ ἴδιος) πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ ἅμα ὁμως ἐκοινολογήθη διὰ αὐτὸς ἦτο ὁ ποιητὴς τῶν ἔκαστου νὰ στέλλῃ.

ΤΟΥΡΚΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΙ, ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ ΕΙΣ ΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ — ΕΚΙΤΟΣ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

νον δύο όνειρα αλληλέδεντα εις τὰ όμματα του, ή αποκατάστασις του Έλληνισμού και ή επικράτησις της δημοτικης. Πολλοί εκάκισον τον Μαβίλην, διότι έταφεν ούτως ειπείν ζώντα τον εαυτόν του τῷ προσήκοντι ούτις έδημοσίευσεν άσχετά, ούτις έστειλε να δεχθῆ θέσιν εν άλλαις λέξεσιν οτι δέν ύπηρέτει θετικώς ούτις την Πατρίδα ούτις την ιδέαν.

Άλλα αι κριτικαι αύται πρώτον λημονοούν την φύσιν του. Ο Μαβίλης ήτο ποιητής, ήθελε βίον σκέψεως και όνειρων, δέν ήτο άνθρωπος δράσεως, τουλάχιστον εν τῷ καθημερινῷ βίῳ. Δύναται να μεταβληθῆ ο Πήγασος εις Έκρον μάχης, άλλ' είναι παράλογος αξίωσις να θέλη τις να τον μετατρέψη εις βοὺν άροτήρα. Έξ άλλου ο Μαβίλης ειχε ύψιστην άγίλησιν της ποιησεως, τίποτε εξ όσων έγραψε δέν του έφάνετο άξιον του ιδεώδους του, και εν τούτῳ ή άκρα του μετριοφρασύνη μετείχε και άκρας ύπερηφανείας. Έπίσης ειχε τόσοσν ύψηλήν ιδέαν

των καθηκόντων του καθηγητου, οστε ήτο ελληκρινής οτε έλεγεν οτι δέν έθεώρει εαυτόν άξιον της καθηγεσίας.

Πρό τινων ετών, αυτός ο τοσάκις τα πάντα άρνηθεις έζητησε δια πρώτην και μόνην φοράν μίαν θέσιν, την του δημοδιδασκαλου εις Μακεδονίαν, οτε δ' ο Γ. Σωτηριάδης τῷ άντεπρότεινε την γυμνασιαρχίαν Θεσσαλονίκης, όλίγου δείν διεκόπητε πῶσαν σχέσιν μ' ένα των παλαιότερων του φίλων.

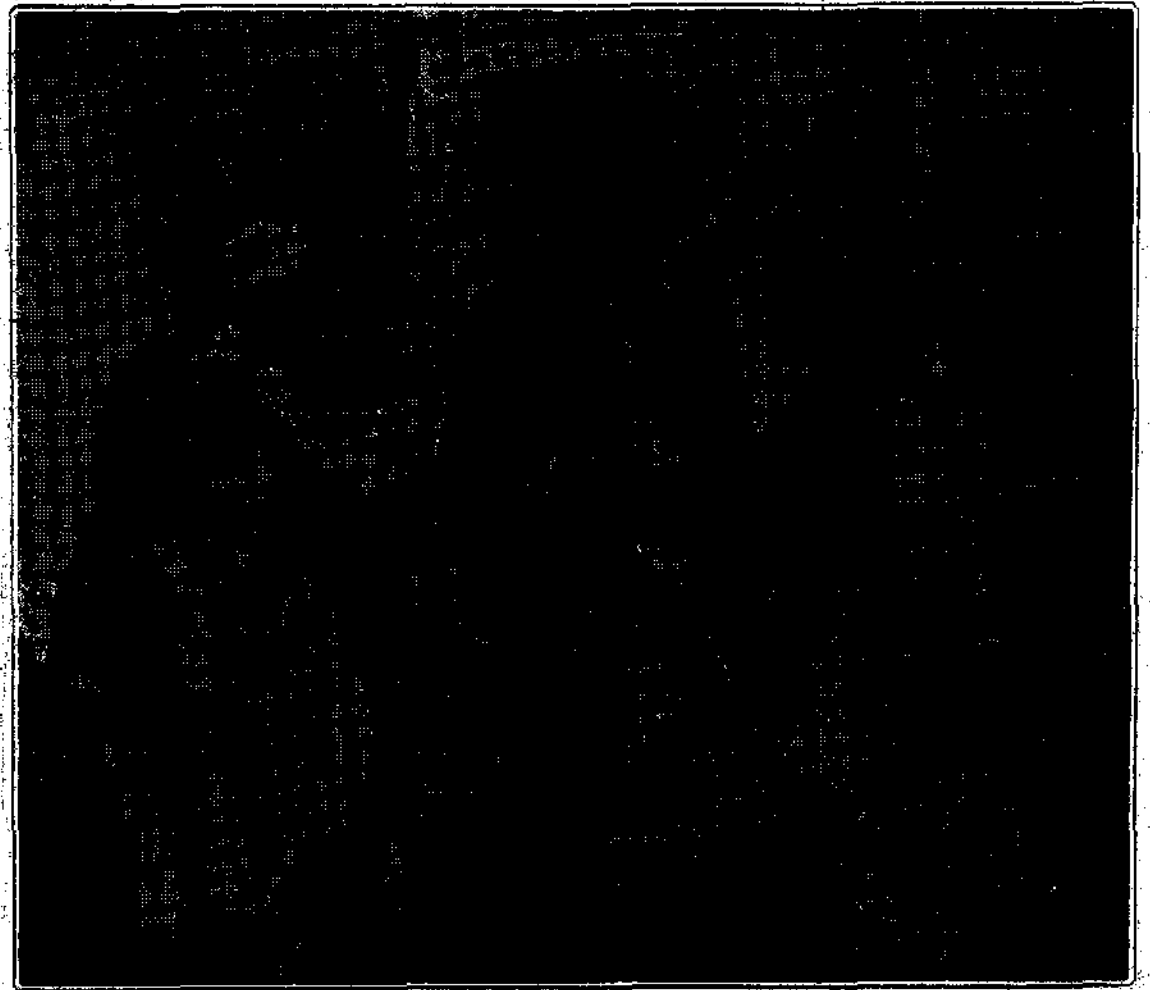
Άλλ' ύπήρχε και πρόσθετος λόγος εις την φαινομενικήν του άδράνειαν. Ο Μαβίλης ήτο βυθώς πεπεισμένος οτι έφ' όσον εκαρδιάσχει το σύστημα όπερ ούχι εντελώς άδίκως εκλήθη «φραυλοκρατία», αι άτομικαι προσπάθειαι ουδέν ισχύουσιν. Τί ήδύνατός τις να περιμένη από καθεστώς, δέν λέγω από ένα τόπον, καθ' ο ο Πολυλάς οχι μόνον βουλευτής άλλ' ούτις καθ' δημοτικός σύμβουλος έξελέγετο, και όπου ο Τρικούλης, δια να διατηρηθῆ εις την αρχήν,

ήναγκάζετο να εγκαταλίπη το πρόγραμμά του.

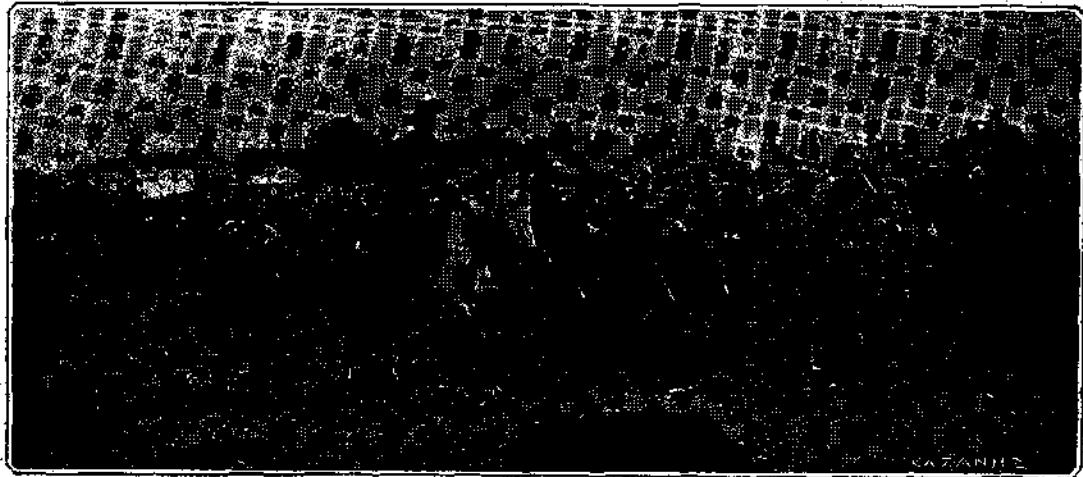
Και εν τούτοις τοσαύτη είναι ή ισχύς της αρετης, οστε και ζών όπως έζη ο Μαβίλης ειχε ενεργητικήν επίδρασιν. Ο παραδειγματικός του βίος, ή άπίστευτός του αγαθότης, ή νηφαλιότης του, ή ευγένεια των τρόπων, ή ελληκρινεία των πεποιθήσεων του, ήσκουν σπάνιον γόητρον. Πάντες οι φιλότιμοι νέοι έπόθουν να συγκαταλεχθούν μεταξύ των φίλων του, αλλά τούτο δέν ήτο εύκολον με «άκαμπτον γλυκύτητα» ο ποιητής απέκλειε πάντα ύποπιον συναλλαγής μετά της συνειδήσεως του. Πλειστοι δ' είναι εκείνοι ούς ούτω έμμέσως συνεκράτει. Του έλεγα συχνά γελών οτι ήτο το καλύτερον κοινωνικόν αντισηπτικόν όπερ ύπήρχεν εν Έλλάδι.

Η παραβολή μοι φαίνεται τώρα όλίγον

ταπεινή. Όμιλήσα πρό στιγμής περί *άκαμπτον γλυκύτητα* την έκφρασιν εύρον εν τη περι Άγιου Άνασέλμου όραιαν μελέτην του Sainte-Beuve (*Lundis* τόμ. 5' σελ. 305). Δέν την επάνελαβον δ' άσυνειδήτως ο Μαβίλης οστις έπόθησε την δάφνην του μάρτυρος, ήτο αληθώς από ήθικης απόψεως άντάξιος των μεγάλων εκείνων ποιμεναρχών ούς ή εκκλησία κατέλεξε μεταξύ των άγιών, και ούτινες ως μόνον όπλον έχοντες την πίστιν και την αρετήν Ισταντο θαρραλέοι άπέναντι πανισχύρων τυράννων. Και βεβαίως δέν έχουεν πλέον τυράννους οίους έγινων οι πρώτοι αλάνες, άλλ' τα ταπεινά συμφέροντα και τα ταπεινά πάθη δέν είναι όλιγώτερον παντοδύναμα τότε ή νύν και δέν χρειάζεται ψυχῆ ήττον ισχυρά δια να τ' αντι-

ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΠΛΗΓΩΜΕΝΟΣ ΥΠΑΓΟΡΕΥΕΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΟΣΟΚΟΜΟΝ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΙΔΙΚΟΥΣ ΤΟΥ — ΕΚΙΤΟΣ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

ΝΙΚΗΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ ΤΩΝ ΓΙΑΝΝΙΝΕΣΩΝ

μετωπίση και να προστατεύση κατ' αβίων τας αγαθὰς ἀλλ' ἀδύνατος ψυχὰς.

Γ

Δὲν ἠτύχησα νὰ εὐρεθῶ παρὰ τὸν Μαβίλην οὔτε εἰς Κρήτην τῷ 1896 οὔτε ἐν Ἠπειρῷ τῷ 1897 εἰς τοὺς συμπολεμιστὰς και φίλους του εἰς τὸν Κ. Θεοτόκην, τὸν Γ. Σωτηριάδην, τὸν Ν. Παραμυθιώτην ἀποπέται νὰ εἰπωσι ὁποῖον θάρρος και ὁποῖας ψυχικὰς ἀρετὰς ἔδειξε τότε. Οὐδεὶς τὸν ἐπλησίασε χωρὶς νὰ τὸν δαιμάσῃ. Συνδεδεῖς ὁμῶς μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1902 ἠκολούθησα ἐν τῷ πλησίον τὸν βίον του κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὁποῖτε κατεβίων τοῦ ἐλεφαντίνου πύργου του ἀνεμίχθη ζωηρότερον εἰς τὴν πολιτικὴν και κοινωνικὴν ζωὴν.

Παρ' ὅλην τὴν ἀπιστοδοξίαν του διὰ τὸ καθεστῶς ἡ πεποιθήσις του εἰς τὴν ἐθνικὴν και πολιτικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἔθνους ἦτο τόσο βαθεὴς ἐξοριζομένη εἰς τὴν ψυχὴν του, ὥστε με βαδίην και ἐλλεικρινῆ ἐνθουσιασμόν ἐχαιρέτισε τὴν Ἀγορῶσιν. Ἦτο τῆς γνώμης διὰ παρ' ὅλα τὰ τυχόν γινόμενα σφάλματα και παρὰ τὴν ἐπιβλαβὴ διὰ τὴν πειθαρχίαν ἀνάμειξιν τοῦ στρατοῦ εἰς τὴν πολιτικὴν, τὸ κίνημα εἶχε σιέρας και ὕγιαι βάσεις, ὅθεν πᾶς πολίτης εἶχε καθήκον νὰ τὸ σπυρέξῃ προσπαθῶν σινάμα νὰ βελτιώσῃ και τὰ χαλαίοντα.

Τοιαυτὴ ἀνιλλιρμὴς συνετέγητο και μεταβολὴν βίου. Διὰ τοῦτο οἱ συμπατριῶται τὸν εἶδον — ὅσοι δὲν τὸν ἐγνώριζον καλῶς, οὐχὶ ἀνευ ἀπορίας — τὸν ποιητὴν παρυστάμενον εἰς συλλαλη-

τήριον και ὀλίγους μῆνας βραδύτερον κειθόμερον νὰ μετασχη συνδουασμοῦ.

Κατὰ τὴν ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν οὐδέποτε ἔλειψεν ἀπὸ συνεδριάσιν, ἠκολούθει ὅλας τὰς συζητήσεις μετὰ παραδειγματικῆς και ἐνίοτε, δοθέντος τοῦ ποιοῦ ἡγήσων, καταληκτικῆς εὐσυνειδησίας. Εἰς ὅσα ζητήματα δὲν ἦσαν τῆς ἀρμοδιότητός του, ἐφρόντιζε νὰ ζητῆ τὴν γνώμην τῶν ἐντριβεστέρων.

Τὸν ἔβλεπα συχνὰ και μοῦ ἤνοιγε τὴν καρδίαν του, δὲν νομίζω δὲ ὅτι πρᾶττω τι ἀντιβαῖνον πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν του σινοπιζῶν ἔδω τὰς ἐντυπώσεις αὐτῶ ἀπεκόμισεν ἐκ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν διαμονῆς του.

Αἱ ἐντυπώσεις αὐταὶ ἦσαν ἐν συνόλω ἀγαθαί. Μοῦ εἶπε μίαν φορὰν «ἀλαθάνομαι διὰ ἀναζῶν» συχνὰ μοῦ εἶλεγε «ὅ,τι και ἂν λένε, αἰσθάνεται κανεὶς μίαν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν». Ἀνεξὴ διότι ἠσθάνετο τὸ ἔθνος ἀναγεννώμενον. Τὸν ἠύχαριστεν κριτικῶς τὸ θέαμα τῆς νεολαίας. Τὸν ἐνεθουσίαζε ἡ διάδοσις τῆς δημοτικῆς εἰς τοὺς φιλοσοφικοὺς και καλλιτεχνικοὺς κινῶνους ὅ και αὐτῆς ἀγῶν, ἡ θυσία ἡ συμπαρασῶρασά τὴν ψήφισιν τοῦ γνωστοῦ ἀρθροῦ τοῦ Συντάγματος παραδιδῶς μόνον ὄλιγοὺς τοῦ ἔδωσαν. Ἐβλέπεν ἐν αὐτοῖς κύμα δημοκρατικῶν ὄπρω δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ κοπάσῃ και ὄπρω δὲν ἤθελε πωροῦσθῃ εἰς εἶλον λείψη ἐν μέσους τῶν δημοτικιστῶν αἱ ὑπερβολαί, εἰς εἶλε μείνη πιστὴ ἡ σχολὴ εἰς τὰ διδάγματα και τὰς στρατηγικὰς μεθόδους τοῦ Πολυλά και τοῦ Σολωμοῦ, εἰς τὴν ἐπιδίωξιν μεταρροθμίσεως, πρὸς τὸ μὲ-

γθος και τὴν σημασίαν τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχουσιν ἴσως ἄλλαι παραβλητέαι, εἶχεν ἐπιδειχθῆ τὸ ἀπαιτούμενον τάνκ και ἡ ἀπαραίτητος ὑπομονή.

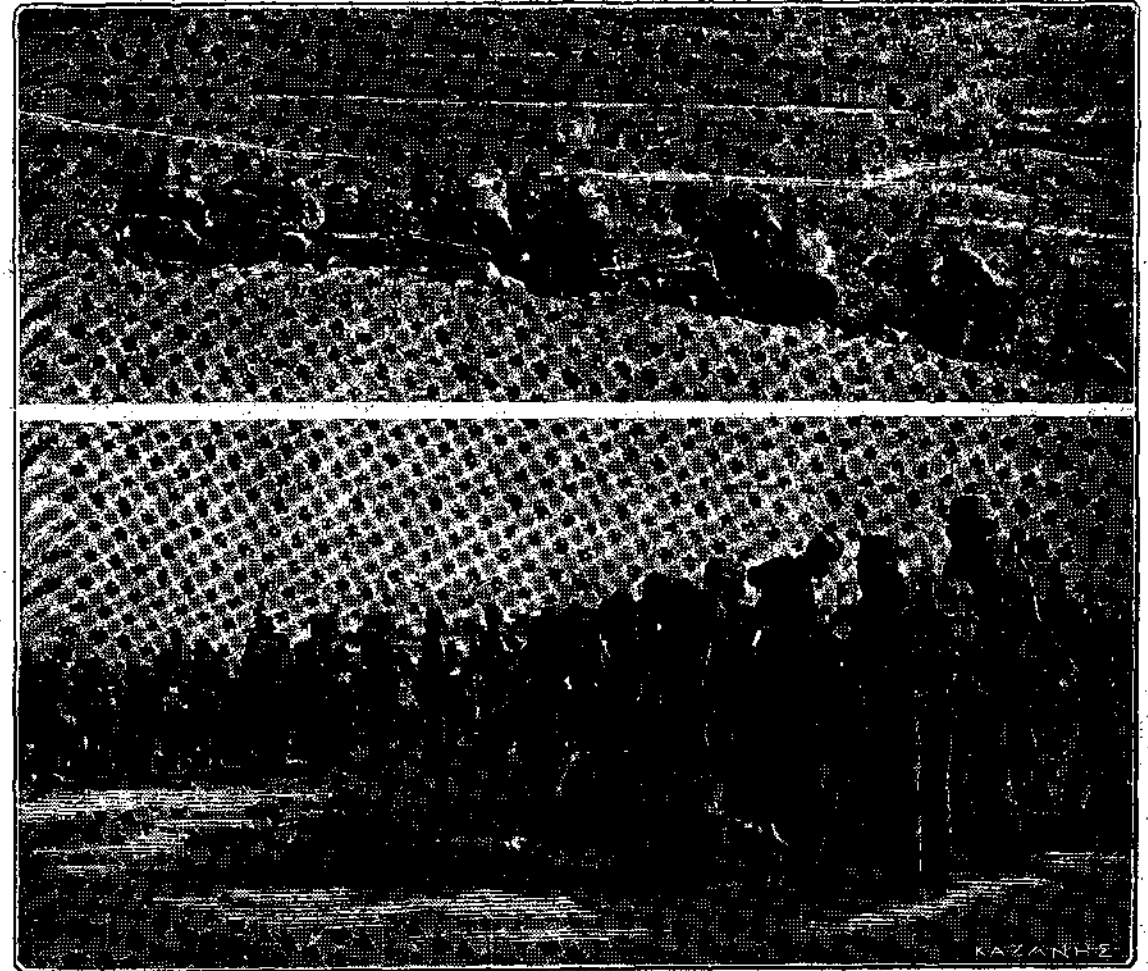
Ἐπίσης τὸν ἐνεθουσίαζεν ἡ παρατηροῦμένη ἐν τῇ νεολαίᾳ ὀρμὴ πρὸς εὐρύτεραν και ποιικλοτέραν μόρφωσιν πρὸς ὕψηλότερα και εὐρύτερα ἰδεώδη.

Ἐχων ὡς ἄξονα τοῦ βίου του τὴν ἰδέαν τῆς πατριδός, ἔβλεπε μετ' ἐμείστην λύπην τὴν διάδοσιν τῶν σοσιαλιστικῶν ἰδεῶν. Ἐπρέσβευεν ὅτι οικονομικῶς αἱ ἰδέαι αὐταὶ ἦσαν πρόωροι διὰ τὴν Ἑλλάδα, πολιτικῶς δ' ὅτι, ὄπως και σπνέβη ἀλλαγῶ, δὲ ἐξενείριζον τὸ πατριωτικὸν αἰσθήμα, τέλος ὅτι ἡ ἐπιδίωξις κοινωνικῶν μεταρροθμίσεων δυοχερῶν και δαπανηρῶν δὲ μᾶς περιέσπα ἀπὸ τῶν στρατιωτικῶν παρασκευῶν αἰτινες μέχρι τῆς τελείας ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως ἔδει

νὰ ὄσιν τὸ μόνον μᾶς μέλημα. Ἐν τούτοις και παρ' ὄλα τὰυτα μεταξὺ τῶν νέων φίλων του, και ὕπηρξε δι' αὐτὸν ἀπίστευτος εὐτυχία ὅτι ἀπέκτησε νέους φίλους, ὀλίγους ἡγάπα περισσότερον τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν κοινωνιολογικὴν ὀμάδα ἡ τὸ ἐργατικὸν κόμμα βουλευτῶν και τοῦτο διότι ἀκριβῶς εἰς αὐτοὺς ἀνευρίσκει εὐρύτεραν μόρφωσιν και πικνότερα ἰδεώδη.

Ἐκεῖνο ὄμως ὄπρω κατ' ἐξοχὴν τὸν ἐδέρομαινε και τὸν ἀνεζωογόνοι, ἦτο ἡ στρατιωτικὴ παρασκευὴ και ἡ ἰδέα τοῦ προσεχοῦς πολέμου. Ἐθεώρει τὸν τελευταῖον ἀναπόφευκτον και ἔβλεπε μετ' ἀγαλλιῶσεως ὅτι ὄλον τὸ ἔθνος παρεσκευάζετο δι' αὐτόν.

Διαλυθείσης τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς δὲν ἐσκόπει νὰ παρουσιασθῆ εἰς τὰς ἐπιλογὰς ἡλλαξε γνώμην ὄτε εἶδεν ὅτι ἡ ἀποχὴ του δυστηρέσει

ΠΥΡ — ΠΡΟΕΓΟΙΜΑΣΙΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑΝ

τὸν κ. Ζαβιτσιάνου, πρὸς τὸν ὁποῖον ταχέως εἶχε συνδεθῆ διὰ βαθυτάτης ἀγάπης. Ἡ ἀποτυχία του εἶναι ἐν τῶν θλιβερωτέρων ἐπεισοδίων τῆς ἐκλογικῆς μας ἱστορίας δὲν ὀφείλετο εἰς ἄνθρωπον ἐκλογικὸν ἀπ' οὗ ὁ συνδυασμὸς εἰς ὃν ἀνήκε κατέλαβε 5 ἔδρας ἐπὶ 8, οὔτε εἰς κανένα ζήτημα ἀρχῆς¹, ἀλλ' ἀπλῶς εἰς παλαιὰς κακὰς ἔξεις, ἐκ τῆς ἀντιλήψεως ὅτι ὁ βουλευτὴς πρέπει ἂν ὄχι νὰ ὑπηρετῇ τοῦλάχιστον νὰ περιποιῆται ἀτομικῶς τοὺς ἐκλογεῖς του. Ἡ ἐκδηλωθεῖσα ἀνδραγαγία θλίψε ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Μαβίλη ἔδειξε πόσον ταχέως ὁ νομὸς Κερκύρας μετενόησε διότι ἐστέρησε ἐαυτὸν τοσούτου ἀντιπροσώπου. Ἡ μόνη ὁμῶς πρακτικὴ ἐκδήλωσις τῆς θλίψεως ταύτης θὰ εἶναι ἡ ἐγκατάλειψις τῆς ἀντιλήψεως ἧς κατέληξεν εἰς τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ποιητοῦ.

Διὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην οὐδεὶς ἐλυπήθη ὀλιγώτερον αὐτοῦ τοῦ ἴδιου. Οὐδέποτε ἔλαμψε λαμπρότερα ἢ ἐκτακτὸς του ψυχῆ καὶ ἡ καταπληκτικὴ του μετριοφροσύνη ἢ τὴν ἐπομένῃ τῶν ἐκλογῶν. Θὰ ἐνόμισέ τις ὅτι εὗρισκε τὸ ἀποτελεσμα φυσικόν. Ἐπανελάβε τὸν συνήθη του βίον. Πυκνώσας μόνον καὶ καταστήσας μακρύτερας τὰς ἐκδρομὰς. Βλέποντες αὐτὸν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ θέρους ἐκδράμαντα μέχρι τῶν περῶν τῆς νήσου Κερκύρας, οἱ γνωρίζοντες αὐτὸν ἐνόουν εἰς τί ἀπέβλεπον αἱ τοιαῦται σκληραγωγίαι. Ἦθελε νὰ εἶναι ἕτοιμος διὰ τὸν ἐπιχειρή-

¹ Ἐσφαλμένως ἐγράφη ὅτι ὁ Μαβίλης ἀπέτυχε ὡς δημοκράτης. Ἐκτός ὅτι ἦτο ὑπαρξίσιμος εἰς νομὸν εἰς ὃν ἐπολιτεύθησαν ὁ Βαλαωρίτης καὶ ὁ Πολυλάς, ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι τὸ γεγονός ὅτι ὁ Μαβίλης καὶ ὁ Ζαβιτσιάνος ὁμίλησαν κατὰ τοῦ νέου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος δὲν ἐχρησιμοποιήθη, τοῦλάχιστον λυσαιτέως, ὡς ἐπιχειρήματα ἐκλογικῶν ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων του.

ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΜΑΒΙΛΗ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Πατρίδα, σὺν τὸν ἥλιον σου ἥλιος ἄλλου δὲ λάμπει
 Πῶς εἰς τὸ φῶς του λαχταροῦν ἢ θάλασσα κ' οἱ
 Πῶς λουλουδίξουν τὰ βουνά, τὰ δάση, οἱ λα-
 Στέρωντιός του θυμῶνα μωραδιὲς μωραδιές!
 Ἀφρολογοῦν οἱ ρεματίες καὶ λουλουδί, ἢ λίμνη,
 Χίλιες πουλιῶν λαλιὲς ἤχοῦν, τῆς ὁμορφιάς τῆς
 Σ' ἀπειρ' ἀστράφτου χρώματα παντοῦ λογιῆς

νον πόλεμον. Εἰς μίαν ἐκ τῶν ἐκδρομῶν αὐτῶν δευκνύων τὰς χαράδρας τῆς ἀπέναντι Ἡπείρου ὠμολόγησε εἰς στενὸν φίλον ὅτι τ' ὄνειρόν του ἦτο νὰ πέσῃ εἰς μίαν «Ἡπειρωτικὴν ῥεματιά».

Τ' ὄνειρον τοῦτο ἐπληρώθη. Προηγήθησαν δὲ τῆς πληρώσεώς του οἱ εὐτυχέστεροι μήνες τῆς ζωῆς του· εἶδε τὸν συναγεμῶν ὀλοκλήρου τοῦ ἑλληνισμοῦ, τὴν ἀπόσβεσιν τῶν ἀναμνήσεων τοῦ 1897, τὴν ἀνάκτησιν ἑλληνικῶν χωρῶν. Καὶ καμία θλίψις δὲν ἐπρόφθασε νὰ πικράνῃ τὴν χαρὰν του.

Διὰ τὴν πατρίδα του τὴν μεγάλην καὶ τὴν μικράν, διὰ τὴν μείνανσαν ὀλομόναχην ἀδελφὴν του, διὰ τοὺς φίλους του ὁ θάνατός του εἶναι ἀπώλεια ἀνεπανόρθωτος, αὐτὸς ὁμῶς εὗρε τὸν θάνατον ποῦ εἶχε ποθήσῃ, τὸν θάνατον ποῦ ἤξισε, ἔλαβε «τ' ἄγια τρία δῶρα ποῦ δύναται νὰ προσφέρῃ ἡ ζωὴ εἰς τοὺς πρόσφυγὰς τῆς»

Θάνατος, ἀθανασία κ' ἐλευθερία.

Καὶ καλύτερον ἐπιτύμβιον δὲν δύναται τις νὰ εὔρῃ διὰ τὸν τάφον του παρὰ τοὺς στίχους τοὺς ὁποίους ἔγραψε διὰ τὸν φονευθέντα τῷ 1897 ἐν Ἡπείρῳ Ἄγγλον συναγωνιστὴν του Χάρρις

Χερουβικῆς χαρῆς χρυσοῦς ἀέρας
 Σὲ φλόγισε πανῶντας τῆς Ἡπείρου
 τὸ χάμα.

Καὶ σὲ λόγον σου τότε ἐκαμες τάμα
 Νὰ φτάσῃς ὅπου αὐτὸς μόνος ἑαμένει
 Πόδῃαι ποιητῆς καὶ μάστρας ἀντάμα.
 Τοῦ Ἀπόλλωνα ὄχι ἡ χάρις, ἢ δόξα μόνῃ
 Σὺ λειπε τοῦ θανάτου — κ' ἕνα βόλι
 Σ' ἔστειλ' ἡρώα σὶδ ἡλύσιο περιβόλι.

ΑΝΑΡ. ΜΙΧ. ΑΝΑΡΕΑΔΗΣ

¹ Τελευταῖος στίχος τοῦ συννέτου εἰς τὴν Κρήτην.

Τ' ἀγέρος τὰ πετούμενα, τὰ σερπετὰ τῆς γῆς.
 Κι αὐτὸς σηκώνει τ' ἀλαφρὸ τῆς καταχνιάς μα-
 Κ' ἡ κάθε στάλ' ἀπὸ δροσιά γυαλιεὶ σὺν πετράδι,
 Ἡ κάθε ἀχτίδα του σκορπᾷ μὲ τὴν ἀγαλαμπῆ
 Χάρη, ζωὴ, καὶ δύναμη κ' ἐλπίδα ὅπου κι ἂν μῆ.

(*Ἀπόσπασμα)

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Μὲ φωτίσματ' ἀσημένια λαμπυρίζουν
 Οἱ ἐλιές δὲξω σὴν λιμακάδα
 Μόνον ἐδῶ νερὰ δροσιάτα μουρμουρίζουν
 Εἰς τ' ἀπόσκια μὲς σὴν πλούσιον πρασιναδά.

Μιά σκεπὴ μᾶς πλέκουν ἀνθὴ ἐδῶ καὶ φύλλα
 Ὅπου ἡ κάμα δὲν περνάει.
 Μόνον ἀπάνουθε τὸ φῶς τὴν πρασιναίλα
 Στὰ τετραξάνθα μαλλιά σου ἀντιφωτᾷ.

Ἐλ', ἀγάπη μου γλυκὰ ν' ἀναπανθοῦμε,
 Δῶ σιμὰ σὴν νερόμανα.
 Γυρὸ ἐδάδε λυγερῆ, νὰ φιληθοῦμε
 Ἄλλ' ἀγάλια, μὴ ξεπνήσομε τὸν Πᾶνα!

Στὸ χιονάτο σου τὸν κόρφο ἕνα λουλουδί
 Μαβί κι' ἄγριο γέρνει κάτω
 Σὰν βραδυάση θὰ σοῦ ψάλω ἕνα τραγοῦδι
 Ποῦ θὲ νάχη τὴ δροσιά, τὴ μωραδιά του.

Γυρε πάλι, λυγερῆ, νὰ φιληθοῦμε,
 Τὸ νερὸ σιγοκαλάει.
 Τὴ μουρμούρα τὴ γλυκειὰ ποῦ τόφ' ἀκοῦμε,
 Ὅ σκοπὸς ποῦ θὰ σοῦ πῶ θὰ σ' τὴ θυμάη.

Τῆρα ἐκεῖ στ' ἀλαστρονέριο σου ποδάρι
 Πεταλοῦδα ὄραϊα ζυγῶναι,
 Σὰν κι' αὐτὴ μὲ πλῆθιο χρῶμα καὶ καμάρι
 Τὰ φτερά του ὁ κάθε στίχος μου θ' ἀπλόνη.

Δὸς μου ἀκόμα ἕνα φιλάκι, δὸς μου κι ἄλλο!
 Σὺ τοῦ τόπου εἰς ἡ Ναϊάδα.
 Ἄχ! νὰ ἡμπόρια σὸ τραγοῦδι μου νὰ βάλω
 Τοῦ φιλοῦ καὶ τοῦ κορμοῦ σου τὴ γλυκάδα!

*Ἀκτιῶν Μουσίου, 1891

Α Η Θ Η

Καλότυχτοι οἱ νεκροὶ ποῦ λησιμονᾶνε
 Τὴν πίκρια τῆς ζωῆς. Ὅντας βυθίσῃ
 Ὁ ἥλιος καὶ τὸ σούρουπο ἀκλουθίσῃ
 Μὴν τοὺς κλαῖς ὁ καῦμός σου ὄσος καὶ νᾶναι.
 Τέτοιαν ὄρα οἱ ψυχῆς διψοῦν καὶ πᾶνε
 Στῆς λησιμονιάς τὴν κρουσταλλένια βρούση.
 Μὰ βούρκος τὸ νεράκι θὰ μαβρίση
 Ἄ στάξῃ γι' ἀφτὲς δάκρυ ὄθε ἀγαπᾶνε.
 Κι ἂν πιοῦν θολὸ νερὸ ξαναθυμοῦνται,
 Διαβαίνοντας λειβάδια ἀπὸ ἀσφοδῆλι,
 Πόνους παλιούς ποῦ μέσα τους κοιμοῦνται.
 Ἄ δὲ μορῆς παρὰ νὰ κλαῖς τὸ δειλί,
 Τοὺς ζωντανούς τὰ μάτια σου ἄς θρηνησοῦν
 Θέλουν, μὰ δὲ βολεὶ νὰ λησιμονήσουν.

ΚΑΛΛΙΠΑΤΕΙΡΑ

Ἄρχοντισσα Ροδίτισσα πῶς μπήκεις;
 Γυναῖκες διώχνει μὰ συνήθεια ἀρχαία
 Ἐδῶθε. «Ἐχὼ ἕνα ἀνίψι, τὸν Ἐυκλέα,

Τρία ἀδέρφια, γυιό, πατέρα, Ὀλυμπιονίκες;
 Νὰ μὲ ἀφίσετε πρέπει, Ἑλλανοδίτες,
 Καὶ ἐγὼ νὰ καμαρώσω μὲς τὰ ὄραϊα
 Κορμιά, ποῦ γιὰ τὸ ἀγρίλι τοῦ Ἡρακλέα
 Παλαίβον, διαμαστὲς ψυχῆς ἀντρίκιες.
 Μὲ τὲς ἄλλες γυναῖκες δὲν εἶμαι ὁμοια
 Στὸν αἰῶνα τὸ σὸί μου θὰ φαντάζῃ
 Μὲ τῆς ἀντριάς τὰ ἀμάραντα προνόμια.
 Μὲ μάλαμα γραμμένος τὸ δοξάζει
 Σὲ ἀστραφτερὸ κατεβατὸ μαρμαῖρου
 Ὑμνος χρυσοῦ τοῦ ἀθάνατου Πινδάρου».

ΜΟΥΧΡΩΜΑ

Φυσάει τ' ἀεράκι μὲ ἀνάλαφρη φόρα
 Καὶ τὲς τριανταφυλλίες ἀργὰ σαλέβει
 Στὲς καρδιές καὶ σὴν πλάση βασιλέβει
 Ρόδινο σούρουπο, ὄρα μωροφόρα,
 Χρυσὴ θυμητικῶν δνείρων ὄρα
 Ποῦ ἡ ψυχὴ τὴ γαλήνη προμαντέβει,
 Τὴν αἰώνια γαλήνη, καὶ ἀγναντέβει
 Σὰ γιὰ στερενὴ φορὰ κάθε τῆς γνώρα
 Ἀξέχαστη ξανθὲς κρινοτραχήλες
 Ἀγάπες, γαλανὰ βασιλεμένα
 Μάτια ὄρα καὶ φιλιὰ καὶ ἀνατριχίλες
 Καὶ δάκρυα πλάνα δῶρα ζηλεμένα
 Τῆς ζήσης ποῦ ἀχνοσβύεται καὶ τελειώνει
 Σὰν τὸ θαμπὸ γιοῦλι ποῦ ὀλοένα λυώνει.
 *Τέχνη, 1898 — 1899

Οἱ τελευταῖοι στίχοι τοῦ ποιητοῦ:

ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ

— Γραμμένο σὸ τὸ πλοῖο —

Σοῦ ἀρῆσαν τὰ σονέτα μου κι' ἀγάλι
 Ἀγάλι ἐψυχοπόνεσες κ' ἐμένα
 Καὶ χάρισές μου, ὁμορφομάτα, μ' ἕνα
 Φίλημα τὴν καρδίαν σου τὴ μεγάλη.
 Ποιὸς ἐρράγισε τ' ἄλυκο ἀνθογυάλι
 Καὶ ἀντὶς αἶμα νερὰ θωρῶ χυμένα;
 Καὶ τ' ἀνθία τῆς ἀγάπης μαραμένα
 Εἶχε ὁ γυαλὸς τῆς γλύκας γυρογυάλι;
 Μισοκρύβεται ἐν ἄχαρο βιβλίον
 Σκονισμένο, παλῆδ σὸ ῥάφι,
 Τὸ ἐδιάβασες μὰ μέρα σ' ἕνα πλοῖο
 Καὶ δὲν καλοθυμάσαι οὔτε τί γράφει.
 Μιὰ μιὰ στάλα ζωῆς πιωμένη σῶχει,
 Κι' ἀκόμα, δὲν τὸ παραρρίχνεις, ὄχι.

*Πατρὶς, Δεκεμβρίου 1912

Α. ΜΑΒΙΑΗΣ

Ἐχιά

Στὴν κεφαλή σε ἐφόδιασε μελίσσι,
Τέρπειν ἔχιά, πῶ γέρνεις μὲ τὴ γίγνη
Πρασιναδά πῶ ἀνομα σε τυλίγει
Σὰ νάθεγε νὰ σε νευροστοχίση.

Καὶ τὸ νάθε πηγάει στὸ μεθύσι
Τῆς ἀγάπης πιαίτοντας ἀνοίγει
Στὸ κχαρὶ σε ἐρωτάρικο κυνῆρι,
Στὸ κχαρὶ σε πῶ δὲ θὰ ζανάνθισι.

Ἦ ποσο στὴ θάνη θὰ σε γυκάνων,
Μὲ τὴ μαγευτικὰ βροὴ πῶ κανων,
Ἦχο τῶν τάνης νιότους ὀμορφάδες
Πῶ βὰ ἄρμους μέδα σε πηρθαίνων
Ἦ νὰ μπορθεσαν ἔτσι νὰ πεθαίνων
Καὶ ἄρρες ψυχῆς τῆς ψυχῆς σε ἀδερφάδες.

Μαρίνης

«Νουμάς», Δεκέμβριος 1913.
(Ἀπὸ τὸ Ἀσκόμα τῆς Μυτιέλλας-Μοιρίτας)

ΠΑΛΗΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ—ΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ

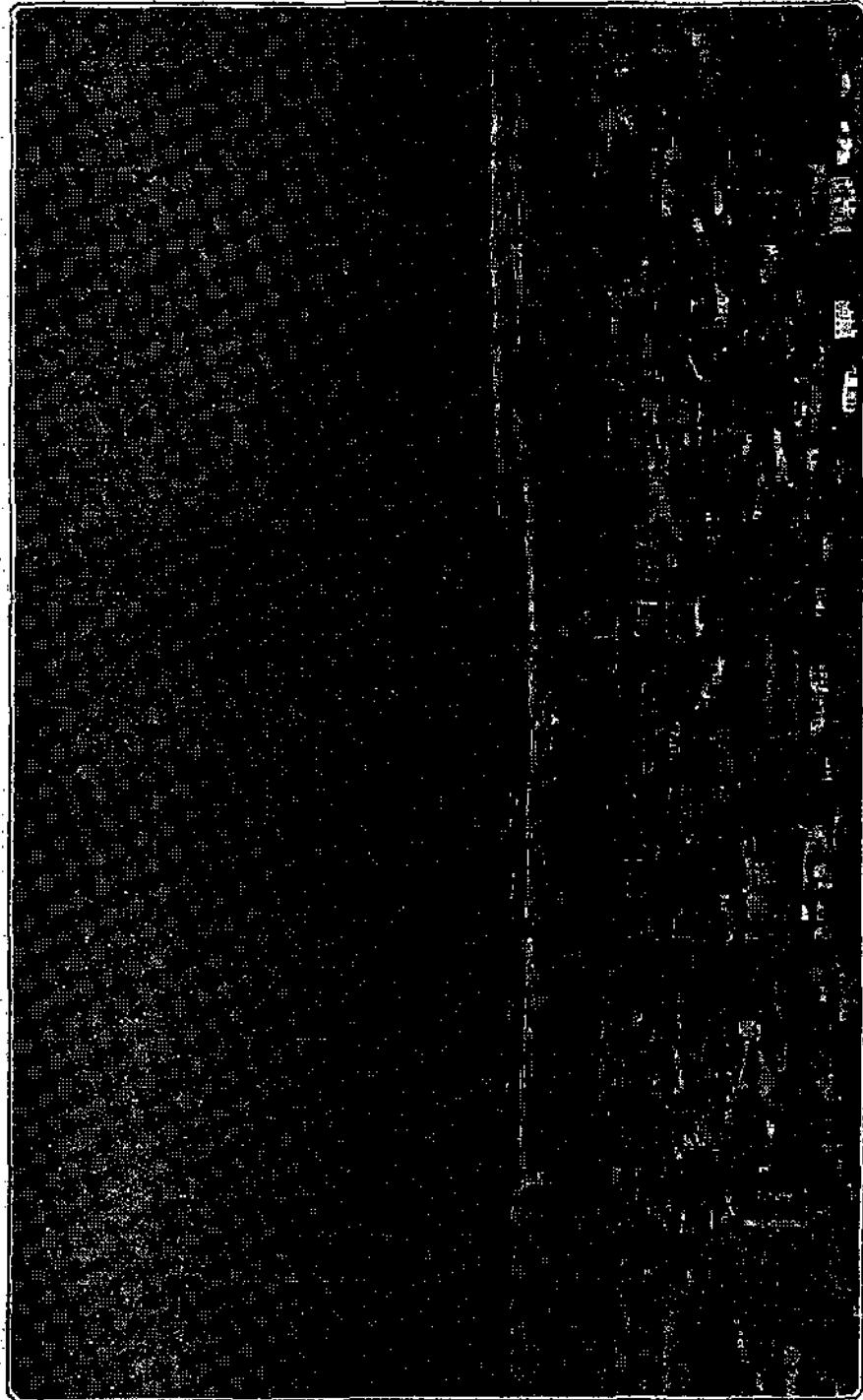
Ἐν ὅλα τὰ μάτια εἶναι τώρα καθροφωμένα εἰς τὰ Γιάννινα. Οἱ στίχοι τοῦ Βαλαωρίτη ἄς λιχνίσουν τὰ ἑλληνικά στήθη πού πάλλονται διὰ τὴν τύχην τῆς θουλικῆς πόλεως.

ΠΡΟΛΟΓΟΜΕΝΑ

Κατὰ τὸ χιλιοστὸν ὀκτακοσιοστὸν πρῶτον ἔτος ἐπὶ τῆς ἤδη καθημαγμένης σκηνῆς τῶν Ἰωαννίνων παριστάνετο ἀνήκοστον δράμα, ἐπιγραφόμενον ἐν τοῖς ἡπειρωτικοῖς χρονικοῖς

Ἡ δεκαπτά μὲ τὴν Κυρά Φροσύνη. Καίτοι μὴ παντάπασι μὴδὲ πρὸς πάντας ἀγνώστων τῶν αἰτίων τῆς θυσίας ταύτης, ἐπιτραπήτω μοι ὅμως, χάριν πλείονος σαφήνειας, ἢ διὰ βραχείων ἐξιστορήσεις τῆς δεινῆς ταύτης καταστροφῆς.

Ἦμαρ ἐν Ἰωαννίνοις κόρη θανμασίου κάλλους καὶ περιφανοῦς γένους, ἢ Εὐφροσύνη. Δὲν ἐδύνατο ἐπομένως νὰ μείνη ἀγνώστος τῷ Ἄλῃ, θηρεύοντι ἀπανταχοῦ νέα θύματα πρὸς

κόνρον της ασελεγίας αυτού. Υπάρχουσιν υποψίασι ότι ο Άλῆς ἐπειράθη νὰ διαφθείρη τὴν κόρην, ἀλλὰ φοβηθεὶς ἴσως τὴν κοινωνικὴν αὐτῆς θέσιν ἀπέστη πρὸς καιρὸν τοῦ ἀνοσίου ἔργου. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ Γαβριὴλ ὁ Γκάγκας, τότε μητροπολίτης Ἀαρύσης καὶ θεῖος τῆς Εὐφροσύνης, συνέβηκεν αὐτὴν εἰς γάμον μετὰ Δημητρίου τινός, πλουσίου ἐμπόρου, καὶ οὕτως ἐνόμισαν ἅπαντες ὅτι ἢ περισσότερὰ διέφυγε τοὺς δυνχας τοῦ ἀδηφάγου δονέου. Δύο τέκνα ἄρρενα ὑπῆρξαν ὁ καρπὸς τοῦ γάμου τούτου, ὅτε ὁ Δημήτριος χάριν ἐμπορίου μετέβη εἰς Βενετίαν.

Συνέπεσε τότε ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ Βιζήρου Ἄλῆ, ὁ Μουχτάρ, νὰ ἴδῃ τὴν Εὐφροσύνην καὶ, τρωθεὶς ὑπὸ φλογεροῦ ἔρωτος, ἐπεχείρησε διὰ μυρίων τεχνασμάτων καὶ προσφορῶν νὰ δελεάσῃ τὴν σωφροσύνην αὐτῆς. Ἐτυχε τέλος τοῦ σατανικοῦ σκοποῦ καὶ ἔντρομα τὰ Ἰωάννινα ἔμαθον τὴν αλοχύνῃ τῆς Ἑλληνίδος καὶ ἐπιώπων, μὴ τολμῶντα νὰ ἀντιδράσωσι πρὸς τὰς βουλάς τῆς ἐπαράτου ἐκείνης οἰκογενείας.

Τοιοιτοτρόπως ἐν τῷ βορβόρῳ τῆς ἀμαρτίας ἐκυλιέτο ἡ Εὐφροσύνη, τυφλωθεῖσα οὐ μόνον ἐκ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἰσχύος τοῦ Μουχτάρ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ, ὃν ἠσθάνετο ὁμολογουμένως.

Ὁ Ἄλῆς, ὅστις ἤγγιζε πρὸς τὸ γῆρας, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦγε τὸ ξηροστόν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἐγίνωσκε τὰ πάντα καὶ, ἀντραστῆς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν διὼς ἀπολαύσῃ τὴν Εὐφροσύνην, ἀποσπῶν αὐτὴν ἀπὸ τῆς καρδίας τοῦ Μουχτάρ. Ἡ δὲ ἀπέκρουσεν ἐπιμόνως τὸν πατέρα καὶ οὕτως ἔρριψεν ἀπ' ἑαυτῆς τὸν πρῶτον σπόρον τῆς μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ Ἄλῆ τελεσθείσης ἐκδικήσεως.

Αἰφνης ὁ ἡγεμονεύων τότε Σελίμ αἰτεῖ παρὰ τοῦ Βιζήρου τῶν Ἰωαννίνων στρατιωτικὴν βοήθειαν πρὸς κατατρόπωσιν ἀνάρτου τινὸς σατραπῆος τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ἐπελάβετο τῆς εὐκαιρίας ὁ Ἄλῆς, ἵν' ἀποπέμψῃ τὸν Μουχτάρ, καὶ, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν πιστὸν καὶ ἀρχαῖον φίλον Ταχέρ, νύκτωρ εἰσέρχεται εἰς τὸν θάλαμον τῆς Εὐφροσύνης. Ἐκεῖ δέ, ἀπ' οὗ ἔμεινε ὄλοχος, προσπίπτει καὶ αἰτεῖ παρ' αὐτῆς ὡς ἐλεημοσύνην τὸν ἔρωτα, ὃν τοσούτοις τῷ εἶχεν ἀρηθῆ, καὶ ματαίως ἐξαντλήσας πάνθ' ὅσα ἠδύναντο νὰ πείσῃσιν τὴν γυναῖκα, ἀποσύρεται καὶ καταδικάζει αὐτὴν εἰς θάνατον, ἐπὶ προφάσει ὅτι δῆθεν εἶχε διαφθείρη τὴν ἀρετὴν τοῦ Μουχτάρ. Οὐδὲ εἰς τοῦτο ἀκούσιμος, συμπεριέλαβεν εἰς τὴν αὐτὴν καταδικὴν δεκαεξ' ἄλλας νέας Ἑλληνίδας ἐκ τῶν διασημοτέρων οἰκογενειῶν καὶ φίλας τῆς Εὐφροσύνης.

Ἄπασαι ἐπνίγησαν ἐν τῇ λίμνῃ. Ἡ Εὐφροσύνη, λιποθυμήσασα κατ' ὁδόν, ἐξέπνευσεν ἀλλὰ καὶ νεκρὰ ἐβυθίσθη εἰς τὰ ὕδατα. Τρικυμίας δὲ ἐπελευθύνθη, πολλὰ τῶν πτωμάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ τῆς Εὐφροσύνης, ἐξεβράσθησαν ὑπὸ τῶν κυμάτων ἐπὶ τὴν ἀκτὴν καὶ τότε συγγενεὶς καὶ φίλοι ἔδραμον ἵνα δώσωσι ταφήν εἰς τὰς μάρτυρας ἐκείνας. Ἡ Εὐφροσύνη ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων. Ἐπὶ πολλὰ δὲ ἔτη ἐπεσκίαζον τὸν τάφον αὐτῆς ἀργελαῖα καὶ κρῖνοι εὐωδέστατοι.

Ἐνώπιον τοῦ Ἄλῆ τούτου παρίσταται ἡ Εὐφροσύνη ἀληθὲς καὶ πιστὸν σύμβολον τῆς τότε ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἀμίαντος καὶ καθαρὰ ἔνεκεν τῆς καταγωγῆς αὐτῆς δὲν ἠδυνήθη νὰ τηρήσῃ ἀνέλεπον τὴν παρθενακὴν αὐτῆς ἀγνότητα, ἀλλὰ τυφλωθεῖσα πρὸς μικρὸν ἐκ τοῦ ψευδοῦς μεγαλείου καὶ τοῦ σατανικοῦ φέγγους τοῦ διαυγάζοντος τότε ἐν Ἰωαννίνοις, παρέδωκε τὴν ψυχὴν καὶ τὴν σάρκα εἰς χεῖρας τῶν μαρῶν δαιμόνων. Ἡ τερατώδης αὐτὴ καὶ συμβολικὴ μίξις, ἐξ ἧς ἐδύναντο νὰ προκύψῃσι δεινὰ ἀθεράλευτα, εἶτινε πρὸς ταχύτεραν πραγματοποίησιν τῶν καταχθονίων σκοπῶν τοῦ τυράννου. Διὸ καὶ μετὰ φρίκης παρατηροῦμεν ὑψηροῦντας τότε καὶ μετὰ ταῦτα, εἴτε ὡς συμβούλους, εἴτε ὡς ὄπλαρχηγούς, πολλοὺς τῶν διασημοτέρων Ἑλλήνων.

Τοιαύτη ἡ Εὐφροσύνη, δὲν ἤθελεν εἰσθαι βεβαίως ἀξία τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως. Ἄλλ' ἡ μετάνοια, ἡ ὀυομένη ψυχὴν ἐκ θανάτου, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ πρὸς ἀνάπλασιν τῆς Ἑλληνίδος γυναικός. Μόλις ὁ ἔραστής ἀπέρχεται καὶ μόλις ἐκεῖνη ἀπομονοῦται, εὐθύς ἀναλαμβάνει τὸν ἀληθῆ αὐτῆς χαρακτήρα. Ἀποκρούει τὸν Ἄλῆν, ἀποποιεῖται τὰ δῶρα αὐτοῦ, ἀδακρυτὶ δέχεται τὸν θάνατον ὡς μόνον μέσον ἐξιλεώσεως, καὶ τοιοῦτω τρόπῳ καθίσταται ἀξία τοῦ μαρτυρικοῦ στεφάνου, ὃν ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς ἔθεσε πενθηφοροῦσα ἡ ταλαίπωρος Ἡπειρος.

Ἐπὶ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἐθεώρησα τὴν Εὐφροσύνην. Ἡ κἀλή εἶναι προφανῆς. Λείπεται δὲ εἰς τὴν ποίησιν νὰ δεῖξῃ τὴν νύκην τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας κατὰ τοῦ ἐξολοθρευτικοῦ στοιχείου τῆς Κατακτῆσεως. Α. Β.

Η ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΥΝΗ

Κρυφὰ τὸ γλυκοχάραγμα προβαίνει ἀπὸ τὸν Πίνδο ῤαντίζοντας μετὰ τῆς δροσιάς τὸ κάθε πάτημά του. Κοιμᾶται ἡ λίμνη ἀτάραχη, καὶ ἔς τοῦ γαλοῦ τὴν ἀκρὴ ἀκούεται γλυκὰ γλυκὰ λίγος ἀφρός νὰ παίζῃ. Σὰν ἡσυχὸς ἀναασαμὸς μικροῦ παιδιοῦ ἔς τὸν ὕπνον. Κάποτ' ἐδιάβαινε τρελλό, χαρούμενο τ' ἀγέρι. Καὶ μετ' ἀθήα του φτερὰ γλιστρὰ ἔς τὴν λίμνην ἐπάνα. Καὶ παίζει καὶ δροσιάζεται κ' ἕνα φίλι τῆς παίρνει.

Κ' ἐκεῖνη, ποῦναι ἐντροπαλὴ, τὸ μέτωπο ζαρώνει. Καὶ σπυθραπάξει μὴ στιγμὴ καὶ τ' ἀγεράκι φεύγει. Σηκόνεται, σηκόνεται, λευκὴ λευκὴ σὰ χιόνι. Ἡ καταχνιά, ποῦ ἐπάνω τῆς ἀπλώνεται τὸ βράδυ, τὰ μυστικά τὰ κάλλη τῆς νὰ κρῆβῃ, νὰ σκεπάσῃ. Σηκόνεται, σηκόνεται, ψηλὰ ψηλὰ ἀνεβαίνει. Σὰν ἱερὸ θυμίαμα μετὰ χιλίας εὐωδίας. Ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὴν Ἡπειρὸν σὰν ἀπὸ ῥημοκκλήσι. Καὶ ἔς τὰ ποδάρια τοῦ Θεοῦ τρέχει πιστὰ νὰ φέρῃ. Τῆς κόρης τὸ παράπονο, τὰ δάκρυα τῆς σκλάβας.

Πόσαις φοραῖς ἀπὸ μακρὰν, ἀνήλικο παιδάκι. Μὲ θαρσυνεμένο βλέφαρο, μ' ἀπόκρυφῃ ἐλπίδα. Ὁ δύστηνος ἐκύταξε τὴν καταχνιά τοῦ Πίνδου! Μοῦ ἐφαίνετο πῶς ἦτανε κανόνς ἀπὸ τουφέκι. Κ' ἐπρόσθετο αἰωπηλὸς ν' ἀκούσῃ τὴ βοή του. Καὶ μὴν ἡμέρα, πᾶστραψε τὸ σύννεφο κ' ἀκούσθη. Σὰ μὰ βροντὴ θανάσιμος, πόσαις φοραῖς τὴ νύχτα. Ἐτέντασα τὰ μάτια μου, ἀνοῖξα τὴν καρδιά μου. Γιά νὰ χορτάσω τὴ βοή, τὴ λάμψη τοῦ πολέμου! Μὴν ἦτον ὄνειρο σκληρὸ, μὴν ἦτο ψεῦτρα ἐλπίδα; Ἄν ἦτον ὄνειρο σκληρὸ, ἂν ἦτο ψεῦτρα ἐλπίδα, Εἰσάκουσόν με, Πλάστη μου, καὶ δάσσε μου τὴ χάρη. Τὸν ὕπνον τὸν αἰώνιον νὰ κοιμηθῶ ἔς τὸ μῆμα, Καὶ τόνειρό μου τὸ γλυκὸ γιά συντροφιά μου νδῶα.

Ποῦς εἶδε τὸ φθινόπωρο μὴν εἰμορφη αἰγούλα, Κρῦο, πικρὸ χαρτέρισμα τῆς νεότης, ποῦ γηράζει, Καὶ τῆς ζωῆς, ποῦ σβύνεται, καὶ ποῦς δὲν ἐνθυμήθη τὴν ὥρα του τὴν ὕστερη, τὸ ψυχρομάχημά του!

Ἐξύπνησε πρῶτ' ἀπὸ τῆς δύστηνῆς ἡ Φροσύνη. Καὶ τὴν ἀκόμη ἐπέλεγε ἔμπρός ἔς τὸ παραθύρι. Ἐκάθισε περιλυτὴ καὶ κλαίει μοναχὴ τῆς. Τὰ μάτια τῆς, ποῦ ἐλάμπανε πνιμένα μετ' ἔς τὸ δάκρυ, Ἀπάντηθῆκανε κρυφὰ μετ' ἧς ἀγῆς τὰ μάτια, Κ' ἡ μὴ τὴν ἄλλη ἐκύταξε σὰν νάταν ἀδελφάδαις. Τὰστέρια, ποῦ ταῖς ἐβλεπαν, ἀγάλια ἀγάλια σβυθάναι. Χωρὶς νὰ ξεύρουνε κ' αὐτὰ ποῖα λάμψη τὰ θαμβόνει.

Ἡ κεντὰ χαρούμενη τὰ φύλλα τῆς ἀνοίγει. Ἐρωτευμένη τὴ θεωρεῖ, καὶ μετὰ τὴ μυρωδιά τῆς. Τῆς ῥίχνει χαρτέρισμα καὶ τὴν καλημερίζει. Γιατί τέτοιο παράπονο, γιατί μὴ τέτοια πίκρα; Τὶ νάχη καὶ τὰ δένδρα τῆς δὲ γένην νὰ κιντᾶξῃ; Ἐκεῖ τὸ δάκρυ, πᾶφυγεν ἀπὸ τὰ βλέφαρά τῆς. Κ' ἐπῆγε κ' ἔσταματήσε ἔς τὰ χεῖλη τῆς ἐπάνω.

Σὰ μὰ θανάδα ἀπὸ δροσιά, ποῦ κρέμεται ἔς τὸ ῥόδο, Ποῦς πόνος τὸ φανέρονε, πῶς κλαίνα τέτοια μάτια;

Ἡ Ἐκλαιγε, πάντοτ' ἐκλαιγε χωρὶς ν' ἀναστενάξῃ. Λὲς καὶ δὲν ἔχει πλεῖο φωνῆ, λὲς κ' ὅλη ἡ εὐμορφία τῆς. Θὰ λυώσῃ μετ' ἔς τὰ δάκρυα. Φροσύνη, πῶς δὲν κρένεις; Στάζουν τὰ μάτια τῆς βροχὴ, τὴν τραχηλιά τῆς βρέχουν. Καὶ διαπερνοῦν τὰ στήθη τῆς, τ' ἀγγελικά τῆς στήθη. Ἐσπάραζεν ἡ δύστηνη σὰν ἐνοίωσε τὸ κρῦο, Ποῦ ἐδάγκανε τὴ σάρκα τῆς καὶ μὴν ἀνατριχίλα. Ἄκουσε μέσα ἔς τὴν καρδιά σκληρὰ νὰ τῆνε σφάξῃ.

Μαθαίνεται ἀπ' τὸ φόβο τῆς, τὸ χέρι τῆς ἀπλώνει. Κι' ἀρπάξει, σφίγγει λαίμαργα τὸν ἔρμο τῆς τὸν κόρφο, Γιατί θυμᾶται ἡ δύστηνη, θυμᾶται πῶς μὴ μέρα, Ἄθθα μὰνα καὶ γλυκειά, τῆς ἐβρέχε τὴ ῥογα. Ἐβλόγημένο κ' ἄσφονο τὸ μητρικὸ τῆς γάλα. Ὡ τί σκληρὸ μαρτύριο! Ἀρνήθη τὰ παιδιὰ τῆς, Ἀρνήθη τ' ἀγγελοῦδα τῆς γιά τὸ Μουχτάρ, ποῦ φεύγει!

Ἄλλοιμόνον ἔς τὴν ἀσπλαχνὴ καὶ τὴν κακὴ τὴ μάνα, Ποῦ τὰ παιδιὰ, τὸ γάλα τῆς, προδώσῃ, λησμονήσῃ! Δὲν ἔφερε ὅτι τὰ στήθη τῆς ἐνός Θεοῦ τὸ χέρι. Τάπλασε παντοδύναμα. Εἶδε τὴν εὐμορφία τους. Κ' ἐχάρη καὶ ταδλόγησε καὶ μυστικά ταδρήθη, Καὶ μέρα τους ἐφύλαξε, φιλόστοργος πατέρας, Τὴν πλαστοουργὸ του δύναμη καὶ τὴν ἀθανασία. Ἄλλοιμόνον! Ἄλλοιμόνον! ἔς τὴν ἀσπλαχνὴ τὴ μάνα, Ποῦ καθαρὸ κ' ἀμίαντο τὸ γάλα δὲ φυλάξῃ!

Τοῦ φθινοπώρου τὰ πουλιὰ ἀρχίζουν νὰ ξυπνοῦνε. Καὶ τὰ βρεμένα τους φτερὰ τινάζουνε, στεγνόνουν. Τὶ καρτερεῖς οὐ, δύστηνη, τί καρτερεῖς ν' ἀκούσης; Δὲ βλέπεις, τάσπρα ἐφύγανε, Φρόσω, καὶ οὐ δὲ φεύγεις; Θέλεις ὁ ἥλιος νὰ σε ἴδῃ, νὰ σε ξαφνίσῃ ἡ μέρα; Ἄν σὲ ρωτήσουν γιατί κλαῖς, τί θὰ τοὺς πῆς, Φροσύνη;

Ἄπο μακρὰ τρεῖς πιστολιὰς ἐλάμψαν, ἐβροντήσαν, Ἄκουε ἕνα χλημῆντισμα καὶ τάλωγο γνωρίζει... Νάνα ὁ Μουχτάρ, ὁποῦ περνεῖ, νὰν' ὁ Μουχτάρ, ποῦ Ἐξύπνησε γιά μὴ στιγμὴ, ἐσφόνγγεσε τὸ δάκρυ, [φεύγει; Γιά νὰ μπορέσῃ νὰ τὸν δῇ. Ἀκόμη θαμποφέγγει, Καὶ τότε κρῦβει ἡ καταχνία. Φθάνει, Φροσύνη, φθάνει. Θυμήσου τὰ παιδάκια σου, φθάνει, λησμονήσε τον. Κ' ἐν φ' γιά ὕστερη φορὰ σπράχνει μακρὰ τὸ βλέμμα, Γιά νάμνη μετ' ἔς τὸ σύννεφο νὰ τόνε χαρτέριση, Γλυκειὰ φωνὴ τὴν ἐκραξε, γλυκὸ τραγοῦδι ἀκούει.

[Ἀπόσπασμα] ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΛΑΩΡΙΤΗΣ

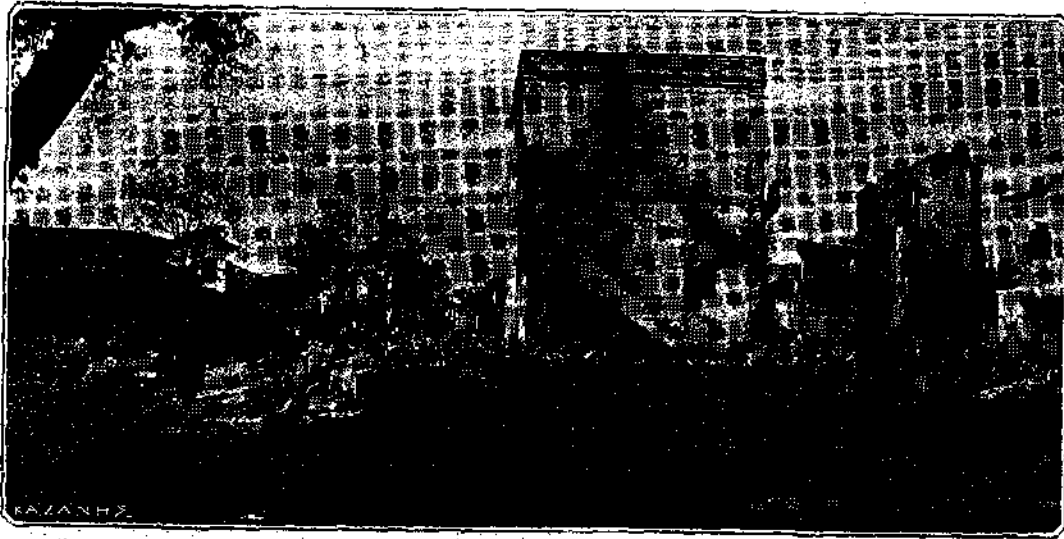
ΟΙ ΣΤΑΥΡΙΩΤΑΙ

Σταυριῶται ὀνομάσθησαν ἀπὸ τὸ χωριὸ Σταῦρα, τοῦ νομοῦ Τραπεζοῦντος. Ἦσαν ὅμως εἰς πολλὰ μέρη διεσπαρμένοι καὶ φαίνεται νὰ ἀνήρχοντο εἰς 20 χιλιάδας. Δὲν εἶναι οἱ μόνοι ποῦ ἠοπάσθησαν τὸν Ἰσλαμισμὸν καὶ εἰς τὸ βᾶθος ἐλάτρευον τὸν Χριστόν. Οἱ Σταυριῶται τῆς Ἡπειροῦ καὶ ἄλλοι ἐβρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην αὐτὴν. Ἡ ἱστορία τῶν Σταυριῶτων ἀρχίζει ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀλώσεως τῆς Τραπεζοῦντος 1460, ἐπὶ 8 ἔτη μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

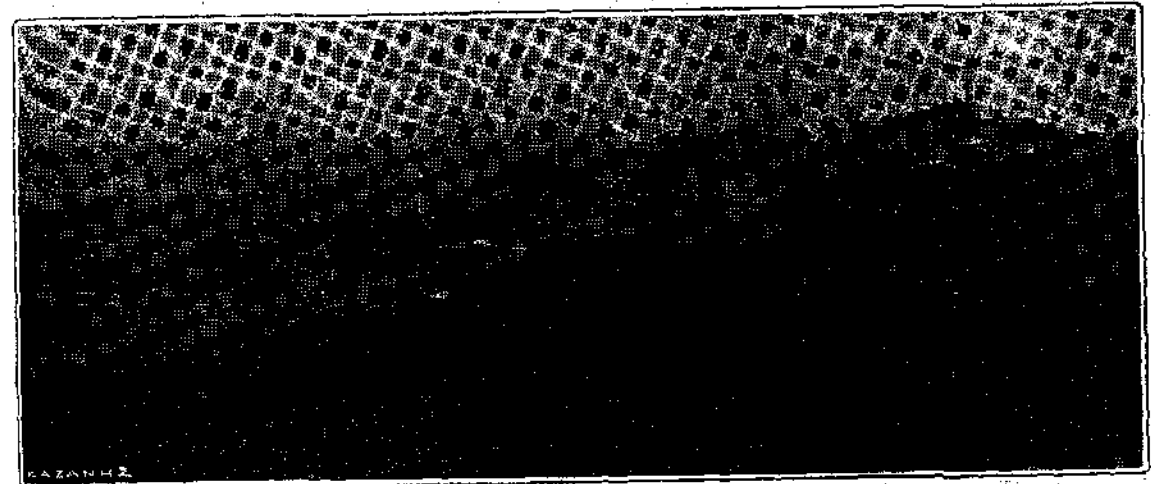
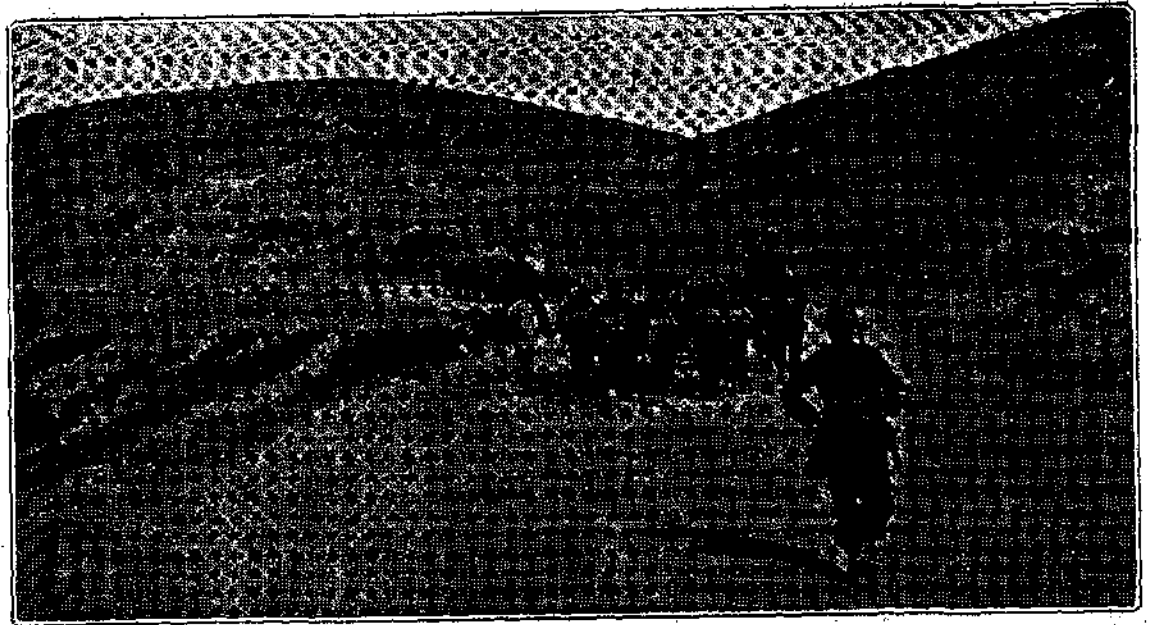
ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ

Ἐνα μῆνα διήρκεσε ἡ πολιορκία τῆς Τραπεζοῦντος. Ὁ Δαυὶδ Κομνηνὸς ἠναγκάσθη νὰ τὴν παραδῶσῃ εἰς τὸν Μωάμεθ Β'. Οἱ εὐποροὶ κατόικοι διετάχθησαν νὰ

μεταβῶν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τοὺς πτωχοὺς τοὺς ἀπόθησαν εἰς τὰς ἀπομακρυσμένας συνοικίας, διὰ νὰ καταλάβουν τὴν θέσιν τῶν οἱ κατακτηταί. Πολλοὶ κατέφυγον εἰς τὰ βουνὰ, ὅπου ἱδρυσαν συνοικισμοὺς καὶ ἐξῆσαν μετὰ κάποιαν ἡσυχίαν. Ὁ χριστιανισμὸς ἠσθάνθη τότε τὰς συνεπείας τῆς κατακτῆσεως. Ἀρχοντικά οἰκογένεια ἔδωσαν τὸ παράδειγμα τῆς ἀλλοθροπιστίας. Μεταξὺ ἄλλων ὁ Γεώργιος Ἀμιρουτῆς, πρῶτον κρητοβεστιάρχης τῆς ἑλληνικῆς αυτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος, τοῦ ὁποῖου οἱ δύο υἱοί, Μεχμέτ μπέης καὶ Ἰσκηντέρ μπέης, κατεδίωξαν ἀργότερα τοὺς ἄλλοτε δημοδηκόσους των. Ἄλλοι ἐπιφανεῖς οἰκογένεια ἐξεπατριώθησαν διὰ νὰ μείνουν Χριστιανοί: οἱ Ὑψηλάνται, οἱ Καρατζάδες, οἱ Ρίζοι, οἱ Μουρσῆζαι, οἱ Καντακουζηνοί.

Τμήμα τῶν καταστραφέντων Γιαννιτσῶν — Εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τοῦ Ὀστρέβου

Ἐπίσπασμα ἑλληνικοῦ στρατοῦ βαδίζον πρὸς τὸ Σαραντάπορον — Ἀποψὶς τοῦ φρουρίου τῆς Θεσσαλονίκης

Ἀπὸ τὸ 1461 ἕως τὸ 1660 οἱ κατακτητὰὶ δὲν ἔδειξαν πολλὴν βαρβαρότητα, καὶ οἱ ἐξισλαμισμοὶ ἦσαν μᾶλλον σπάνιοι. Ἀλλὰ τὸ 1660, μετὰ τοὺς ντερεμπέδες¹, ἤρχισε ἡ ἀπηνής καταδίωξις. Διὰ νὰ σωθοῦν, ἤρνηθησαν τὴν θρησκείαν των. Ἄλλοι, γενναιότεροι, ἀφήκαν τὰς περιουσίας των καὶ κατέφυγαν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἄλλοι ὑπεκρίθησαν ὅτι δεχονται τὸν ἰσλαμισμόν, ἄλλοι ἔμειναν Χριστιανοί, ὡς ἡμῶρεςαν. Ὅπου

¹ Μεγάλοι γαιοκτήμονες, εἶδος φρουδάρχει, διὰ τοὺς ὁποίους οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἐργάζωνται. Μεταφρῶν τῶν ντερεμπέδων ἦσαν καὶ μερικοὶ Χριστιανοί, οἱ ὅποιοι ἠγωνίζοντο κατὰ τῶν Τούρκων.

ὑπῆρχον ἐπίσκοποι καὶ μοναστήρια, ἡ πίστις των διετηρήθη ἀκλόνητος, εἰς τὰ περίχωρα τῶν μητροπόλεων Τραπεζοῦντος καὶ Χαλδίας καὶ τῶν μοναστηρίων τῆς Περιστέρας, Σουμελά καὶ Βαζελόνας. Ἐκεῖ ὅμως πού δὲν ἔφθανεν, ἐνεκα τῶν ἀποστάσεων, ἡ ἀμειψὸς ἐπίδρασις τοῦ κλήρου, οἱ περισσότεροὶ ἐγίνοντο μουσουλμάνοι.

Ἐκεῖνοι μάλιστα πού εἶχαν καταφύγει εἰς τὰ ὄρη διὰ νὰ σώσουν τὴν θρησκείαν των, ἀπεπειράθησαν νὰ ἐπανακτήσουν τὴν Τραπεζοῦντα. Ἐνομόσθησαν Ματσοῦκαίτες, εἴτε ἀπὸ τὸ πρωτογενὲς ὄπλον των — ματσοῦκα — εἴτε ἀπὸ τὸ χωριὸν Ματσοῦκα ἀπὸ τὸ ὄποιον

πολλοὶ κατήγοντο. Μίαν Παρασκευὴν, τὴν ὥραν πού οἱ Τούρκοι προσήγγοντο εἰς τὰ τζαμιά, ὄρμησαν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν κατέλαβον. Οἱ Τούρκοι δὲν ἐδυσκολεύθησαν πολὺ νὰ τοὺς ἀπωθήσουν.

Τὸ 1665 ἡ θέσις τῶν Χριστιανῶν ἐχειροτέρευσε μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Φιλίππου, μολοντί ἱσαδὲς τοῦ Σουλτάνου Σελίμ Β' ἐξησφάλιζε εἰς τοὺς Χριστιανούς τὰς δύο αὐτὰς ἐκκλησίας. Οἱ Τούρκοι, οἱ ὅποιοι τὰς ἠπέβλεπαν διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν ταπαιθεσίαν των, τὰς μετέβαλαν εἰς τζαμιά. Καὶ ἐπειδὴ οἱ Χριστιανοὶ ἀντεστάθησαν, ἐκηκολούθησε φοβερὰ

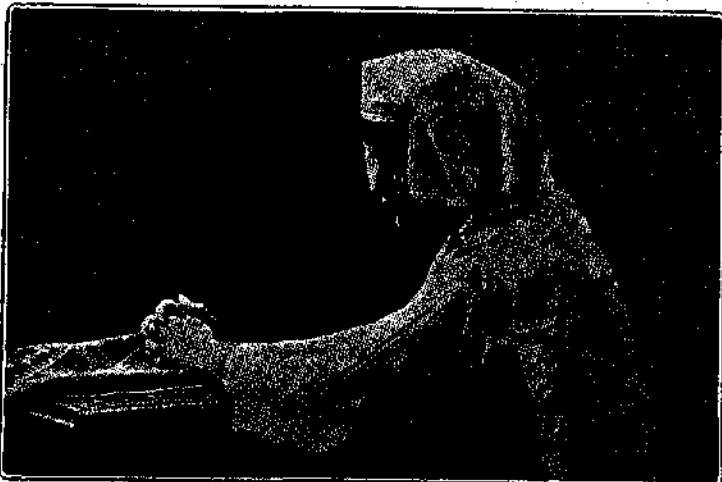
σφαγή. Τὰ γεγονότα αὐτὰ ἔφεραν μεγαλυτέραν καταδίωξιν τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐπαμένως καὶ περισσότερους ἐξισλαμισμούς.

Ἡ καταδίωξις τῶν Χριστιανῶν ὑπὸ τῶν ντερεμπέδων, τῶν Λαζῶν καὶ τῶν Κιρκασίων, τῇ ἀνοχῇ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, διήρκεσε τοῦλάχιστον ἕως τὸ 1840. Μόνον οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Χαλδίας εἶχαν σχετικὴν ἡσυχίαν, διότι οἱ ντερεμπέδες τοὺς εἶχον ἀνάγκην διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν μεταλλωρυχείων των. Μετὰ τὸν ράσσοτουρκικὸν ὁμοῦ πόλεμον, τὸ 1829, ἠναγκάσθησαν καὶ αὐτοὶ νὰ καταφύγουν εἰς τὴν Ρωσίαν, πρὸς τὴν ὁποίαν εἶχαν φανῆ συμπαθεῖς.

Οι άλλαξοπιστήσαντες έζησαν εν αρμονία με τους πρώην δημοθρήσκους των. Άλλ' ο φανατισμός σιγά σιγά εισέδυνε εις την ψυχήν των. Όσοι έκηρύσσοντο ύπερ του χριστιανισμού υπέφεραν τά πάνδεινα. Οι άλλοι, όσοι, φοβούμενοι την βίαν, έδέχοντο έξωτερικώς τον Ισλαμισμόν, λατρεύοντες κατά βάθος τον Χριστόν, κατώρθωσαν να ζήσουν με κάποιαν ήσυχίαν. Η θέσις των όμως ήτον πάντοτε πολύ επικίνδυνος.

Η ΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΙΩΤΩΝ

Οι Χριστιανοί, όσοι δεν ήκολούθησαν τον συμβιβαστικόν τρόπον των αδελφών των, έγνώριζαν ποία ήτον ή πραγματική πίστις των μισο-άποστατών αυτών, όμως ποτέ, ούτε ένας, από μίσος ή από εκδίκησιν, δεν τους

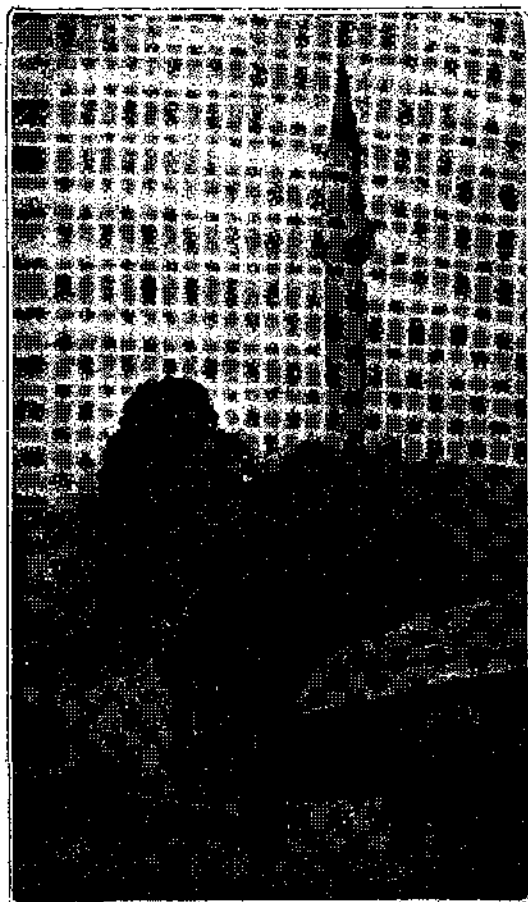

Κυρία της ανωτέρας τάξεως και του διπλωματικού κόσμου του Βελιγραδίου με αρχαίας σερβικής ένδυμασίας

επρόδωσε τόση ήτον ή κοινή έχθρα κατά του κατακτητού. Οι Σταυριώται, που κατοικούσαν εις τας πόλεις, ήσαν αναγκασμένοι να λαμβάνουν περισσότερα προφυλακτικά μέτρα, διότι οι Τούρκοι εκεί ήσαν περισσότεροι. Ο άρχιερέυς μόνον και μερικοί πρόχοντες έγνώριζαν τό μυστικόν των. Έκτός των έξευτελισμένων αυτών Χριστιανών, ήσαν και εκείνοι οι όσοι εις στιγμήν παραφορής ή άλλου αίσθήματος είχαν γείνει Μουσουλμάνοι και μετενόησαν κατόπι. Και αυτών ή ζωή ήτον έκτεθειμένη εις την όργην των φιλικόπειταιν διακετών.

Δύο σχεδόν αιώνας διήρκεσε ή κατάσταση αυτή. Μουσουλμάνοι φαινομενικώς, έκτελούντες τά θρησκευτικά χρέη του Μουσουλμάνου, και εις τό βάθος της ψυχής των Χριστιανοί. Είχαν πάντοτε δύο όνόματα: ένα επίσημον τουρκικόν, με τό όποιον τους έγνώριζαν οι Τούρκοι, και ένα χριστιανικόν με τό όποιον έγνωρίζοντο μεταξύ των, μυστικά. Προσπαθούσαν όμως πάντοτε ν' αποφεύγουν μερικά όνόματα τουρκικά, που ένθνύμιζαν παραπολύ την θρησκείαν του Μωάμεθ, όπως Άλή, Μεχμέτ, Φατμέ, Άισέ κλπ. Συχνά διωρίζοντο Ιμάμηδες αυτοί οι ίδιοι, και, φυσικά, δεν ήσαν πολύ πρόθυμοι εις την έκτέλεσιν των έντολών του Κορβανίου. Όταν ήσαν αναγκασμένοι να υπάγουν εις τό τζαμί, σιωπηλά έλεγαν ως Χριστιανοί την προσευχήν των. |

Ηκολούθηον τάς νηστείας αυστηρότατα. Τά άλλα χριστιανικά των καθήκοντα τά έξετέλουν την νύκτα: έξομολόγησις, μετάληψις, βάπτισμα, γάμος. Οι ιερείς των δεν έφορούσαν τό ιερατικόν ένδυμα και έξουσαν ως άλλοι πολίται, μαζί με τους χωρικούς,

Αύλων

διά να μη κινήσουν την προσοχήν των Τούρκων. Αι απόκριφοι εκκλησίαι των ήσαν άφαιρωμένοι όλαι εις τόν μάρτυρα Άγιον Θεόδωρον. Όταν απέθνησκε ένας δικός των, άφιναν τους Τούρκους και τόν Ιμάμην να παραλάβουν τόν νεκρόν, και αυτοί έψαλλον την νεκρώσιμον ακολουθίαν εις ένα σπίτι του χωριού ή εις μίαν εκκλησίαν των περιχώρων.

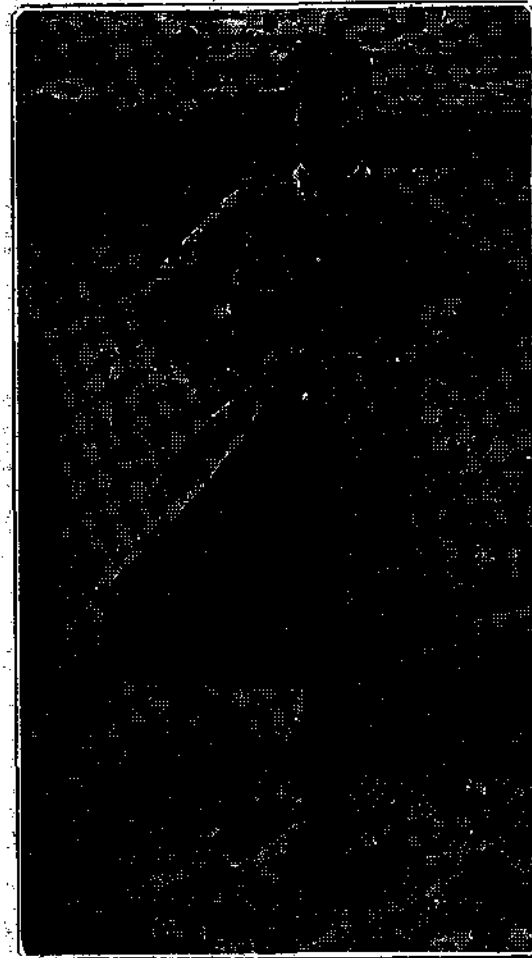
Εις τά χωρία όπου ζων μόνον ή με δημοθρήσκους, έλάμβαναν ολιγοτέρας προφυλάξεις, πάντοτε όμως άγρυπνοι μήπως αναγνωρισθούν. Εις μερικά μάλιστα μέρη είχαν νεκροταφεία χωριστά από τους Μουσουλμάνους.

Έν γένει, οι αληθινοί Ιμάμηδες επέγγαυαν εις τά πλέον κατοικημένα χωρία κατά τό Ραμαζάνι μόνον. Έάν εις τό διάστημα της εκεί παρουσίας των απέθνησκε κανείς, κατώρθωναν να άπομακρύνουν τόν Ιμάμην δι' ολίγας ώρας και έθαπταν τόν νεκρόν ως Χριστιανόν. Άπεκρυπταν δέ με κάθε τρόπον τόν θάνατον. Ένας Ιμάμης, ο όποιος επί είκοσι έτη ήρχετο εις τό Κρούμ κατά τό Ραμαζάνι, έλεγε ότι τό κλίμα του χωριού ήτο έξαιρετικόν και τό συνιστούσε εις τους ασθενικούς λέγων, ότι επί είκοσι χρόνια ούτε ένας δεν είχε πεθάνει!

Έκαμαν οι Σταυριώται κάτι περισσότερον: έπρο-

πάθουν να κάμουν προσηλύτους. Οι κάτοικοι των πόλεων, ένυμφεόντο θυγατέρας Μουσουλμάνων, σπανιώτατα όμως έδιναν αυτοί τάς ιδικάς των εις τους Τούρκους. Και όποιος τό έκαμνε, ήτο περιφρονημένος από τους άλλους, και κανείς δεν τόν συναναστρέφετο πλέον. Τόν γάμον τόν όποιον είχε ευλογήσει ο Ιμάμης, δεν τόν έθεώρουν έγκυρον έπροσπάθουν να κατηχήσουν την νύμφην, τής άπεκάλυπτον ότι πραγματικώς ήσαν Χριστιανοί και σιγά-σιγά την έπισθαν, ένίοτε με άπειλάς, να βαπτισθή. Τότε μόνον εύλογοίσε τόν γάμον ο Χριστιανός ιερέυς.

Και όμως οι δυστυχισμένοι αυτοί άνθρωποι, δεν είχαν κατά βάθος ήσυχην την συνείδησιν των. Μόνοι, είτε εις τάς εκκλησίας των, όσάκις ήμπορούσαν να εισδύσουν χωρίς ν' αποκαλυφθούν, όταν ήτένιζαν τάς άγιάς εικόνας, ένόμιζαν ότι τά μεγάλα μάτια του Χριστού και ή αυστηρά όψη που του δίδει ή βυζαντινή εικονογραφία, κατεδίκαζαν την άτόλμον στάσιν των έναντι των δικαίων των. Και άπετείνοντο πολλές φορές εις τους μορφωμένους Χριστιανούς να τους έξηγήσουν τό ρητόν του Εδαγγελίου κατά τό όποιον ο

Ο ύπολοχαγός Τραπεζοδόχος επί κεφαλής των εθνομικτών προφυλακτών εις τόν στρατόν της Ηαίλαρον.

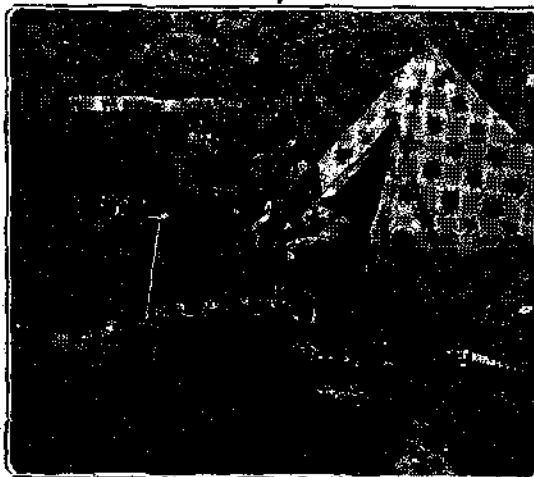
Χριστός θ' απαρηγόη εκείνους που απαρούνται Αυτόν και να τους ελπουν αν τα λόγια αυτά εφαρμόζονται εις αυτούς.

ΟΙ ΣΤΑΥΡΙΩΤΑΙ ΤΟΥ ΑΚ-ΝΤΑΓ

Κατά τον λήξαντα αιώνα οι Σταυριώται του 'Ακ-Ντάγ υπέφεραν τα πάνδενα.

Πολλοί εξ αυτών εγκατέλειψαν τα χωρία Σταύρα και Κρούμ, διότι η γη δεν ήταν αρκετά εύφορος, και έπηγαν να εγκατασταθούν εις το 'Ακ-Ντάγ. Ίδρυσαν τους συνοικισμούς Σιν-Μαντέν, 'Ακ-Ντάγ, και Μπου-λά-Μαντέν. Οι Τούρκοι τους ήκολούθησαν. Και όταν οι Σταυριώται ως άγνωστοι εις την χώραν, παρουσιά-σθησαν εις τον μουδίστην ως Χριστιανοί, οι Τούρκοι τους κατήγγειλαν. Και διά να ζήσουν ήσυχoi, οι δυσ-τυχισμένοι αυτοί ήναγκάσθησαν να επαναλάβουν την προτέραν ζωήν των. Η πίστις των δεν εκλονίσθη με την νέαν άτυχίαν· τόση ήταν ή προς τους Τούρκους απέχθεια, ώστε εξέθαπταν τους νεκρούς των και τους έθαπταν εις τα χριστιανικά νεκροταφεία των περι-χώρων.

Τό 1876, ότε έκηρύχθη τό Σύνταγμα, οι Σταυριώται ήθέλησαν να αναγνωρισθουν ως Χριστιανοί. Την ήμέ-ραν του Πάσχα, μετέβησαν φανερά εις την εκκλησίαν και εδήλωσαν άπερηφάνως ότι ήσαν Χριστιανοί και Χριστιανοί θ' αποθάνουν. Ο καιμακάμης έκάλεσε τον δήμαρχον και άλλους προσετούς, και επειδή δεν ήμκό-ρως να επιβληθώ, τους έφυλάκισε. Άλλ' ή πράξις αυτή τους έδωσε περισσότερον θάρρος· ο χριστιανικός πλη-θυσμός περιεκύκλωσε τό κονάκι και έζήτησε την απο-φυλάκιον των συμπολιτών του, ήναγκάσθη όμως να επιστρέψη άπρακτος.

Έξω από τό Μπιζάνι — Ο βουλευτής κ. Κουτσούης και ένοι και Έλληνες δημοσιογράφοι

Οι Σταυριώται άπετάθησαν τότε εις τό Φανάρι διά να επιτύχουν την αναγνώρισιν των ως Χριστιανών υπό του Ύπουργείου. Ο Πατριάρχης Ίωακείμ Γ' δεν κατώρθωσε τίποτε, ή Βουλή διελέθη και ή εφαρμογή του Συντάγματος ανεβλήθη επί τριάντα έτη. Έν τού-τοις ο καιμακάμης έκήρυξεν ότι οι θέλοντες να ανα-γνωρισθουν ως Χριστιανοί, έπρεπε να προσέλθουν και να δηλώσουν. Ηθέλησε με τό μέσον αυτό να ανακα-λύψη όλους τους κρυπτομένους Χριστιανούς. Κατώ-ρθωσαν έν τούτοις οι Σταυριώται με τά διαβήματα αυτά να εκκλησιάζονται ελευθέρως, να στέλλουν τά παιδιά των εις τά έλληνικά σχολεία και να νυμφεύονται με τους Χριστιανούς. Θεωρούμενοι όμως ως Μου-σουλμάνοι, ήσαν υποχρεωμένοι να ύπηρετήσουν εις τον στρατόν.

Τό 1899 νέα καταδιώξεις. Ούτε αι παραστάσεις των προξένων Γαλλίας και Άγγλίας ούτε του Πατριάρχου φέρουν αποτέλεσμα. Κατέφυγαν τότε εις τάς πρεσβείας Γαλλίας, Άγγλίας, Ιταλίας και Ρωσίας. Ο μέγας Βε-ζύσης μετέρχεται τά συνηθισμένα μέσα, ζητεί άποδεί-ξεις των καταγελλθέντων εγκλημάτων και τά τοιαύτα. Άλλ' ή ρωσική κυβέρνησις επιμένει. Τόν Άπρίλιον του 1900 άπήτησε από τον Σουλτάνον να ανακαλέση τους έξοριστους Σταυριώτας και να ελευθερώση τους φυλακισμένους. Μετά πολλούς δισταγμούς έξεδόθη διάταγμα, και οι Σταυριώται έπειτα από τόσα βάσανα επιστρέφουν εις τάς έστίας των.

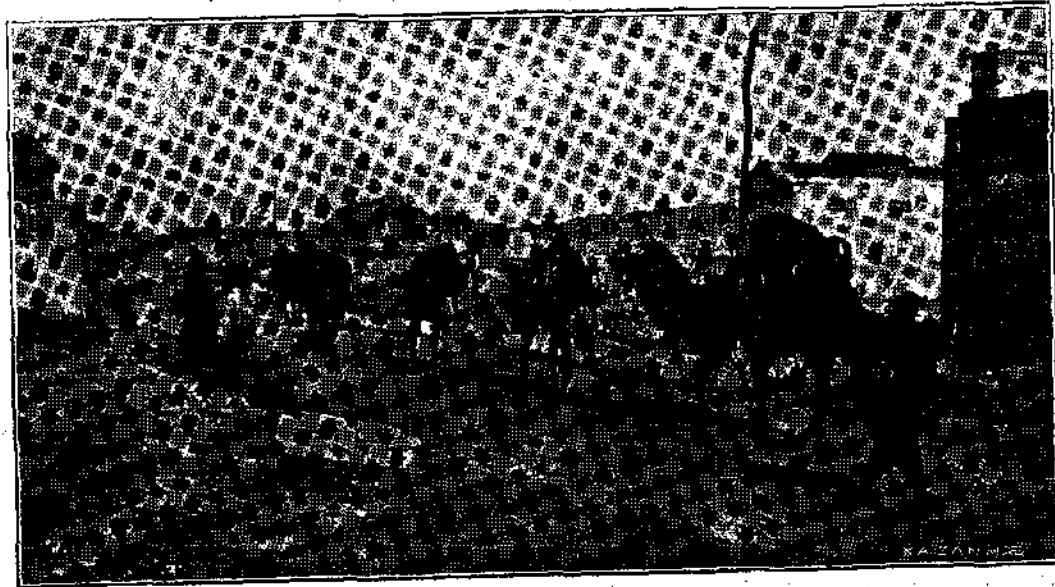
Μετά πέντε έτη, εξ άφορηής τής άπογραφής, αρχί-ζουν νέα βάσανα διά τους Σταυριώτας, τους οποίους θέλουν να περιλάβουν μεταξύ των Μουσουλμάνων. Καταδιώξεις, φυλακίσεις, έξορία. Πολλοί πεθαίνουν εις τάς φυλακάς. Η θέσις των Σταυριωτών γίνεται χει-ροτέρα παρά πριν. Η επανάστασις του 1908 και ή ανακήρυξις του Συντάγματος έθεσε τέρμα εις την κατάστασιν, άφοι όμως έν τώ μεταξύ έπέρασαν δύο όλόκληρα έτη.

ΑΥΣΙΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΙΩΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

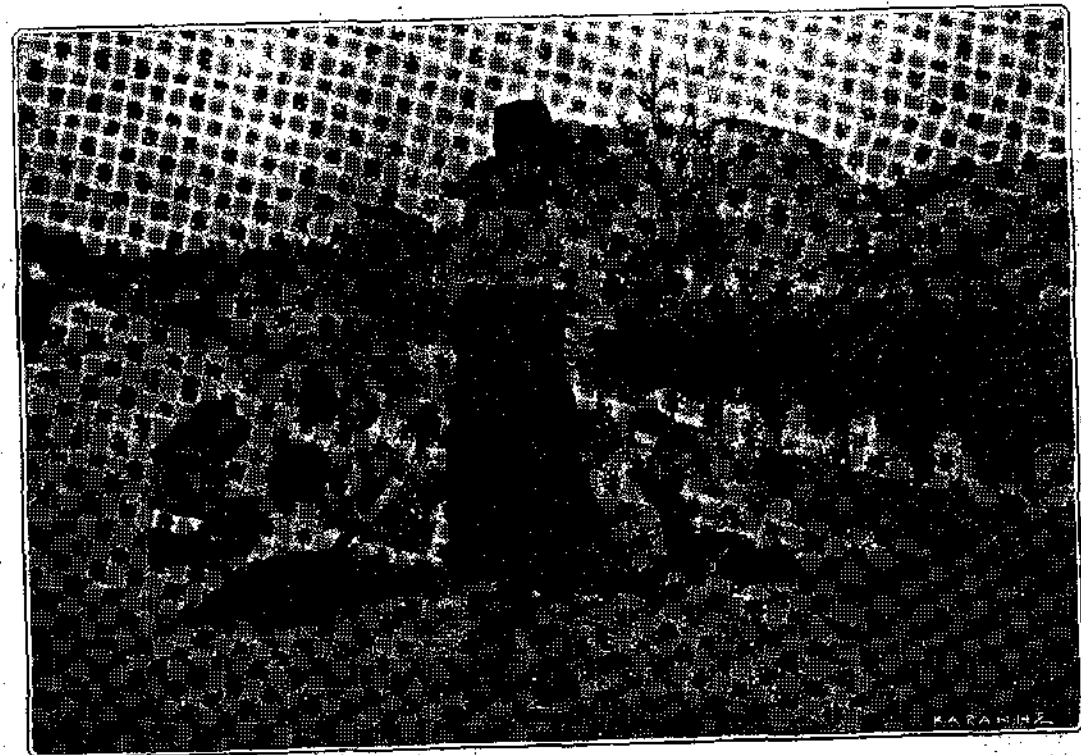
Μόλις τό Σύνταγμα έτέθη εις εφαρμογήν, μετά 32 ολοκληρών έτών λήθαργον υπό την τυραννικήν βασι-λείαν του Άβδουλ-Χαμίτ, οι Σταυριώται εκινήθησαν πάλιν διά να επιτύχουν την δημοκρατικήν των ελευθε-ρίαν. Την 24 Φεβρουαρίου 1909, αυτός ο βαλής Τρα-πεζούντιος έζήτησε από την Κυβέρνησιν του οδήγίας διά τό ζήτημα των Σταυριωτών. Έπέρασαν 13 μήνες διά να δοθη άπάντησις. Έν τώ μεταξύ νέα ενεργείαι των Σταυριωτών κρός την Βουλήν και την Ίσραν Σύ-νοδον, καταγγέλλουσαι τους Τούρκους ως έμποδίζον-τας την δημοκρατικήν ελευθερίαν των. Τέλος την 24 Μαρτίου 1910, κυβερνητική εγκύκλιος άνεγνώριζε τους Σταυριώτας Χριστιανούς. Διά να μη παρεκκλίνη όμως από την τουρκικήν συνήθειαν, ο διοικητής της Τρα-πεζούντιος άνεκοίνωσε την εγκύκλιον, μόλις 9 μήνας κατόπι, δηλ. την 29 Δεκεμβρίου 1910. Οι Σταυριώται επιτέλους επανέκτησαν την δημοκρατικήν ελευθερίαν μετά τόσων αιώνων καταδιώξεις και βασανιστήρια.

Περλήφης μελέτης του κ. P. ZANEN, από τό περιοδικόν 'Echos d'Orient'

Με τό προσεχές τεύχος θα λάβουν οι συνδρομηταί μας εις παράρτημα τό όραϊον και γεμάτο από αλήθειαν και ζωήν διήγημα του Ρώσου μυθιστοριογράφου Άλεξάνδρου Άμφιθεατρόφ. Τό παράρτημα τούτο θα στείλωμεν προς τό παρόν ως αντιστάθμισμα διά τά μηνιαία άπλά τεύχη τά εκδιδόμενα ένεκα του πολέμου.

Κωνσταντινούπολις — Καμήλις περνούν μέσα από τά ίσθμια της τελευταίας μεγάλης πυρκαϊάς

Κωνσταντινούπολις — Παιδιά προσφύγων έξω από τά φρούρια

ΣΚΙΤΣΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΤΟ ΑΛΟΓΟ

Πάντα αγάπησα το άλογο και πάντα το θαύμασα και πάντα το πόνησα, μα σαν αβήτην τη φορά που θα σάς διηγηθώ, ποτέ τόσο πολύ.

Κατεβαίναμε τόν στοιχειωμένο δρόμο της Γιαννιτσάς, γεμάτων αίματα, σπαρμένον από πτώματα.

Σ' ένα μέρος σταθήκαμε για ν' αποστάσουν τ' άλογά μας. Δεξιά στα χωράφια βρήκαμε σκόρπια πτώματα από λογής λογής ζώα. Βώδια, μουλάρια, άλογα, ως και δύο σκύλους.

Όβρις έπεσε και σκόρπισε γύρω τόν θάνατο ή μια συμπτροκορήσις;

Ξάφνου βλέπουμε ένα άλογο τεντωμένο μα ζωντανό. Είταν πληγωμένο στα πσινά του και μουνθούνιζε τó φτωχό την τελευταία αγωνία.

Σταθήκαμε και τó κντάξαμε, όταν πίσω μας, άκούσαμε τόν ποδοβολητό πολλών άλόγων. Ήταν μια ξεφοδιοπομπή που βιαζότανε να πάη ψωμί στην Γ' Μεραρχία.

Τό άλογο που βλέπαμε, έρριξε τη ματιά του προς τ' άλογα που έρχόντανε. Σάν μια έλπίδα να έφεριε στο φτωχό του τó μυαλό.

Ανασήκωσε τó κεφάλι του, ένέντωσε τ' αυτιά του και σε μια δυνατή απόφασι κατάφθεως να στηλώση τά μπροστινά του πόδια και πάρη μιάν άπ' τές πιό άπίθανες στάσεις για άλογο, που μόνο στα ίπποδρομία βλέπει κανένας.

Και παρατηρούσε τά άλλα άλογα που περνούσαν και τά μάτια στάζανε πόταμι τó δάκρυ.

Ποτέ μου δεν λυπήθηκα τόσο... ούτε για άνθρωπο!

Ένας λοχίας πονετικός τó πλησίασε και βγάζοντας τó περιστροφό του τού χάρισε την αίωνία γαλήνη.

Ο ΒΟΥΛΓΑΡΟΣ ΛΟΧΙΑΣ

Μεσ' τó Νοσοκομείο της Γιαννιτσάς μου δείχνει τούς άρρώστους της ή Άνδρομήχη Μελά, ή άγία αυτή γυναίκα που και εικόνισμα να την κάμη κανείς, λίγο της είναι.

— Για κίττα μου λέει αυτό τó μαυριδερό παιδί κοντά σ' αυτόν τόν Εύζωνα. Για μίλα του, ξέρει ελληνικά είναι από την Γιουμουρτζίνα.

Πλησιάζω και βλέπω ένα νέον, δεν θάταν πιό πολύ από 22 χρόνων. Συμπαθητικό μούτρο, κάτω από δλόγουρα μαύρα μαλλιά.

— Πώς βρέθηκες εδώ; τού κάνω.

Ανασηκώνεται με βία στόν άγκωνά του και μου άπαντιά.

— Ήμουνα στόν τουρκικό στρατό λοχίας πυροβολητής.

Με βάλανε στο πυροβολείο εκεί κάτω. Καταλαβαίνεις τί αισθανόμουνα, όταν έβαζα φωτιά στο κανόνι. Σε μια στιγμή βλέπω σε καμιά τριακοσαριά μέτρα φουστάνελες με έφ' όπλου λόγχη και σκαρφάλλονε στη ράχη. Δέ βαστώ, βγάζω τó μαντήλι μου, βγαίνω άπ' τó πυροβολείο και κάμνω σενιάλο. Οί φουστάνελες μόλις με είδαν χυμήσανε κατ' επάνω, τρέχω κ' έγώ φωνάζοντας κατ' αυτούς. Οί γραικοί πέρνουν τó πυροβολείο, μα...

Και ο λοχίας κουρασθείς κατέπεσε βαρύς στο μαξιλάρι του. Τότε ο εύζωνος που ήταν δίπλα του γυρίζει και μου λέει:

— Σωστά σου τάπε! Άμα είδαμε τó μανδήλι όρμήσαμε. Οί Τούρκοι όμως φεύγοντες μάς φίλεψαν μια μπαταριά. Άδουνοου κοπήσανε και τά δυό πόδια, έμένα με πήρε μια σφαίρα στο στήθος!

ΠΡΟΣΧΟΥΧΗ!

Μόλις ξεπροβάλαμε άπ' την Έλασσάνα, έφάνηκε ο εύμορφος κάμπος που τραβάει για τά στενά της Πέτρας.

Κατάμουτρα είχαμε τόν Όλυμπο, άριστερά τόν δρόμο που πάει κατά τó Σαρανιάπορο. Έξαιρετική λιακάδα κάμνει πιό ώμορφο άκόμη τó τοπίο.

— Τά μάτια σας τέσσερα! Τό δάχτυλο στη σκανδάλη! Είναι γεμάτος ο κάμπος από φυγάδες κ' από Κονιάρηδες! μάς είπε σαν φεύγαμε ο φρούραρχος Έλασσάνος.

Βαδίζουμε με προσοχή, κ' άς ποιύμε την άλήθεια, με μια δυνατή αγωνία.

Νά σκοτώση Χριστιανόν ο Τούρκος κ' άς τόν κάψουν έπειτα.

— Προσχουχή! Ζερβά στη γέφυρ' δυό γροντομήτ'ς! μάς φωνάζει ο προπορευόμενος εύζωνος.

Κατεβαίνουμε άπ' τ' άμάξια και σκοπεύουμε κατά την ύποδειχθείσαν διεύθυνσιν.

Άκούμε φωνή και βλέπουμε τούς Τούρκους να ρίχνουνε μακρινά τά δέκλα τους.

— Προσχουχή δεν τούς πιστεύουμε! λέγει ο εύζωνος, και έτσι με τεντωμένα τά όπλα έτοιμοι να πυροβολήσωμε, πλησιάζουμε με προφύλαξι.

Σε λίγη άπόστασι οί Τούρκοι γονατίζουν και με σηριαμένα ψηλά τά χέρια φωνάζουν:

— Άμάν!

Τούς πήραμε τά όπλα τους, τούς σκυλεύσαμε και τούς πήραμε μαζί μας. Ήτανε δύο χωροφύλακες που δεν προφθάσανε να φύγουνε.

N. ΣΠΑΝΑΔΩΝΗΣ

ΤΟ ΔΕΚΔΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ηρωϊσμός

Ο κ. ΑΣΟΦΟΣ — Έδώ και λίγους μήνες, γράφοντάς σου άπ' τó χωριό, δεν θά τόλγα ποτέ πως στο γυρισμό μου, θά με δέχονταν στην Άθήνα οί ηρωϊκές πνοές τού βουνού, που άφωνα νοσταλγικά πίσω μου. Όπτε πως θά σ' εύρισκα, καλέ μου, πληγωμένον σ' ένα κρεβάτι, πολεμικού νοσοκομείου. Νά μια ηρωϊκή εκπληξις άλήθεια!

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ — Τη δοκίμασα πρώτος. Ήμουν τó κοιμημένο νερό τού βάλτου, που τó συντάραξε μια δυνατή πνοή και τόκαμε να κυματισθ σά θάλασσα. Και συλλογίζομαι πως από περήφανα τάρα θά μπορούέσω να καθρεφτισω τ' άστρα. Τ' άστρα! Τι περηφάνεια άλήθεια στο καθαρό νερό που τά καθρεφτίζει.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Κ' έγώ έρχομαι να μοιρασθώ την περηφάνεια σου. Δεν είναι παράξενο; Όλοι μοιραζόμαστε την περηφάνεια τών ηρώων, γι' αυτό τούς θαυμάζουμε τόσο άνυπόκριτα και τούς αγαπούμε. Μάς δίνουν κάτι άπ' τή δόξα τους. Διαφορετικά, ύποθέτω, πως θά τούς φθονούσαμε και ίσως θά τούς μισούσαμε στα βάθη της ψυχής μας.

Ο ΜΑΘ. — Ένα πλεονέκτημα κ' αυτό τού ηρωϊσμού, μπροστά στις άλλες εύτυχίες. Τό βλέπω στόν έαυτό μου. Όλοι με κοιτάζουν με άγάπη σαν να μου λένε: «Είναι ένας ήρωας!» Κ' έγώ τó μαθαίνω μόλις τώρα. Άλλο παράξενο αυτό. Στη στιγμή τού ηρωϊσμού, στη στιγμή που όρθιος άπάνω στο κανόνι, δέχτηκα τή σφαίρα τού έχθρου κατάστηθα, δεν έλαβα καμιά συναίσθησι τού ηρωϊσμού μου, δεν άπόλαυσα καμιά άποκαάλυψι μεγαλείου, κανένα έξαιρετικόν κλονισμό, δέω άπ' τόν φυσικό κλονισμό, που με τίναξε στο χάμα. Ίσως γιατί μούλειψε τó θέαμα τού έαυτού μου, ποιός ξέρει!

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Ίσως. Άπαράλλακτα ή τρυκμιά δεν μπορεί να καμαρώση τó μεγαλείο της. Για κάθε έναιτένισι, για κάθε καμάρωμα τού μέσα μας κόσμου, πρέπει να βρεθούμε δέω άπ' τόν έαυτό μας. Και στις ώρες τών ηρωϊσμών ή ζωή μας είναι παραπολύ συγκεντρωμένη στόν έαυτό της, ώστε ν' άντικρύση τó ίδιο της θέαμα. Τής λείπει ή άπόστασις, της λείπει ή προοπτική...

Ο ΜΑΘ. — Τώρα κ' έγώ, τώρα μόλις τή βρίσκω την άπόστασι αυτή. Και δεν τó κρούω, πως τó θέαμα με μαγεύει. Κοιτάξε τούς πληγωμένους, που κóιτονται άραδιασμένοι κοντά μου. Η έκφρασις τους δείχνει πως κ' αυτοί, καθένας με τή σειρά του, άρχίζουν να γίνονται θεαταί τού έαυτού τους. Και βυθίζονται στο όραίο και μοναδικό θέαμα. Όμως για μερικούς δεν άνοίξε άκόμα ή μαγική αύλαια. Τά μάτια τους είναι σά οθυσμένα.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Είναι όσοι πονοούν άκόμα και κινδυνεύουν. Αυτοί είναι ύποθέτω.

Ο ΜΑΘ. — Αυτοί σωματί. Αυτοί που τούς λείπει ή άπόστασις.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Ο φυσικός πόνος συγκεντρώνει παραπολύ τόν άνθρωπον στόν έαυτό του. Η χειρότερη συνθήκη και για τή δρᾶσι και για την άπόλαυσί της. Ένας

άνθρωπος με δυνατό πονόδοκτο δεν θά μπορούσε ποτέ να κάμη μια ηρωϊκή πράξι, μα ούτε και να αισθανθῆ τó μεγαλείο της. Ο φυσικός πόνος είναι για τó καθετί δλέθριος σύμβουλος. Γι' αυτό ίσως οί γέροι και παθιασμένοι είναι τόσο κακοί άγωγοί τού ηρωϊσμού και γι' αυτό έχουν τή μεγάλη άγάπη της ζωής, που είναι μια άγάπη άντηρωϊκή. Και όμως ή ζωή ποτέ δεν είναι όραιότερη, όσο τή στιγμή αυτή και πέρα. Και τότε άξίζει να την αγαπήσωμε και να την γιορτάσωμε. Μέσα στη σάλα τούτη τού νοσοκομείου ή ζωή κάνει τώρα την όραιότερή της γιορτή, πανηγυρίζει τόν έαυτό της. Γι' αυτό άκριβώς οί γιατροί πρέπει να διαύξουν, όσο μπορούν γρηγορώτερα, από κάθε γωνία τόν φυσικό πόνο και να χαρίσουν στους ήρωας τή συναίσθησι τού ηρωϊσμού τους, τή συναίσθησι που την μωδιάζει ο μεγάλος αυτός έχθρος τού ιδανικού.

Ο ΜΑΘ. — Είσασε ο άδιόρθωτος ήδονιστής. Ο κ. ΑΣΟΦ. Διεδικά για τούς ήρωας την άπόλυτη ήδονή τού ηρωϊσμού των. Από κάθε λουλούδι ή ψυχή μας πρέπει να τρυγή τó μέλι, που τή θρέφει. Κι ο ηρωϊσμός είναι τó άμορφότερο λουλούδι της ζωής, τó λουλούδι που πλήθια έφύτρωσε γύρω μας τήν ώρα τούτη. ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ο κ. Κ. Θεοτόκης μάς γράφει ότι σύμφωνα με την τελευταία θέλησιν τού Μαρίλη, τά χειρόγραφα τού ποιητά και ήτι άλλο άποβλέπει την φιλολογικήν των έργασίαν, εύρίσκονται στα χέρια του, και ο ίδιος θά φροντίση διά την έκδοσιν.

Πρός τó παρόν εύρέθησαν τά έπόμενα μέσα στα χαρτιά του:

- Σαραντα περίπου σονέτα.
- Μετάφρασις τού Σαούλ τού Μπράουνινγκ.
- Μετάφρασις τού Προμηθέως τού Σέλλεϊ.
- Μετάφρασις τού έπεισοδίου Νάλα από τó Μαχαβάρατα.
- 180 στίχοι από τó 1 βιβλίον της Αινειάδος τού Βιργιλίου.

Ένα τετραδίο με προβλήματα και καρτίδες ζαρκιικού. Είς όλα τά χειρόγραφα έδώ κ' έχει διάφορα σχεδιάσματα.

ΕΙΣ τόν «Νουμάν» ο κ. Α. Μελετόπουλος, τού τάγματος τών Γαριβαλδινών, διηγείται τόν θάνατον τού Μαρίλη: Είς τήν μάχην τού Δρίσκου ο Μαρίλης διετάχθη από τόν κ. Ρόμαν να καταλάβη με τόν λόχον τόν ένα ψήλωμα. Ο Μαρίλης τότε διάταξε «έμπρός». Έβράδισε όλόρθος και με περπατητά ήσμη, όπως πάντα συνήθειζε, ένώ γύρω του έπεφταν βροχή σφαίρες και οί άνδρες του προχωρούσαν σκυφτοί, να προφυλαχθούν. Μόλις είχε προχωρήσει, και μια σφαίρα τού τρυπά τά μάγουλα, σπάζοντας του τά δόντια. Ο Μαρίλης εκλονίσθη και μερικοί άνδρες έτρεξαν να τόν πιάσουν και να τόν πάρουν σ' ένα εκκλησιάκι, πρόχειρον νοσοκομείον. Ένώ τόν μετέφεραν, ο Μαρίλης άνασηκώθη και γύρισε να ιδῆ αν οί στρατιώται είχαν πάρει τó ψήλωμα. Δεύτερη σφαίρα τόν βρίσκει

«Οι όβριδες τους έσφαταν έπάνω μας! Αυτές, αυτές εινε ο μεγάλος μας έχθρός! Έμπρός τους! Έμπρός εις τον κίνδυνον όλα τα άλλα ελαιομοιούντο. Καί πείνα και δίψα και κοφρασις και κρύο... Άλλά και ψωμί να είχαμε, ποίος έπρόφθανε να φύγη; Ήμερα-νύκτα πόλεμος. Τήν ήμέραν εκιθέσις του στρατού και όμοβροντία των πυροβολικών. Τήν νύκτα οι αλφινδιασμοί των Τουρκαλβανών άγριοι, άδιάκοποι. Δύο-τρεις διαδοχικώς την ίδια νύκτα.

«Έμένωμεν εις τα προχώματα» διαρκώς με το όπλον προτειταμένον.

«Οι Τουρκαλβανοί επλησίασαν σιγά, άπαρατήρητοι και, μόλις έφθαναν εις απόστασιν δέκα βημάτων όρμούσαν με τρομερές φωνές «Γιάλα» «Γιάλα» «Γιάλα».

«Τους έστειλαν πάντοτε μεθυσμένους. Σιωπή από τό κονιάκ. Καί όταν μία όμοβροντία μας — διότι τους έσυνθησίσαμε και τους περιμέναμε — εξαπλωνε εκάτω, διακόσιους στο χώμα, οι άλλοι προχωρούσαν έμπρός, έφθαναν κοντά μας με τις ξιφολόγχες — πελώριες ξιφολόγχες του Μάουζερ.

«Πολλές φορές ήλθαμε σώμα με σώμα. Άρχάσαμε με τα χέρια τις ξιφολόγχες των. Άλλά και αυτές τις είχαν τροχιασμένες και έκοβαν. Έπεφταν όλοι μέχρι του τελευταίου τυφλού από τό μεθύσι. Άλλους έπιάνουμε ζωντανούς. Άλλά τό άλλο βράδυ, τό ίδιο, μετά δύο ώρες άνωτοι ήρχοντο. Καί πολλάκις τους αλφινδιασμούς των ύπεσθηρίζεν υπό τό φώς της σελήνης τό πυροβολικόν.

«Η νύκτα περνούσε, εξημέρωνε, και ό πόλεμος άρχιζε...»

ΑΤΕΛΕΙΩΤΑ εκτυλίσσονται τά όρατα και συγκινητικά επεισόδια. Εις την «Ακρόπολιν» ό Έφεδρος περιγράφει τον θάνατον του υιού του στρατηγού Καλάρη.

«Ο άνδυπολογαγός Καλάρης ήτο επί τρεις ήμέρας άσθενής και έκοιμάτο εις την σκηνήν του πατρός του. Άνήκεν εις ένα λόχον του 7ου πεζικού συντάγματος. Ο λόχος του έμάχητο εις την πρώτην γραμμήν πρό δύο ήμερών.

Τήν 5ην Δεκεμβρίου ό πυρέσσων έτι άξιωματικός έμαθε τά συμβαίνοντα. Άμέσως, καιτοι άσθενής, έδήλωσεν εις τον στρατηγόν, όχι τον πατέρα, ότι επιθυμεί και θέλει να σπεύση εις τον λόχον του πολεμούντα. Ο ιατρός δέν συνεφάνει, άλλ' ό κ. Μέρφαρχος επέτρεψεν. Ταύτα συνέβησαν εις τάς 3 1/2 μετά μεσημβριαν.

Τήν ίδιαν νύκτα άναστατώσις εις τό στρατόπεδον. Οι άξιωματικοί του επιτελείου έγύριζον άνήσχοι έδώ και εκεί. Μία σκηνή έκενώθη και οι στρατιώται διατάχθησαν να κλεισθώσιν εις τ' αντίσκηνά των.

Φήμη έδιδόθη ότι ήχηματούσθη ό Τουρκος άρχιστράτηγος. Εις τάς 11 1/2 της νυκτός έφεραν ένα φορέον κλειστόν τό όποιον έτέθη εις την κενανθείσαν σκηνήν.

Εις τάς 7 τό πρωί της επομένης ό επιτελάρχης της μεραρχίας διακεκριμένος ταγματάρχης κ. Καρμαλιτής εις τον όποιον έπεσε τό βάρος της θλιβεράς άγγελίας εισήλθεν εις την σκηνήν του στρατηγού.

Έμεινε περι τά πέντε λεπτά της ώρας ψιθυρίζων και προσπαθών να εύρη τρόπον ν' άναγγείλη τον θάνατον του προσφιλεστέρου υιού του στρατηγού. Ο κ. Μέρφαρχος από της πρώτης στιγμής άντελήφθη τά γεγονότα και με την σταθεράν φωνήν του έρωτά: — «Ελληνώθη ή έφρονεσθη; Καί πώς;

«Ο κ. Καρμαλιτής με όλίγας λέξεις διηγήθη τον ήρωϊκόν θάνατον του Σπύρου Καλάρη.

Είχε φρονεσθη ό λοχαγός σου και αυτός ως άνδυπολογαγός ανέλαβε την διοίκησιν του λόχου του. Οι

άνδρες ήρχισαν να ζαλιζονται από τας σφαίρας και τας όβριδας. Ονός Καλάρης έσηκώθη όρθιος, σφεί το ξίφος του, όρμηξ έμπρός και παρασύρει ένθουσιάντα πλέον τον λόχον του εις ήρωϊκήν επίθεσιν. Μία σφαίρα εύρε τον άνδυπολογαγόν μας εις τό μέτωπον και τον έφρόνευσε.

Ο στρατηγός με σκυθρωπήν σοβαρότητα ήκουσε την ιστορίαν του θανάτου του παιδιού του.

Κατόπιν ήρώτησε: — Τόν έχετε έδώ;

Χωρίς ν' άπαντήση ό κ. επιτελάρχης όδήγησε τον στρατηγόν πρό του πάματος του υιού του.

Ο στρατηγός άπεκαλύφθη. Συνηθροίσθησαν οι άξιωματικοί και με δακρυσιμένα μάτια έμιμήθησαν τον άρχηγόν των.

Και οι όπλιται έμιμήθησαν τους άνωτέρους των.

Σιγή νεκρική όντως έπεκράτησε και ό κ. επιτελάρχης έν συγκινήσει προσεφώνησε τον τιμημένον νεκρόν δι' όλίγων ευλόγητων λέξεων.

Κατόπιν ό στρατηγός κύπτει, άσπάζεται τό αίματωμένον και ήρωϊκόν μέτωπον του παιδιού του και λέγει, μετά της ήρεμίας ήτις τον διακρίνει.

«Η ήμέρα αυτή, παιδί μου, είνε ήμέρα εύτυχίας διά τον στρατηγόν και δυστυχίας διά τον πατέρα. Άνδυπολογαγέ Καλάρη! έξετέλεσε λαμπρά τό καθήκον σου. Εδγε, αιωνία σου ή μνήμη».

Και επανέλαβον οι παριστάμενοι δακρύνοντες πάντες: αιωνία του ή μνήμη.

Τότε ό στρατηγός πατήρ στρέφει πρός τον ύπολοχαγόν κ. Τσακμάκη και του λέγει:

— Φρονίσατε, παρακαλώ, διά την κηδείαν του παιδιού μου.

Και πρός τον δεκανέα άκόλουθόν του:

— Φέρε την φοράδα μου. Καί οι κύριοι άξιωματικοί του επιτελείου, παρακαλώ, επί των ίππων.

Και καθ' όλην την ήμέραν διηρθυνε την μάχην, μίαν από τας αίματωδεστέρας.

Τό βράδυ άργά έπιστρεψε, κατέβη του ίππου του, εισήλθεν εις την σκηνήν του, έσφιξε τό μέτωπον και έκλαυσεν ως πατήρ, ως άνθρωπος, όφου ως στρατηγός έξετέλεσε σπαρτιατικώτατα τό καθήκον του.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΕΙΣ την στήλην αυτήν δημοσιεύομεν τας ειδήσεις, όσας άνεκοίνωσε τό Γραφείον του Τύπου.

Σάββατον 1 Δεκεμβρίου. — Σήμερον πρωϊαν «Σφενδόνη» περιπολούσα παρετήρησε σιάφος ταχύπλοον κατερχόμενον έξ αυτής Κοΐμ Καλεσι ό περ έσταμάτησεν υπό τό φρούριον Σεντύλ-Μπάχη.

Ανεγνωρίσθη ότι ήτο τουρκικόν άντιτορπιλικόν. «Σφενδόνη» πλησιάσασα αύτό εις 3.000 μ. άπόστασιν έβαλε κατ' αλλη 4 βολάς και μίαν ή συμπεριπολούσα «Λόγη». Φρούρια Κοΐμ-Καλε και Σεντύλ-Μπάχη ως και πυροβολαρχία έξ αυτών έβαλον καθ' ήμετερον άνευ ουδένος αποτελεσματος. Έχθρικόν άντιτορπιλικόν ουδάλως πυροβολήσαν έφωγεν έσωτερικόν στενάδι.

Ο διοικητής της Μοίρας του Αιγαίου
Η. Κουντουριώτης

1 Δεκεμβρίου. — Μετά την πρωϊνήν έξοδον του άντιτορπιλικού, τό τουρκικόν καταδρομικόν «Μεσουδιε» έξήλθε περί την μεσημβριαν εκ των Δαρδανελλίων, πρός τον σκοπόν να προσβάλη τά φυλάσσοντα τά στενά άντιτορπιλικά «Σφενδόνη» και «Λόγη», καθ' άν ήνοιξε πρό. Άλλά έμφανισθέντων άμέσως έξ άλλων ήμετέρων άντιτορπιλικών, τό «Μεσουδιε» κατέφυγεν

άμέσως υπό την προστασίαν του φρουρίου. Μετ' άντάλλαγην δε σφοδρού πυρός πρός τον ήμέτερον στολίσκον, έτράπη πρός τό έσωτερόν των Δαρδανελλίων.

Η. Κουντουριώτης

Κυριακή 2 Δεκεμβρίου. — Σώμα υπό τον ύπολοχαγόν του πεζικού Τερκεκίδην, τους ύπολοχαγούς Κρομμυδών και Κουτούσην Ήπειρώτας, και τον Κρήτα Δεληγιανώνην, κατέλαβε χθές την Σκάλαν Παραμυθιάς. Η μάχη διαρκέσασα όλόκληρον ήμέραν υπήρξε φονικωτάτη.

Εκ των ήμετέρων έτραυματίσθη βαρέως ό όπλαρχηγός Κουτούσης γενναίως μαχομένος, έπεσαν δε και μερικοί στρατιώται. Έτραυματίσθησαν ελαφρώς ό ύπολοχαγός του πεζικού Τερκεκίδης, ό Καπεταν Δεληγιανώνης και άλλοι τινές.

Ο έχθρος φεύγων κατέλυτε πολλά όπλα Μάουζερ, ένα όπτικόν τηλεγραφον, έν τηλεσκοπίον και πολλά πλούσια λάφυρα.

Τό σώμα του Τερκεκίδου συνέλαβε περι τους 60 αλμαλώτους. Η Σκάλα Παραμυθιάς είνε τό σπουδαιότερον σημεϊον μεταξύ Τσαμουριάς και Ιωαννίνων.

Δευτέρα 3 Δεκεμβρίου. — Σήμερον την 9.40 π. μ. ό τουρκικός στόλος έξήλθε των στενών και έπροχώρησε εις απόστασιν τινά από του φρουρίου Σεντύλ Μπάχη. Ο έλληνικός στόλος παραπλέον, επλησίασε μόλις εις τον έχθρόν εις άπόστασιν σχετικώς μικράν από των τηλεβόλων του φρουρίου.

Ο «Αβέρωφ» ήγούμενος της παρατάξεως του έλληνικού στόλου, επλησίασε μεχρις άποστάσεως 3.000 μέτρων.

Εις την πρώτην βολήν του έχθρου άνταπήνησεν ό έλληνικός στόλος, διά πυρός πυκνοτάτου. Η ναυμαχία έκαρτησεν επί μίαν άκριβώς ώραν.

Περί την 10 1/2 ό τουρκικός στόλος άνακρούσας πρόμην έπέθη υπό την προστασίαν των φρουρίων και κατόπιν επανέπλευσεν εις τά στενά.

Αί άπάλειαι του έχθρου άγνοούνται. Εκ των ήμετέρων ουδέν πλοϊον, μεγάλον ή μικρόν επαθε τι.

Τήν 3 μ. μ. τρία έχθρικά άντιτορπιλικά επεχειρήσαν πάλιν να έξέλθουν των στενών. Καταδιωχθέντα όμως άμέσως υπό των ήμετέρων ελαφρών πλοιαρίων, έτράπησαν εις φυγήν, εισελθόντα εις τά στενά.

Δευτέρα 3 Δεκεμβρίου. — Την 3.40 μ. μ. τρία τουρκικά άντιτορπιλικά επειράθησαν να έξέλθωσιν των Δαρδανελλίων, άλλα ήναγκάσθησαν υπό του πυρός των έλληνικών άντιτορπιλικών να τραπώσιν εις φυγήν και να εισέλθωσιν εις τά Δαρδανελλία.

Ο έλληνικός στόλος παρέμεινε μέχρι δύσεως του ήλιου εις άπόστασιν βολής από των φρουρίων, άλλα ταύτα δέν έβαλον πλέον κατ' αύτού.

Ο τουρκικός στόλος δέν άνεφάνη. Αί ζημιαί του έλληνικού στόλου άνέρχονται εις 1 άξιωματικόν και 3 ναύτας ελαφρώς τραυματισθέντας.

Ουδέν των ήμετέρων πλοίων υπέστη ουδεμίαν ζημίαν.

Τέσσαρς, Δευτέρα 3 Δεκεμβρίου άρα 11.55 έσπρας. — Την 9.25 πρωϊας ήμετερος στόλος αποτελούμενος εκ του «Αβέρωφ», «Σπεσιών», «Υδρας», «Ψαρρών» και των τεσσάρων άνιχνευτικών έπλεε πρός τό Σεντύλ Μπάχη, άριστεράν άκραν των Δαρδανελλίων. Κατόπιν διαταγής συνηθροήθη τή άρχηγή μετά 9 άντιτορπιλικών. Τα έχθρικά θωρηκτά «Βαρβαρόσσα», «Τουργούτ», «Μεσοουδιε», «Ασάρι-Τεφή» εις γραμμήν παραγωγής όντα υπό τά φρούρια Σεντύλ Μπάχη της άριστεράς άκρας της εισόδου των Δαρδανελλίων ήρ-

ξαντο πυρός. Ο ήμετερος στόλος άπήνησεν άμέσως από 9 χιλιομέτρων εφάσας μεχρι τριών χιλιομέτρων. Συγχρόνως έβαλον καθ' ήμιών τά φρούρια. Τό «Μεζ-δητιε» και ό ελαφρός έχθρικος στολίσκος όντα υπό τό Κοΐμ-Καλε (δεξιάν άκραν της εισόδου των Δαρδανελλίων) έβαλον επίσης. Την 10.40 έπαυσε τό πρό υποχωρήσαντος άτάκτως του έχθρου.

Κατά πληροφορίας του θρωσικου «Τερουαλήμ» εκπεύσαντος εκ Δαρδανελλίων μετά την ναυμαχίαν αι ζημιαί του έχθρου υπήρξαν μεγάλα.

Ο επί των άποστάσεων άξιωματικός του «Αβέρωφ» έβεβαίωσεν 6 πτώσεις βλημάτων των πυροβόλων των 234 χιλιοστομέτρων επί της τουρκικής ναυαρχιδος «Βαρβαρόσσα».

Βρασιάνος

Έκθεσις του διοικητού της Μοίρας

Τρίτη 4 Δεκεμβρίου. — Χθές πρωϊ, πλέοντες μεταξυ Κεφαλον Ίμβρου και άντιης χερσονήσου Καλλιπόλεως είδομεν την 8.20' έξερχόμενον των στενών έχθρικόν στόλον.

Τήν 9 ώραν, εις απόστασιν 17 χιλιομέτρων, άνεγνωρίσαμεν ότι συνέκλιτο εκ «Τουργούτ», «Βαρβαρόσσα», «Μεσοουδιε», «Ασοάρι», «Τεφή», ενός καταδρομικου τύπου «Χαμηδιε» και ομάδος 6 ή 8 άντιτορπιλικών.

Εκ τούτων τα 4 θωρηκτά έστάλησαν πρός δεξιάν, παραπλέοντα την άκτήν Έλλης.

Πάσαντα έστράφημεν άριστερά, επέχοντες εναντίον των όταν εθρισκόμεθα εις άπόστασιν 12 χιλιομέτρων περίπου, ό έχθρος ήρξατο του πυρός.

Μετ' όλίγον, ήτοι την 9.25' ήρχισαμεν βάλλοντες κατά του έχθρου.

Μετά 10 λεπτά ό «Αβέρωφ» εκειρίσεν άνεξαρτήτως των λοιπών θωρηκτών όπως πλησίαση και θέση τον έχθρόν μεταξυ δύο πυθών. Ούτω χειρίζων κατέφθασεν όλίγον κατ' όλίγον την επί κεφαλής έχθρικην ναυαρχίδα εις άπόστασιν 2.900 μ., ένω τά άλλα 3 ήμετερα θωρηκτά, χειρίζοντα υπό τον Μοίραρχον, κατέφθασαν εις 4.100 μ. άπόστασιν.

Άλλά τότε ή έχθρική ναυαρχία, κατόπιν σφοδρού πυρός του «Αβέρωφ», έστρεψεν 180 μόλις δεξιάν και διηυθύνθη έντός των στενών, ακολουθουμένη και υπό των λοιπών εν άταξία.

Τότε ό «Αβέρωφ» έστρεψεν όπως έξέληθ του πεδίου βολής των φρουρίων. Δέν ήδυνήθημεν δε να διώξομεν τον έχθρόν επί πλέον, καθότι ειχόμεν ήδη εισέλθει εις τό πεδιον βολής των επακτίων φρουρίων βαλλόντων καθ' ήμιν.

Τήν 10.30' ό έχθρος ένεκα της σφοδρότητος του πυρός του «Αβέρωφ» και των θωρηκτών έπαυσε τό πρό και κατέφυγεν εις τά στενά υπό την προστασίαν των φρουρίων. Μετά τούτο κρατούντες και διαδρομύντες έμείναμεν πρό των στενών μέχρι της 2 μ. μ.

Ο έχθρος έν τή μεταξυ έξηφανίσθη εις τά Δαρδανελλία τας ζημιαί του έχθρου δέν γνωρίζομεν επακριβώς, υποθέτομεν όμως ότι εις ταύτας όφείλεται ή πάσις του πυρός και ή υποχώρησις.

Τά ήμετερα πλοία δέν υπέστησαν βλάβας, εκτός τιτων όλιγς άσημάντων επί των ύπερσεταγασμάτων του «Αβέρωφ», επί του όποιου συνεκεντρώτο άπαν τό έχθρικόν πρό.

Κατά την ναυμαχίαν έφρονεσθη ό κλειυστής οικιστής του «Αβέρωφ» Καζιζωφής, έτραυματίσθησαν 8' ελαφρώς ό άνδυπολοιαρχος Μαμουρής, ό ύποκελευστής οικιστής Στομιος, ό διοικος οικιστής Δροσδες, ό διοικος πυροβολητής Πρωτομάλης, ό ναύτης σάλπιγγης Μουντιούρης, ό ναύτης τορπιλλητής Κανάκης και οι ναύται Γεωργαλάς και Κρειώτης, άπαν-

τες του «Αβέρωφ». Επίσης εις εσχάρους των «Σπυριδίων».

Ο ενθουσιασμός και η άνδρεία πάντων άνδαιρέτως εινε άνωτερα περιγραφής. Οι άνδρες έπυροβόλουν ζητωκραυγάζοντες. Η ψυχραιμία και η άκρίβεια των χειρισμών των θωρηκτών θαυμαστή.

II. Κουντουριώτης

Τό Γραφείον του Τύπου έλαβεν εκ Φιλιπιάδος τό ακόλουθον τηλεγράφημα :

Τρίτη 4 Δεκεμβρίου. — Τό Μπιζάνι, περί του οποίου οι Τούρκοι στρατιωτικοί έλεγον, ότι όλοι όμοι οι στρατοί των Βαλκανικών δεν δύνανται να τό κυριεύσουν, δεν έχει πλέον, ειμή όλίγας ώρας άντοχής.

Μετά πεισματώδη μάχη, διαρκέσασαν όλοκληρον την ήμέραν, τά πλείστα των πυροβολείων του φύσει και τέχνη όχυρού τούτου φρουρίου καταδικάστησαν εις σιγήν, χάρις εις την μοναδικήν εύθυβολίαν των πυροβόλων μας.

Μία όβρις άνετίναξε την απόσθήκη των πυρομαχικών του έχθρου· άλλια κατέστρεψαν τό έν μετά τό άλλο τά σπουδαιότερα των έχθρικών πυροβολείων, ένφ ή δεξιά πτέρυξ του στρατού μας προήλαυεν όρμητική προς τό Μπιζάνι.

Από την κορυφή του άντικρουού βουνού, τό έχθρικών φρουρίων φαίνεται εύκρινώς· όλίγον πρό της δύσεως του ήλιου σύγχυσις μεγάλη παρατηρήθη έν αύτφ. Στρατιώται έσωραν πυροβόλα προς τό όπίσω και άλλοι έσπευδον να εγκαταλείψουν την πόλιν.

Την μάχην διηύθυνεν άυτοπροσάπως ό στρατηγός κ. Σαπουντζάκης· Άκούραστος και άναρχοίμως και επί των όρέων άκόμη, ό κ. Σαπουντζάκης παρηκολούθησε την εξέλιξιν της μεγαλοπρεπούς ταύτης πολεμικής επιχειρήσεως της Ήπειρου, δίδων διαταγάς, συμβουλεύων, ένθαρρύνων, έγκαρδιώνων τους τραυματίας και διεγείρων τον θαυμασμόν των τε ήμετέρων και ξένων. Μετά την επικειμένην άλωσιν του Μπιζανίου, ή προς τά Ίωάννινα όδός άνοίγεται πλέον έλευθέρα.

Τετάρτη 5 Δεκεμβρίου. — Ουδέμία ναυμαχία έλαβε χώραν, έχθρου μη εξελθόντος πλέον. Πληροφορούμεθα εκ Τενέδου ότι ό έχθρός έχει ζημίας. Έξακολουθοϋμεν κυριαρχούντες.

II. Κουντουριώτης

Τετάρτη 5 Δεκεμβρίου. — Σήμερον εγένετο Ισχυρά μονομαχία του ήμετέρου πυροβολικού μετά του τουρκικού επί της όχυράς θέσεως Μπιζάνι.

Ο ύπολοχαγός του μηχανικού Μουτούσης εξετέλεσε πτήσιν επιτυχή υπεράνω των Ίωαννίνων και της θέσεως Μπιζάνι. Πυροβοληθείς δε υπό των Τούρκων άπήντησε διά χειροβομβίδων.

Αί πτέρυγες του άεροπλάνου διετρήθησαν έλαφρώς ή δε προσγειώσις αύτου εγένετο όμαλώς.

Όλίγον άργότερον ελήφθη εις τό ύπουργείον των Στρατιωτικών τό κάτωθι τηλεγράφημα εκ Φιλιπιάδος περί των λεπτομερειών της πτήσεως.

Φιλιπιάς, 5 Δεκεμβρίου. — Ο ύπολοχαγός Μουτούσης εκκινήσας σήμερον τό άπόγευμα εκ Νικοπόλεως έπέταξεν επί διπλάνον ύπερ τας άποκρήμους και κλυπτομένας υπό νεφών βουνοσειράς της Ήπειρου.

Υπεράνω των Ίωαννίνων ό Έλλην άεροπόρος διεγυρασε πτήσιν κυκλικήν και προσέβη εις αναγνώρισιν των όχυρωμάτων της πόλεως.

Οι Τούρκοι έπυροβόλησαν επανειλημμένως εις τον άέρα.

Τό διπλάνον όμως σάδεμیان σχεδόν ύπέστη βλάβην.

Αί πτέρυγες μόνον διετρήθησαν εις τινα σημεία. Ο δέ ύπολοχαγός Μουτούσης προσγειώθη μετ' όλίγον αίσίως εις θέσιν Έσριν - Άγά.

Ο ναύαρχος του στόλου κ. Κουντουριώτης έλαβε παρά του διοικητού της Τενέδου κ. Σταματέλου τό ακόλουθον τηλεγράφημα.

Παρασκευή 7 Δεκεμβρίου. — Αποτέλεσμα ναυμαχίας είναι ή σχεδόν καταστροφή του θωρηκτού «Βαρβαρόσσα». Δεξιά και άριστερά είναι διάτρητον. Τό ειχον δε σκεπάσει διά μουσαμάδων. Κατά την ναυμαχίαν ήναυεν επ' αύτου πυρκαϊά, ήν έπρόλαβον.

Εις ύποναύαρχος έφονεύθη και τέσσαρες άλλοι αξιωματικοί.

Πλείστοι νεκροί και τραυματία εκ των πληρωμάτων ύπάρχουν, καθ' όσον κατήλθε νοσοκομείον προς παραλαβήν αύτων. Τά μηχανήματα των όπιστάσεων αύτων περιήλθον εις άχρησίαν. Έτερα τρία έπαδον μεγάλας ζημίας. Βεβαιούται επίσης διη κατά την ναυμαχίαν τρία άντιτορπιλικά εκρύβησαν.

Τας πληροφορίας ταύτας έλαβεν ό διοικητής της Τενέδου παρά πλοίαρχου διελθόντος τά Λαοδανελλία.

Περί του ύποναύαρχου Γκαλήπ πασα ύπάρχει και άλλοθεν πληροφορία ότι έφονεύθη κατά την ναυμαχίαν.

Παρά του ύπουργείου των Έξωτερικών εδόθη περί την 3 μ. μ. τό ακόλουθον άνακοινωθέν :

Παρασκευή 7 Δεκεμβρίου. — Έχθρός συγκεντρωθείς εις Κορυτσάν ήτέσπειλε πρό ήμερών σώματα προς Βίγλιτσιν. Ημέτερα στρατεύματα επιτεθέντα άπέδιώξαν προχθές Τετάρτην έχθρικών στρατών ύποχωρήσαντα προς τό Τσαγκόνι.

Στρατεύμα Μιτυλήνης άπωθήσαν προκεχωρημένα τμήματα του έχθρου κατέλαβε Άγυρόνα και Κλαπόν· εξακολουθεί δάκων τον έχθρον, οδ επίκειται ή παράδοσις.

Θεσσαλονίκη, Σάββατον 8 Δεκεμβρίου. — Την 6 τρέχοντος, μέγρος στρατού ύπό τας διαταγάς του στρατηγού κ. Δαμιανού κατέλαβε κατόπιν μάχης την Κορυτσάν.

Ο στρατός προχώρησε διά τριών όδών.

Η 6η Μεραρχία ήκολούθει την μεγάλην άμαξιτήν όδόν, ή 5η την όδον Βρανίτσας - Πλιάσας και ή 3η την όδον Μπαμπάν - Καλύβια.

Ο τουρκικός στρατός φεύγει έν άταξία προς νότον.

Φιλιπιάς, 8 Δεκεμβρίου. — Αί άλβανικαί όρδαί έχουν αι επί κεφαλής ταυτικών στρατών. Έξακολουθοϋσι τας όμότητες, δηλώσεις και πυρπολήσεις των χριστιανικών χωρίων. Οδτω τελευταίως έπυρπόλησαν τά καθαρώς χριστιανικά χωρία του τμήματος Παραμυθίας - Καριότη, Τσιφλίκι και Δενικόν.

Χίος, Σάββατον 8 Δεκεμβρίου. — Διαβιβάζομεν κάτωθι τηλεγράφημα του άρχηγού των εδρόμων κυβερνήτου της «Μακεδονίας» κ. Τσουκαλά εκ Πέτρας.

Υπουργείον Ναυτικόν

Αθήνας

Ταύτην την στιγμήν έφθασεν άπεσταλμένος εκ του στρατοπέδου πολιτής άνιχνευτών, άναγγείλας ότι ό τουρκικός στρατός παραδίεται.

Άπέστειλα αύτον εκ νέου εις τό στρατοπέδον ίνα φέρη έπίσημον άνακοινωσιν περί τούτων. Τηλεγράφησώ επιβεβαιώσιν ειδήσεως.

Δαμιανός

Χίος, Σάββατον 8 Δεκεμβρίου. — Διαβιβάζομεν κάτωθι τηλεγράφημα άρχηγού εδρόμων κυβερνήτου «Μακεδονίας» Λυκ. Τσουκαλά.

«Χίλιοι έπτακόσιοι αξιμαλωτοι επιβιβάζονται εκ Μολάβου ταύτην την στιγμήν».

Δαμιανός

Φιλιπιάς, Κυριακή 9 Δεκεμβρίου. — Ο ύπολοχαγός Μουτούσης εξετέλεσε σήμερον δευτέραν επιτυχεστάτην πτήσιν.

Τό άπόγευμα κατά τας 2 εξεκίνησε πάλιν από την Νικόπολιν και έπέταξεν εις ύψος 1200 μέτρων ύπεράνω του Μπιζανίου και της Καστρίτσας.

Μόλις άντελήφθησαν ότι ό Μουτούσης πλησιάζει, οι Τούρκοι ήρχισαν κανονιοβολούντες προς τό ελληνικών άεροπλάνον του οποίου ή βάσις ύπέστη έλαφράν άμυχήν από θραύσμα όβιδος.

Εις τας 4.10' ό ύπολοχαγός Μουτούσης προσγειώθη εις Φιλιπιάδα έπευφημούμενος ύπό του στρατού και του πλήθους.

Κυριακή 9 Δεκεμβρίου. — Κατά νεότερας πληροφορίας του έν τη περιφέρειά Κορυτσάς δρώντος ήμετέρον στρατού ό παρά τά στενά Τσαγκόνι ήτηθείς τουρκικός στρατός διεσπάρθη καταδιωχθείς προς νότον της Κορυτσάς εις άπόστασιν πολλών χιλιομέτρων επί της προς τά Ίωάννινα όδου.

Εις χείρας των ήμετέρων περιήλθον 3 τουρκικά πυροβόλα.

Δευτέρα 10 Δεκεμβρίου. — Κατά τηλεγράφημα του διοικητού της Τενέδου κ. Σταματέλου την 10 π. μ. της σήμερον τό θωρηκτόν «Τουργούτ Ρέις» και τό καταδρομικόν «Μετζητιέ» μετά τριών άντιτορπιλικών ένεφανίσθησαν εις την έσοδον των Λαοδανελλίων.

Τό «Τουργούτ Ρέις» και τό «Μετζητιέ» ετάχθησαν ύπό την προστασίαν των φρουρίων, τά δε άντιτορπιλικά έσπευσαν όλοταχώς προς την πόλιν της Τενέδου, καθ' ής έρρησαν 20 βολάς. Επί τη εμφάνισει των άντιτορπιλικών πρό της Τενέδου οι έν ταύτη Τούρκοι έπεχείρησαν να ύψώσιν τουρκικάς σημαίας έσπευσαν δ' επί λέμβων τινές τούτων, όπως ύποδεχθώσιν έν τή λιμένι τά τουρκικά άντιτορπιλικά ζητωκραυγάζοντες.

Τό ναυτικόν άγμα ύπό τον διοικητήν της Τενέδου Σταματέλλον παραταχθέν έπυροβόλησε κατά των τουρκικών άντιτορπιλικών και των επί των λέμβων στασιαστών, εξ ών έφονεύθησαν 3 και έτραυματίσθησαν 11. Τά τουρκικά άντιτορπιλικά μετά την ανταλλαγήν των πυροβολισμών έσπευσαν όλοταχώς προς τον Έλλάσποντον.

Ο έν Αήμνφ στόλος ειδοποιηθείς ύπό των φυλασσόντων τό στενά δύο ελληνικών άντιτορπιλικών εξέπλευσεν άμέσως εκ Αήμνου προς καταδίωξιν των επιδρομέων, ήγουμενης της ναυαρχίδος «Αβέρωφ».

Καστορία, Δευτέρα 10 Δεκεμβρίου. — Τμήμα του καταλαβόντος την Κορυτσάν στρατού κατεδίωξε χθές κηφώρος τον έχθρον εκ του στενού Κιάρι ύπερνηκίσαν επανειλημμένως τας άντιστάσεις του έχθρου πεζικού και πυροβολικού πρό και έντός της στενωπού. Ο έχθρός κατεδίωχθη δραστηρίως προς Διαισσοβίκι.

Τρίτη 11 Δεκεμβρίου. — Σήμερον ό άγών του πυροβολικού ήτηρξεν άραιός. Η 2 μεραρχία διεξήγαγεν άγώνα προφυλακών μη προελάσασα πέραν των θέσεων της.

Η δεξιά πτέρυξ ένισχυθείσα διά μέρους των έντεθεν άποσταλέντων άναπληρωματικών στρατευμάτων ένήργησεν επιθετικήν άναγνώρισιν μετά πάσης επιτυχίας. Έκατόν είκοσι πάματα Τούρκων στρατιωτών ειρθέθησαν επί των άναγνωρισθεισών θέσεων.

Άπεστάλησαν προς τό ύπουργείον των Στρατιωτικών αι κάτωθι λεπτομερείαι περί της καταλήψεως της Κορυτσάς ύπό του στρατού μας.

Ο άρχηγός του ύποχωρήσαντος τουρκικού στρατού Τζαβήτ πασάς ένθαρρυνθείς εκ της παρουσίας εις Βίγλιτσιν μόνον του ήμετέρου ύπαικού, προήλασεν εκ Κορυτσάς και άφωρ κατέλαβε την Βίγλιτσιν άχυρώδη εις την έξοδον των στενών παρά τό χωρίον Βαρπέλι.

Την 5 Δεκεμβρίου τρεις Μεραρχία προέβαλον τον έχθρον.

Η 6η προελάσασα εκ Φλωρίνης και ταχύτατα διελθούσα τά στενά Πισσοδερίον και Μπρεσνίτσας έπετέθη κατά της άριστεράς πτέρυγος των Τούρκων και ήνάγκασεν άβτους κατόπιν τετραώρου πεισματώδους άντιστάσεως να ύποχωρήσουν προς Καπέστσιαν, ένθα αι Τουρκικαί πάλαγγες ειρθέθησαν άπέναντι της 5ης Μεραρχίας έρχομένης εκ Κοστανέτσι προς την Βίγλιτσιν.

Η ταχεία προέλασις των δύο τούτων Μεραρχιών μετέβαλε την ύποχώρησιν των Τούρκων εις φυγήν.

Η 3η Μεραρχία ύπεστήριξε τό άριστερόν του στρατού μας προχωρήσασα εκ Καστορίας και Νοβοσέλου εις Κολοσιάνιν.

Την νύκτα της 5 Δεκεμβρίου αι τρεις ελληνικαί Μεραρχίαί ήσαν εις Βίγλιτσιν και Κολόσσαν.

Την πρωίαν της 6 Δεκεμβρίου ό διοικων τας τρεις Μεραρχίας στρατηγός Δαμιανός διέταξε γενικήν προς Κορυτσάν προέλασιν.

Η τρίτη Μεραρχία άνερχομένη τους χιονοσκεπείς όρεινούς όγκους της Νορόβας διατάχθη να βαδίση προς Διονίτσαν.

Η πέμπτη προς Πλιάσων και ή έκτη διά της άμαξιτής όδου να έκβίαση τά στενά Πηλιοβρι και Ταιγκόνι.

Ο έχθρός πράγματι ειχεν όχυρωθή εις τά στενά ταύτα διά δύναμους δύο Μεραρχιών, από τας οποίας όμως έλειπεν έπαρκής αριθμός πυροβόλων.

Η σύρραξις ήτηρξε βραχεία άλλα πεισματώδης.

Η έκτη Μεραρχία έχουσα άριστερά την πέμπτην έπετέθη τούσον όρμητικώς κατά των έχθρικών θέσεων, ώστε τάχιστα ό Τζαβήτ πασάς εκτοπισθείς ήναγκάσθη να καταφύγη εις την τελευταίαν πρό της Κορυτσάς άμυντικήν γραμμήν Πλιάσων.

Έκει όμως ήδη τον άνέμενε και τό πεδινόν πυροβολικόν του στρατού μας, τό όποτον δεν ήτο δυνατόν να χρησιμοποιηθή ούτε εις Ραμπέλι, ούτε εις Πηλιοβρι.

Δύο ώρας μετά την εκβίασιν των στενών Πηλιοβρι ή έκτη Μεραρχία ειρθέθη άντιμέτωπος του εις Πλιάσων Ισχυρώς άχυρωμένου έχθρικού στρατού.

Ο Τζαβήτ πασάς ύπεδέχθη την εμφάνισιν της μεραρχίας διά σφοδρού πυρός πολυβόλων· έγκαίρας όμως ή έμπροσθοφυλακή της μεραρχίας άνεπύχθη και εύθδς μετά την έναρξιν του πυρός του έχθρικού πυροβολικού τό ήμετερον πυροβολικόν άπήντησεν.

Ο άγών επί δίωρον ήτηρξεν άμφισποπος και άληθώς λυσσώδης.

Η νίκη ήρχισε κλίνουσα ύπερ των ήμετέρων άφ' ής στιγμής τό έχθρικόν πεζικόν ήναγκάσθη να εγκαταλείψη τας πρώτας του γραμμάς διά να καταλάβη ετέρας προς τό όπίσω.

Την προσωρινήν ταύτην διακοπήν του πυρός του πεζικού έπαφελήθησαν ταχύτατα τά ήμετερα στρατεύματα.

Περιφρονούντα την ταχυβολίαν και εύστοχίαν του έχθρικού πυροβολικού οι πεζοί και οι εζώνιοι ώρησαν προς τά εμπρός, καθ' όν χρόνον τό πυροβολικόν της μεραρχίας έβαλλε κατά του κλονιζομένου ήδη έχθρικού.

Μετ' όλίγον οι Τούρκοι ήναγκάσθησαν να μετατο-

πίσωσι τὸ πυροβολικὸν των, ἀλλ' ἡ προσέγγις τῆς πλαγίως ἐρχομένης 5^{ης} μεραρχίας ὑπεχώρησεν αὐτοὺς εἰς ὀριστικὴν ὑποχώρησιν πρὸς τὴν Κορυτσάν.

Δυστυχῶς διὰ τὸν Τζαβὴτ πρὸ τῆς εἰς Κορυτσάν ἀφίσεώς του ἐφάνη κατερχομένη πρὸς Διονύσιαν ἡ 3^η μεραρχία, τῆς ὁποίας ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ ἐκρόφθησε καὶ ἐκτεθῆ κατὰ τὸν πλευρῶν τῶν ὑποχωρούντων Τούρκων. Ἀφῆκαν τότε οὐτοὶ τὴν δημοσίαν ὁδὸν καὶ διεσπάρησαν φεύγοντες πρὸς τὴν πεδιάδα.

Ἄν ἡ εἰς Πηλιοῦρι καὶ Πλιάσαν ἄμυνα τῶν Τούρκων διήρκει περισσότερο, ὀλόκληρος ἡ 3^η μεραρχία θὰ εἶχε κατέλθῃ καὶ θὰ εἶχεν ἀποκόψῃ τὴν ὑποχώρησιν τῶν Τούρκων.

Εἰς χείρας τῶν ἡμετέρων περὶ τὸν 3 πεδινὰ πυροβόλα, πλείστα ἐφόδια καὶ 200 αἰχμάλωτοι.

Τὴν πρωτὴν τῆς 7 Δεκεμβρίου ἐγένετο πανηγυρικὴ ἡ εἰσοδος τοῦ στρατοῦ μας εἰς Κορυτσάν, διὰ διαταγῆς δὲ τοῦ στρατηγοῦ Δαμιανῶν δ' Τζαβὴτ πασῆς εὐθὺς κατεδιώχθη ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ὑπερβάντων ἤδη τὰ στενά τοῦ Κιάρι πρὸς τὴν Κολώνιαν.

Ἐν ὧν ἐκτός μάχης ἐτέθησαν περὶ τοὺς 200 ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἐν οἷς καὶ ὁ ὀλοκαυγὸς Παπαδημητρίου.

Τοῦ ἔχθρου αἱ ἀπώλειαι εἶναι πολὺ μεγαλύτεραι.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕΛΙΣ

ΑΙ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαπραγματεύσεις τῶν πληρεξουσίων τῆς Τουρκίας καὶ τῶν συμμάχων Κρατῶν παρουσίασαν διαφόρους φάσεις ἀποτόμως ἐναλλασσομένας. Οἱ Τούρκοι πληρεξούσιοι ἐν ἀρχῇ ἀνέπτυξαν ἀναβλητικότητα μέχρι τοῦ σημείου ὥστε νὰ γίνεται σκέψις περὶ ἐπιδόσεως τελεσιγράφου ἐκ μέρους τῶν ἄλλων πληρεξουσίων. Ὑστερον παρουσίασαν περιέργους ἀξιώσεις προτείναντες τὴν ἀυτονομίαν τῆς Μακεδονίας καὶ Ἀλβανίας ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ μικρὰς τινας ἐδαφικὰς παραχωρήσεις πρὸς τὸ σύνολο τῶν συμμάχων. Καὶ ἐνῶ ἦσαν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὰ πράγματα καὶ ἐπιβλέπετο καὶ ἡ διακοπὴ τῶν διαπραγματεύσεων, αἰφνης ἐπαρουσιάσθησαν οἱ Τούρκοι μὲ νέας προτάσεις διὰ τῶν ὁποίων ἐδέχοντο τὰ προτεινόμενα ὑπὸ τῶν συμμάχων καὶ ἠγοῦντο τὴν παραχώρησιν τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου. Ἦτο τόσο ἀπότομος καὶ σκεδὸν ἀπροσδόκητος ἡ μεταβολὴ αὐτῆ ὥστε καινῆ ἡγέρθη ἡ ὑπόνοια ὅτι ἡ ὑποχώρησις αὐτῆ ἦτο τουρκικὴ πονηρία, τέχνασμα διὰ τοῦ ὁποίου ἐπεδίωκον τὴν παρέλευσιν οἱ Τούρκοι παρέχοντες συγχρόνως ἀπόδειξιν τῆς καλῆς δῆθεν διαθέσεως αὐτῶν διὰ τὴν εἰρήνην.

Παρὰ τὰς τοιαύτας ἐρμηνείας τῆς ὑποχωρήσεως τῶν Τούρκων κατὰ τὰς διεξαγομένας διαπραγματεύσεις τὸ κοινὸν αἰσθημὸν φέρεται μὲ τὴσιν ὄρμην πρὸς τὴν εἰρήνην ὥστε ἡ αἰσιοδοξία ἐπεκράτησε καὶ αἱ ἀξίαι εἰς τὰ Χρηματιστήρια σημαντικῶς ἀνετιμήθησαν. Εἰνε βέβαιον ὅτι οἱ Τούρκοι διὰ τῶν προτάσεων περὶ παραχωρήσεως τῆς Ἠλείου, τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἀλβανίας καὶ τοῦ πλείστου τῆς Θράκης ἀνωμολόγησαν ἰδίαν ἀδυναμίαν διότι καὶ ἐάν δὲν ἐξηγηρέτησαν εἰλικρινῶς τὴν εἰρήνην, δημοκρίτων ὁμοῦ σημαντικῶς τὴν ἐπέμβασιν τῶν Δυνάμεων αἱ ὁποιαὶ ἐθλόγως πλέον δύναται νὰ ἀξιώσουν ὡπως ἐπιβλήθῃ ἡ διαίτησις τῶν ἀφῶν αἱ μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων διαφοραὶ σημαντικῶς περιωρισθῶσιν εἰς σημεῖα καὶ ἡ ἐπὶ τούτων διαμφοσιβήτης οὔτε δίκαιον οὔτε φιλόφρονον εἶνε νὰ προκαλέσῃ συνέχειαν ὀλεθροῦ πολέμου ἢ κίνδυνον μεγαλύτερας συρράξεως. — Περαιτέρω ὑποχωρήσεις ὁμοῦ οἰκοθεν

εἶνε ἀπίθανον νὰ ἴδωμεν ἐκ μέρους τῆς Τουρκίας. Θὰ ἀκατηθῆ ἡ ἐξάσκησις τῆς ἠθικῆς πίεσεως τῶν Δυνάμεων ἡ ἐν ἀνάγκῃ ἡ ἀναγνώρισις τῆς διαίτησις αὐτῶν. Τὰ ζητήματα τὰ ὁποία θὰ ἀπασχολήσων ἤδη τὰς Δυνάμεις εἶνε πολλά.

Τὰ προέχοντα εἶνε: ἡ διαρρυθμίσις τῶν νέων τουρκοβουλγαρικῶν συνόρων ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἀδριανουπόλιν, ὁ καθορισμὸς τῶν ὁρίων τῆς αὐτονομίας Ἀλβανίας, τὰ ζητήματα τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου ὅσα εὐρισκονται ὑπὸ Ἑλληνικὴν καὶ Ἰταλικὴν κατοχὴν, ἡ διανομὴ μεταξὺ τῶν συμμάχων τῶν καταληφθεῖσων χωρῶν καὶ ὑστερον δευτερευόντα ζητήματα ὅχι ὀλιγώτερον δυσχερῆ διὰ τὴν λύσιν των. Ἐφ' ὅσον παρέρχεται ὁ καιρὸς, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ γεννῶνται ζητήματα καὶ προβάλλοντα ἀξιώσεις καὶ ἐκ μέρους τρίτων Δυνάμεων ὅσαι ἀνεγνωρίσθησαν ὡς ἔχουσαι ἡμῶσιν ἐνδιαφέρον καὶ συμφέροντα εἰς τὴν πολυπαθῆ αὐτὴν χερσόνησον. Βεβαίως διάφορος θὰ ἦτο ἡ κατάστασις ἐάν διὰ τῆς πλήρους συμφορίας τῶν συμμάχων ἐδίδετο ταχεῖα καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἡ λύσις ὅλων τῶν ζητημάτων, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὔτε ἡ αὐτονομία τῆς Ἀλβανίας θὰ ἐτίθετο ὑπὸ συζήτησιν καὶ πᾶσαι αἱ Δυνάμεις θὰ ἀνεγνώριζον τὰ τετελεσμένα γεγονότα. Ἄλλ' ἤδη ἀφοῦ τὰ πράγματα ἐξέκλιναν, καλὸν εἶνε νὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ λύσις, διότι ἡ παράτασις γίνεται εἰς βάρος τῶν ἐμπολέμων καὶ ἰδίᾳ τῶν νικητῶν. — Εἶνε εὐτύχημα ὅτι μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν βαλκανικῶν Κρατῶν εὐρισκονται δύο προέχοντα φυσιογνωμίαι, ὁ κ. Βενιζέλος καὶ ὁ κ. Δάνεφ, οἵτινες ἔδωσαν τὴν ὄψησιν καὶ τὴν κατεύθυνσιν τῶν διαπραγματεύσεων πρὸς ταχύτεραν ἐκβασιν καὶ θὰ συντελέσωσιν ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν μεταξὺ τῶν συμμάχων ζητημάτων, τὰ ὁποία λυόμενα οὔτε ἀνευ παρεμβάσεως θὰ καταστήσωσι πολὺ πλέον ἐπιβλητικὴν τὴν συμμαχίαν πρὸς τοὺς τρίτους καὶ εἰλικρινῆ εἰς τὸ μέλλον.

Εἶνε εὐτύχημα ὅτι κατὰ τὴν ἐπελεθούσαν εὐρωπαϊκὴν κρίσιν ἐκ τῆς ἐκρήξεως καὶ τῶν συνεπειῶν τοῦ πολέμου δὲν συνέπεσε νὰ γεννηθῇ ἄλλο τι ζήτημα εὐρωπαϊκῆς διαμφοσιβήσεως ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποία ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διαταφάσσωσιν τὴν εὐρωπαϊκὴν ἡσυχίαν διότι τότε οἱ κίνδυνοι μεγαλύτερων συνεπειῶν θὰ ἦσαν μεγαλύτεροι. Ἀντιθέτως, καὶ τὰ γεννηθέντα ἐκ τοῦ πολέμου ζητήματα ἔλαβον καλὴν κατεύθυνσιν καὶ τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν εἰλικρινῆ πρόθεσιν πρὸς τὴν εἰρήνην ὅλων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν εὐστοχον ἰδέαν τῆς ἐν Δουδίω προεβεντικῆς διασκέψεως ἡ ὁποία καὶ τὰ γενικὰ ζητήματα καὶ τὰ εἰδικὰ τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης διεσφύμισεν ἡ δυσκόλυνεν ἐξασκήσασα τὴν ἐπιβολὴν τῆς καὶ ἐπὶ τῶν Δυνάμεων, αἱ ὁποιαὶ ἦσαν ὀλιγώτερον προσηλωμέναι εἰς τὴν ἰδέαν τῆς εἰρήνης, καὶ ἐπὶ τῶν ἐμπολέμων Κρατῶν. — Ἀφ' ἑτέρου καὶ ἐπιτάχυνον εἰς τὴν ἐξομάλυνσιν τῶν διαφορῶν ἔφερεν ἡ προεβεντικὴ διάσκεψις καὶ ἐλάσις εἶνε, οὕτω ἐξελιχομένη τῶν πραγμάτων, νὰ παρασκευασθῇ διὰ ταύτης ἡ ὀριστικὴ λύσις τῶν ζητημάτων, οὕτως ὥστε τὸ Συνέδριον συγκαλούμενον νὰ ἔχῃ κυρίως νὰ ἐπικυρώσῃ καὶ νὰ ρυθμίσῃ λεπτομερείας τῶν ἀποφασισθέντων.

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Μοναξία, ποιήματα Κωστῆ Παλαμά. Ἀθήνα, δρ. 3.

Ἐπιανησιανὸν Ἡμερολόγιον 1913 I. N. Πήλινα. Ἀθήνα, Δρ. 5. Ἐξωτ. 6.